

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYAL MEDYA KULLANIMLARI İLE ÖĞRENME
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
(ANKARA ÖRNEĞİ)**

Recep KARAKAŞ

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Gonca POLAT**

**ANKARA
2022**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYAL MEDYA KULLANIMLARI İLE ÖĞRENME
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
(ANKARA ÖRNEĞİ)**

Recep KARAKAŞ

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Gonca POLAT**

**ANKARA
2022**

ETİK BEYAN

Ankara Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları İle Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Recep KARAKAŞ

Tarih:

İmza:

KABUL ve ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalında

Recep KARAKAŞ tarafından hazırlanan

“Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları İle Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak OY BİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile kabul/ret edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi:

İmza
Unvanı Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Jüri Başkanı

İmza
Unvanı Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Raportör

İmza
Unvanı Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Üye

İmza
Unvanı Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Üye

İmza
Unvanı Adı ve Soyadı
Üniversitesi
Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

İmza
Unvanı Adı ve Soyadı
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan	ii
Kabul ve Onay	iii
İçindekiler	iv
Önsöz	vii
Simgeler ve Kısaltmalar	viii
Şekiller	ix
Çizelgeler	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi ve Önemi	6
1.2. Araştırmanın Amacı	10
1.3. Araştırmanın Tanımları	11
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	11
1.5. Bilgi ve Bilgi Teknolojisi Kavramları	12
1.5.1. Bilginin Tanımı ve Türleri	12
1.5.2. Bilginin Özellikleri	18
1.5.3. Sosyal Hizmette Bilgi ve Sosyal Hizmet Bilgi Temelinin Çerçevesi	20
1.5.4. Bilgi Teknolojisinin Tanımı	24
1.6. Sosyal Medya Kavramı	27
1.6.1. Sosyal Medyanın Tanımı	28
1.6.2. Sosyal Medyanın Gelişim Süreci	29
1.6.3. Sosyal Medyanın Geleneksel Medyadan Farkı	31
1.6.4. Sosyal Medyanın Avantajları ve Dezavantajları	32
1.6.5. Sosyal Medya Araçları	34
1.6.5.1. Sosyal Ağ Siteleri	37
1.6.5.2. Bloglar	38
1.6.5.3. Wikiler	40
1.6.5.4. Podcastler	42
1.6.5.5. Forumlar	43
1.6.5.6. İçerik Paylaşım Siteleri	44
1.6.5.7. Mikrobloglar	45
1.6.5.8. Zoom	46
1.6.5.9. WhatsApp	46
1.6.5.10. Adobe Connect	47
1.6.5.11. Moodle	47
1.6.5.12. Collaborate	48
1.7. Öğrenme Kavramı	49
1.7.1. Öğrenmenin Tanımı	49
1.7.2. Öğrenme Düzeyleri	51
1.7.2.1. Birey Düzeyinde Öğrenme	52
1.7.2.2. Grup Düzeyinde Öğrenme	54
1.7.2.3. Örgüt Düzeyinde Öğrenme	55
1.7.3. Öğrenme Süreci	58

1.7.4. Öğrenme Kuramları ve Yaklaşımları	60
1.7.4.1. Davranışsal Öğrenme	61
1.7.4.2. Bilişsel (Zihinsel) Öğrenme	64
1.7.4.3. Duyuşsal Öğrenme	68
1.7.4.4. Beyin Temelli Öğrenme	70
1.7.4.5. Yapıcı Öğrenme Kuramı	71
1.8. Konuya İlişkin Yapılmış Olan Çalışmalar	74
2. GEREÇ ve YÖNTEM	82
2.1. Araştırmanın Modeli	82
2.2. Evren ve Örneklem	82
2.3. Veri Toplama Araçları	85
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	85
2.3.2. Sosyal Medya Kullanım Ölçeği	86
2.3.3. Öğrenmeye İlişkin Tutumlar Ölçeği	86
2.4. Verilerin Analizi	87
2.5. Etik Konular	88
3. BULGULAR	89
3.1.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.	89
3.2.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Özellikler.	90
3.3.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Bulgular	92
3.4.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Demografik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması	93
3.5.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular	97
3.6.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Demografik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması	98
3.7.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ve Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki	104
4. TARTIŞMA	106
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	114
ÖZET	118
SUMMARY	119
KAYNAKLAR	120
EKLER LİSTESİ	143
Ek 1: Etik Kurul Kararı	143
Ek 2: Gönüllü Katılım (Bilgilendirilmiş Onam) Formu	145
Ek 3: Bilgi Formu	147
Ek 4: Sosyal Medya Kullanım Alışkanlığı Ölçeği	149
Ek 5: Öğrenme Tutumları Ölçeği	150

Ek 6: Anket İzin Yazıları	152
Ek 7: Ölçek İzinleri	158

152
158

ÖNSÖZ

Bu araştırma sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ile öğrenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Tez çalışmasının ilk aşamasından son aşamasına kadar desteğini üzerimden eksik etmeyen, yaptığı yönlendirmelerle tarafıma büyük katkılar sağlayan, alandakiengin bilgisinden faydalandığım ve sosyal hizmet alanında kendimi geliştirmemde büyük katkıları olan danışmanım Doç. Dr. Gonca POLAT’a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisans eğitimim süresince sosyal hizmeti farklı bir boyutta öğrenmemi sağlayan, kendimi bu alanda daha fazla geliştirmemde emekleri bulunan Prof. Dr. Emine ÖZMETE, Prof. Dr. Elif GÖKÇEARSLAN ÇİFTÇİ ve Prof. Dr. Veli DUYAN’a da teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın her sürecinde, hiçbir sorumu cevapsız bırakmayan değerli arkadaşlarım Arş. Gör. Erdinç KALAYCI, Arş. Gör. Serdarhan DURU ve Arş. Gör. Veysi BAYDAR’a sabır ve desteklerinden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Benim bu günlere gelmemde sonsuz emekleri olan annem ve babama teşekkürü bir borç bilir, hayatımın her alanında olduğu gibi tez çalışmamı hazırlarken de her aşamada bana yardımcı olan sevgili eşim Rüveyda SÜRÜCÜ KARAKAŞ’a teşekkür ederim.

SİMGELER ve KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AOL	America OnLine
KMO	Örneklem Yeterlilik Derecesi
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	Türk Dil Kurumu
Vb.	Ve benzeri
Ve ark.	Ve diğerleri
www	World Wide Web

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. Veri, Bilgi ve Üstbilgi İlişkisi.	14
Şekil 1.2. Bilginin Dönüşüm Süreci.	15
Şekil 1.3. Sosyal Hizmetin Bilgi Temeli.	22
Şekil 1.4. Öğrenme Süreci.	59

ÇİZELGELER

Çizelge 1.1. Sosyal Medya Araçları ve Örnek Siteler.	34
Çizelge 1.2. ABD’de Sosyal Hizmet Eğitimi Veren Bazı Üniversitelerin 2022 Yılı Nisan Ayında Kullandığı Sosyal Medya Araçları ve Takipçi Sayıları.	36
Çizelge 2.1. Ankara İlinde Sosyal Hizmet Alanında Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler 2020-2021 Eğitim Öğretim Dönemi Öğrenci Sayıları	83
Çizelge 2.2. Evreni Oluşturan Üniversitelerin 2022 Yılı Nisan Ayında Kullandığı Sosyal Medya Araçları ve Takipçi Sayıları	84
Çizelge 2.3. Ölçeklerin Basıklık ve Çarpıklık Değerlerine İlişkin Bulgular.	87
Çizelge 3.1. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Demografik Özellikleri.	89
Çizelge 3.2. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Özellikler.	91
Çizelge 3.3. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Bulgular.	92
Çizelge 3.4. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Cinsiyeti Açısından Karşılaştırılması.	93
Çizelge 3.5. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Yaşları Açısından Karşılaştırılması.	94
Çizelge 3.6. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Okudukları Üniversiteler Açısından Karşılaştırılması.	95
Çizelge 3.7. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Okudukları Sınıflar Açısından Karşılaştırılması.	97
Çizelge 3.8. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular.	98
Çizelge 3.9. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Cinsiyeti Açısından Karşılaştırılması.	99

Çizelge 3.10. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Yaşları Açısından Karşılaştırılması.	100
Çizelge 3.11. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Okudukları Üniversiteler Açısından Karşılaştırılması.	101
Çizelge 3.12. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Okudukları Sınıflar Açısından Karşılaştırılması.	103
Çizelge 3.13. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ve Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki.	104

1. GİRİŞ

İnsanlar var olduklarından bu yana kendilerini anlama ihtiyacını hep duymuşlardır. Bu ihtiyaç doğrultusunda kendisini ve evreni anlamak, hem evren hem de insan arasındaki ilişkileri kurma çabası içerisine girmiştir. Bu çabalar sonucunda da bilgi edinme sürecine girmiştir. Bu bilgi edinme süreci olarak değerlendirilen öğrenme, kuram niteliğindeki düşüncelerden, uygulamalardan ve tecrübelerden derlemiş olduğu bilgiler doğrultusunda insanların değerlerini, inançlarını, tutumlarını ve davranışlarını değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Özkalp, 2004). Öğrenme, kişinin yaşamı boyunca davranışlarda meydana gelen ve uzun süreli değişimler olarak tanımlanabilir. Geçmişten günümüze insanlar öğrenmeyi gerçekleştirmek için çeşitli teknik araçlar ve yöntemler geliştirmişlerdir.

Mesleki amacı geliştirmek ve değişmekte olan toplumsal sorunlara çözüm bulmak; bireylere, ailelere ve topluma refahın arttırılması noktasında katkıda bulunmak olan sosyal hizmet uzmanlarının yetişmesini sağlayan sosyal hizmet eğitimi bu süreçte, ilk başladığı 1870’li yıllardan bu yana farklılaşmış ve hem teorik hem de uygulama temeli açısından dönüşüme uğramıştır. Yeni süreçte, daha önceleri gönüllü olarak yapılan çalışmaların pek çoğu eğitim yoluyla daha profesyonel düzeye gelmiştir.

Günümüzde gerek dünyada ve gerekse ülkemizde sosyal hizmetin sahip olması gerekli olan en temel özelliklerin neler olduğuna dair araştırmalar yürütülmektedir. Sosyal hizmet mesleğine bakıldığında, temel bir yaklaşım olarak “çevresi içerisinde birey” yaklaşımını almasından ve çoklu düzeyde müdahale (mikro, mezzo, makro) düzeylerine sahip olmasından dolayı, sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcılarının bireyler, gruplar ve topluluk/toplumla ilgili çok geniş bir çerçevede sosyal hizmet disiplininin ve mesleğinin temelini oluşturan bilgi, beceri ve değer üçlemesinin sahibi olmaları gereklidir. Teknolojik imkanlar kullanılarak sosyal hizmetin temel taşlarından birini oluşturan bilginin eksiksiz öğrenilmesi sosyal hizmet mesleği ve disiplini için çok önemli bir gerekliliktir (Tuncay, 2020: 19). Bütün meslekler

etkililiklerini sürdürebilmek üzere kendilerini yenilemek, değişmekte olan koşullara uyum sağlamak ve cevap vermek zorundadır. Nitekim değişmekte olan koşulların doğurmuş olduğu gereklilikleri ve bu gerekliliklerin kendilerine yüklemiş olduğu yeni rolleri görme eğilimde olan meslekler gerekli olan planlamayı oluşturarak gelişimlerini devam ettirme başarıları gösterebilmektedirler. Bu gereklilikle birlikte sosyal hizmet alanında son dönemlerde öğrenme ortamı oluşturmak amacıyla diğer araçlar gibi bilgisayar, telefon vb. akıllı araçların geniş ölçüde kullanıldığına şahit olunmaktadır. Öğrenme sürecinde bu teknolojik araçlar ayrı bir öğrenme aracı olarak değil; öğrenme sürecini destekleyici, güçlendirici ve tamamlayıcı olarak görülmektedir.

Günümüzde sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin de mesleki yeterliliklerini gösterebilmeleri için sürekli değişen uygulama alanlarının gerektirmiş olduğu şartlara karşılık vermeleri, mesleki uygulamalarını sosyal hizmetin değer temellerinin de içinde barındırdığı bir şekilde sunmaları, kurumsal anlamda ve uygulamadan gelen bilgiye sahip olması, uygulamayı yansıtmacı ve eleştiri mantığı biçimde çözümlemeleri, bilgi, beceri ve değerlerini uygulayamaya yansıtabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle yetkin birer meslek elemanı olabilmek için mesleğin bilgi, beceri ve değerlerini çağın sunduğu bütün nimetlerden faydalanarak eksiksiz bir şekilde öğrenmek sosyal hizmet öğrencilerinin temel hedefleri arasında sayılmaktadır. Yeniçağın sosyal hizmet öğrencisi; bilgiyi araştırabilen, sorgulayabilen, üretebilen ve sahip olduğu bilgiye yeni bilgileri ekleyebilen bir kişi olmak zorundadır. Çünkü sürekli olarak yenilenmekte olan yoğun bir teknoloji, iletişim ve bilgi akışı süreci ile karşı karşıyadır.

Geçmişten günümüze teknoloji ve bunun paralelinde internet baş döndürücü bir şekilde gelişimini sürdürmüştür. Sözcük olarak internet; İngilizcede “internetworking” olarak bilinen ve ağlar arası çalışma anlamına gelen sözcükten türetilmiştir. Söz konusu kavram ana bilgisayarlar ve buna bağlı olarak çalışan bir yapıyı ifade etmektedir. Başka bir deyişle, evrensel bir standart kullanılarak bilgisayarların birbirleriyle iletişim içerisinde olması anlamına gelmektedir (Ergenç, 2011: 4). İnternet daima gelişmekte olan, değişim gösteren, dünya geneline geniş

imkanlar sunmakla birlikte yeni bir araştırmalara, yayınlara, iletişime katkıda bulunan bir paylaşım aracıdır. Günüümüzde bilgiye erişmenin, onu çoğaltmanın en pratik, hızlı ve düşük maliyetli yolunun şüphesiz internet olduğu söylenebilir (Karabulut, 2006: 59). İnternet pek çok devlet, ticari, akademik ve serbest bilgisayar ağılarının birbirine bağlanması sonucunda oluşmuştur. İnternet, ortaya çıkmasıyla birlikte hızlı bir biçimde gelişme göstermiş ve bütün dünyada geniş kullanıcı kitleleri tarafından kullanım alanı bulmuştur. Özellikle öğrenciler arasında yaygınlaşması eğitim ortamında bir paradigma değişimine neden olmuştur. Bugün internet ve sosyal medya araçları öğrenmeyi ve sosyal hayatı kolaylaştırmakta, içinde bulundurduğu birçok kolaylık ile birlikte genelde bütün öğrencilere özelde ise sosyal hizmet bölümünde öğrenim göre sosyal hizmet uzmanı adaylarına hizmet vermektedir.

İnternet, birbirlerine bağlı bilgisayar ağıları aracılığıyla pek çok bilgiyi çeşitli ortamlara taşımakta olan düşük maliyetli, hızlı, kullanımı kolay, dünya tarafından kabul görmüş popüler bir iletişim, enformasyon ve eğlence aracı olma gibi üstünlüklere sahiptir. Web 1.0 teknolojilerinden Web 2.0 teknolojilerine geçiş sağlanmasıyla birlikte daha önce var olan statik bilgi akışı daha farklı bir hal almış ve iki taraflı kitlesel etkileşim, işbirliği olanağı bulmuştur. Web 2.0 teknolojileri kullanıcılara etkileşim sürecinde aktif olmaları konusunda zemin oluştırmakta ve kullanıcıları etkileşimin ana unsuru haline getirerek üretim ve dağıtımında sürecindeki engelleri kaldırmış bulunmaktadır (Altunbaş ve Kul: 2015: 414). Web 2.0 teknolojilerine geçiş ile birlikte sosyal medya araçları da daha fazla ve hızlı bir kullanım alanı imkanına kavuşmuştur. Sosyal medya, insanların bilgi ve kaynakları yerel, ulusal ve uluslararası kitlelerle iletişim kurmalarını ve anında paylaşmalarını sağlayan çevrimiçi teknolojiyi yakalamak için kullanılan bir terimdir. Günüümüzde sosyal medya denilince akla Facebook, instagram, Twitter, LinkedIn, Google+, Skype, YouTube, Vimeo, Flickr, çevrimiçi bloglar, Foursquare, whatsApp, Zoom, Adobe Connect, Collaborate, Moodle, Microsoft Teams gibi araçlar gelmektedir.

Günüümüzde sosyal medya, önemli iletişim ve eğitim araçlarından birisi olan internetin en popüler uygulamalarından biridir. İnternetin kullanılma sıklığının artmasıyla birlikte, sosyal medyaya girilme oranında da artış olabilmektedir.

Günümüzde Bloglar, Facebook, Twitter, wiki'ler, podcast'ler, Instagram ve Snapchat gibi araçlar öğrencilerin çeşitli şekillerde iletişim kurmasına ve öğrenme süreçlerine yardımcı olan sosyal medya araçlarıdır. İnternet kullanımının büyük bir çoğunluğunun yakın bir gelecek dönemde tamamıyla bu sosyal medya araçları üzerinden olacağı ifade edilmektedir. Sosyal medyanın bünyesinde barındırdığı sosyal medya araçları bu süreçte yalnız iletişim için kullanımda kalmamakta, çeşitli kullanım amaçlarıyla birlikte öğrencilerin öğrenme süreçlerine de katkı sağlama niyetinde olduğu belirtilmektedir. Bugün dünyada ve ülkemiz özelinde sosyal hizmet alanında eğitim veren üniversitelerin kullanmış olduğu sosyal medya araçlarına baktığımızda; çeşitli şekillerde bu araçları kullanılarak eğitim etkinliklerinde bulundukları, öğrencilerin öğrenme kapasitelerini arttırarak öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlama çabası içinde oldukları ve bu durumun daha önemli hale gelmeye başladığı görülmektedir.

Yirminci yüzyılın ilk yarısına incelendiğinde öğrenme süreçlerine davranışçı kuramların hakim olduğu görülmektedir. Davranışçı kuramlara göre öğrenme, davranışlardaki ölçülebilir değişimlere açıklanabilmektedir. Yirminci yüzyılın diğer yarısından itibaren öğrenme süreçlerinde zihinsel süreçlerin önemi vurgulayan bilişsel kuramın etkisini göstermeye başladığı, bu kuramın öğrenmenin yalnızca davranışsal değişiklikler ile açıklanmasının mümkün olmayacağını, öğrenme süreçlerinde zihinsel bir takım süreçlerinde etkide bulunduğunu savunduğu görülmüştür. Davranışçı ve bilişsel kuramlara nesnelci bir yaklaşıma dayanmaktadır. Bu yaklaşımdan sonra yapıcı yaklaşım önem kazanmaya başlamıştır. Yapıcı yaklaşıma göre bireyler var olan sorunları işbirliği içinde diğer bireylerle çözümlenmekte ve bunun sonunda bilgilerini kendi öznel süreçlerine uygun bir şekilde kendileri yapılandırmaktadırlar. Bu yaklaşımın savunucuları, herkes tarafından aynı şekilde öğrenilen tek bir doğrunun bulunmadığını, öğrenmenin öznel bir süreç olduğunu, her bireyin farklı yaşamsal süreçlere sahip olduğunu ve bu sebeple öğrenenlerin kendi içsel süreçleri ile birlikte öğrendikleri bilgiyi yapılandırarak öğrenmeyi sürecini gerçekleştirdiğini, öğrenmenin öğrenenlerin yaşantılarıyla ilgili bağlamlarda gerçekleştiğini savunmaktadır (Boyacı, 2007; Bayraktaroğlu ve Kutanis, 2002; Özgener, 2009).

Yukarıda belirtilen öğrenme yaklaşımları ve öğrenme kuramları öğrenmenin içeriğinin ne şekilde planlanması ve düzenlenmesi gerektiği konusunda farklı bakış açıları ortaya atılmaktadır. Yapıcı yaklaşım, öğrenen kişinin, kendisinden bağımsız olarak hazırlanmış olan bir bilgidен çok, çeşitli bilgiler içerisinden kendisiyle ilgili yapılandıracağı bilgiyi daha iyi öğrendiğini ileri sürmektedir. Teknolojinin getirdiği yeni imkanlar ve sosyal medya öğrencilere bireysel özellikler ve kendi beklentileri doğrultusunda uyarlayabildikleri, etkileşimi yüksek bir öğretim ortamı sunmaktadır. Bu yönüyle yapıcı kuram yeni teknolojilerin ve sosyal medyanın öğrenme süreçlerinde kullanılmasının öğrenenler için önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Özden, 2003).

Bu çerçevede tüm öğrenciler kadar sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin de öğrenme süreçlerinde hızla gelişen ve yayılan bu teknolojileri kullanmaları önem arz etmektedir. Nitekim içinde bulunduğumuz bilgi ve iletişim çağında, diğer bölüm öğrencileri gibi sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören öğrencilerin ilgi alanları da değişmekte ve buna paralel olarak yeni beklentileri ortaya çıkmaktadır. Sosyal hizmet gibi kişiler arası etkileşime dayalı mesleklerin eğitimleri ile bilişim teknolojilerinin ve sosyal medya araçlarının entegrasyonu kaçınılmazdır. Sosyal medya destekli öğrenmenin en önemli özelliği öğrenenin ve öğretim elemanının hem yerde hem de zamanda ayrı durumda bulunmasıdır. Bu durum dışında sosyal medya destekli öğrenmenin insanlara sağladığı bilgi ile örgün eğitimin sağladığı bilgi arasında bir ayrım yoktur. Toplumun tüm kesimlerine ulaşmak için ihtiyaç duyulan kaynak ve hizmetlerin sağlanması için sosyal hizmet ideali ile sosyal medya aracılığı ile öğrenmenin temel kavramı arasında bir örtüşme vardır. Bu durum bütün öğrencilere fırsat eşitliği de sağlamaktadır. Dolayısıyla yeni nesil sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin bu teknolojik ve iletişim olanaklarından üst düzeyde yararlanması için bu olanakların öğrencilerin eğitim sistemleri kapsamına alınması önem taşımaktadır. Bu önemden hareketle yapılan bu çalışmanın odak noktasını sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımları ve öğrenme tutumları arasındaki ilişki oluşturmaktadır. Çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulduktan sonra Ankara ilindeki 6 farklı üniversitede okuyan sosyal hizmet bölümü öğrencileri üzerinde bir alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen

sonuçlar oluşturulan literatür çerçevesinde değerlendirilmiş ve bazı öneriler geliştirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi ve Önemi

Gelişen teknolojik imkanlar, hayatın bütün yönlerine girerek oldukça büyük etkilere ve değişimlerin oluşmasına sebep olmuştur. Öyle ki günümüzde herhangi bir alanda bu gelişmenin ve ilerlemenin olmadığını söylemek güç olmakla birlikte, sosyal medya ağlarının etkisinin çok fazla olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Genelde eğitim sektörü özelde ise sosyal hizmet alanı teknolojik gelişmelerin eğitim alanına ve öğrenme süreçlerine olan yansımalarından fazlaca etkilenen ve bu çerçevede oluşan değişimden fayda sağlayan alanlardan biridir (Akreş, 2019: 312). Böyle bir ortamda eğitimde çağdaşlığın hedefi; bilgiyi üretmek, bilgiyi kullanmak, öğrenmede sürekliliği sağlamak üzere yaratıcı nitelikteki insanları yetiştirmektir (Aküzüm ve Saraçoğlu, 2017: 804). Sosyal medya, bu hedef doğrultusunda bir sosyal öğrenme kaynağı ve yeni okuryazarlık uygulamaları için bir alan olarak kullanılmaktadır. Günümüzde teknoloji uzmanları, eğitimciler, sosyal öğrenme teorisyenleri, psikologlar, sosyologlar ve öğrenciler arasında derin bir işbirliği çerçevesinde iyi hazırlanmiş sosyal öğrenme platformları oluşturulmuş ve oluşturulmaya devam etmektedir (Thurairaj ve ark., 2015: 304).

Günümüzde sosyal medya internetin ve yeni teknolojik imkanların yadsınmayacak bir getirisi olarak görölmektedir ve insanlar günümüzde çevreyle iletişime geçme ve bilgiyi paylaşma biçimlerini büyük oranda farklılaştırmaktadır. Yapılan birçok araştırma; sosyal medyanın öğrenme sürecine olumlu katkılarının olduğunu ve öğrenmeyi kolaylaştırdığını, öğrenciler için oluşturulacak sosyal medya destekli öğrenme ortamının onların öğrenmeye ilişkin motivasyonlarını ve isteklerini arttırdığını ortaya çıkarmıştır. Günümüzde öğrenme ortamlarında sosyal medyanın öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlaması açısından öğrenme süreçleri içine dahil edilmesinin önemli bir gereklilik olduğu düşünölmektedir. Bu nedenle yetkin birer meslek elemanı olabilmek için mesleğin bilgi, beceri ve değerlerini çağın

sunduğu bütün imkanlardan faydalanarak eksiksiz bir şekilde bir şekilde öğrenmek ihtiyacı içinde olan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sadece okul ortamında değil, geniş bir bilgi yelpazesine sahip olan sosyal hizmetle ilgili mikro, mezo ve makro düzeyindeki toplumsal sorunlarla ilgili bilgileri almak için sosyal medyayı kullanmaları ve öğrenmeye ilişkin tutumlarını araştırmak oldukça önemlidir.

Sosyal medya; günümüzde insanların iletişim kurma yöntemlerini ve bilgiyi paylaşma şekillerini büyük bir oranda değişime uğratmaktadır. Bu değişimin hızlanmasına etki eden durumlardan biri de bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşan COVID-19 pandemisi olmuştur. Çin'in Vuhan şehrinde Aralık 2019'un son dönemlerinde baş gösteren bu hastalık; yüksek bulaşma özelliği ile kısa sürede ülkemizi ve tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Hastalığın bulaşmasını engellemek amacıyla alınan önlemler kapsamında örgün olarak yapılan eğitim-öğretime ara verilmesine, eğitimin öğrenme süreçleri için tasarlanmış sosyal medya araçları kullanılarak "uzaktan eğitim" yoluyla devam ettirilmesine karar verilmiştir. Bunun yanında ülke genelinde getirilen sokağa çıkma, il dışına çıkma vb. yasaklarla birlikte insanlar ve gençler sosyalleşme ihtiyaçlarını sosyal medya araçlarını kullanarak digital dünyada gerçekleştirmişlerdir. Sürecin bu şekilde gelişmesi sonrası genelde bütün öğrencilerin özelde ise sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya araçlarına yönelik ilgileri ve kullanımları giderek artmıştır. Bu ilginin ve kullanımın, öğrencilerin öğrenme kapasitelerini arttırılması için doğru kullanılması yönünde çalışmaların yapılması bir gereklilik haline gelmiştir (Keskin ve ark., 2020: 60).

Sosyal medya, kullanıcılarına kendini dış dünyaya gösterme, ortak paydalarda buluşan topluluklar oluşturma, işbirliği ve paylaşım imkanları yaratma gibi fırsatları beraberinde getirmektedir (Murray, 2008: 55). Sosyal medyanın öğrenme ortamındaki etkisi göz önüne alındığında eğitim ortamları ile ilgili düzenleyici faaliyetlerde bulunanların bu etkiye kayıtsız kalmasını düşünmek zordur. Yapılan bir çok araştırma (Romero, 2014; Sobaih ve ark., 2016; Stepp-Greany, 2002; Sung ve Yeh, 2012; Yang ve Chen, 2007; Zamari ve ark., 2012; Zaremohzzabieh ve ark., 2014) sosyal medyanın öğrenme süreçlerinde kullanılmasının öğrenen bireyler için

verimli ve gerekli olduğunu, öğrenciler için oluşturulacak öğrenme ortamının onların öğrenmeye ilişkin isteklerini arttırdığını ortaya çıkarmıştır. Yakın bir zaman diliminde sosyal medya araçları kullanılarak yapılan uzaktan eğitimin örgün eğitime bir alternatif yada destek aracı olarak görülmek yerine, eğitimin tabanını oluşturacağı düşünülmektedir. COVID-19 pandemisinde örgün eğitime ara verilmesi nedeniyle hızlı bir uyum şekliyle geçilen digital öğrenme süreci bu duruma önemli bir zemin hazırlamıştır (Telli ve Altun, 2020: 25-34).

Bireylerin doğumundan ölümüne kadar devam eden öğrenme, günümüzde yer ve zamandan bağımsız olma durumunu bir ihtiyaç haline getirmiş bulunmaktadır. Yaşam hızının öğrenme ihtiyacıyla birleşmesi sonucunda ortaya çıkan yeni duruma sosyal medya etkide bulunarak, öğrenmenin sosyal medyada gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır (Bal ve Arıcı, 2011: 7). Günümüzdeki üniversite öğrencileri bu ortam içerisinde doğmuş olup teknoloji kullanımı ile ilgili becerileri ve alışkanlıkları daha çocukluk döneminden başlamıştır. Dolayısıyla bu kuşağın üyelerinde internet kullanım oranı da çok yüksektir. Diğer alanlara oranla sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversiteler bünyesinde sosyal hizmet alanından mezun akademik personelin yeterli sayıda olmamasından kaynaklı olarak sosyal medya araçları üzerinden yapılan alana yönelik etkinliklere çok fazla katılım sağladıkları, bu durumun öğrencilerin kurmuş oldukları sosyal medya araçlarının takip sayılarına bakıldığında (Facebook: İdeal Sosyal Hizmet sayfası (16,920 Takipçi), Sosyal Hizmet Öğrenci Birliği Sayfası (4,595 Takipçi), Sosyal Hizmet Kütüphanesi Sayfası (11,531 Takipçi), Türkiyede Sosyal Hizmet Sayfası (9,188 Takipçi) doğrulandığı görülmektedir. Bu kuşak günlük yaşamın her alanında ve eğitimde teknolojiye yararlanmaktadır (Aslan ve Ballı, 2020: 60). Ancak çizelge 2.2’de görüleceği üzere, evreni oluşturan sosyal hizmet bölümlerinin bir çoğu tarafından bu konunun yeteri kadar önemsenmediği, bazılarının sosyal hizmet bölümü özelinde sosyal medya araçlarını kullanmadıkları, sadece üniversite ve fakülte düzeyinde sosyal medya araçlarını kullandıkları, öğrencilerin bu alandaki ilgi ve beklentilerinin sosyal hizmet alanında tam olarak karşılanmadığı görülmüştür. Bu kuşağın ruhuna uygun olarak teknolojinin eğitimde akademik başarının artmasında ve öğrenme gücünü artırma konusunda olumlu yönde etkisinin olduğu, ancak bu

sosyal medya kullanımının etkili ve verimli olabilmesi için bu yönde gerekli olan kültürün oluşmasının önemine dikkat çekilmektedir (Aküzüm ve Saraçoğlu, 2017: 805). Bu nedenle eğitim kurumları, öğrenciler ve öğretmenleri ile etkileşimin ve işbirliğinin etkililiğini ve verimliliğini artırmak için yöntemler geliştirmekte ve desteklemektedirler (Alabdulkareem, 2015: 214).

Literatüre bakıldığında öğrencilerin sosyal medya ve sosyal medya aracılığıyla öğrenmeye ilişkin tutumları ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır (Abdillah, 2016; Abdulhalik ve Rafeena, 2020; Aghae, 2010; Akreş, 2019; Aküzüm ve Saraçoğlu, 2017; Akyürek, 2020; Alabdulkareem, 2015; Allen ve Nelson, 2013; Al-Mukhaini ve ark., 2014; Babayiğit, 2016; Balakrishnan ve ark., 2017; Barczyk ve Duncan, 2011; Slim ve Hafedh, 2019). Bu çalışmalarda çoğu öğrencinin, çeşitli faydalar sağladığı için sosyal medyayı çeşitli amaçlarla kullandıklarını ve birçok ülkenin de sosyal medya araçlarını çevrimiçi öğrenme adı altında eğitim ortamlarında kullandıkları belirtilmiştir. Ancak sosyal hizmet bölümünde okuyan öğrencilerin sosyal medya ve öğrenmeye ilişkin tutumlarını ele alan çalışmalara rastlanmamıştır.

Sosyal medya, yeni teknolojiyi anlama ve uygulamayla ilgili zorlukları (çevrimiçi sosyal hizmet eğitimi programları hariç) olmasına rağmen bütün alanlarda olduğu gibi sosyal hizmet eğitimine de entegre edilmeye başlanmıştır. Tüm teknolojilerde olduğu gibi, sosyal medya kullanımı, sosyal hizmet öğrencilerinin öğrenme hedeflerine ulaşmalarına ve gerekli yetkinlikleri geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin sınıf dışında içerik öğrenmek için harcadıkları zamanlarda sesli podcast'ler sayesinde hareket halindeyken çalışmalarına olanak tanıyabilmektedir. Sosyal medya öğrencilerin, sosyal hizmet alanıyla ilgili gelişmeleri takip etmelerini sağlamaktadır. Eğitimciler, öğrencilerinin Twitter'a kaydolmalarını ve sınıfla ilgili tüm tweet'ler için bir hashtag oluşturmasını sağlayabilmektedirler. Öğrenciler Twitter'da yasa koyucuları, sosyal hizmet savunucularını takip edebilmektedirler. Öğrenciler ayrıca Storify.com gibi platformları kullanarak tweet'leri düzenleyebilme ve sosyal hizmet uygulamalarıyla alakalı yorumlar yapabilmektedirler. Geleneksel olarak, sosyal hizmet eğitimi üniversite/kolej ve coğrafi konumla sınırlandırılmıştır. İşbirliğine dayalı çevrimiçi

öğrenme fırsatlarını etkinleştirmek için Twitter, Google Hangouts veya benzer sosyal medya platformları aracılığıyla çevrimiçi tartışmalar oluşturmak için sosyal hizmet programları arasında anlaşmalar geliştirilebilmektedir. Belli konulardaki tartışmalar, birden fazla okuldan ve coğrafi konumdan öğrencileri içerebilir ve potansiyel olarak öğrencilere daha geniş ve daha çeşitli bir öğrenme deneyimi sunabilmektedir. Ayrıca, ülke genelinden ve dünyanın dört bir yanından uzmanlar, Skype veya Google Hangouts aracılığıyla öğrencilerle konuşmaya davet edilebilmektedir.

Günümüzde öğrenme ortamlarında sosyal medyanın öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlaması açısından öğrenme süreçleri içine dahil edilmesinin önemli bir gereklilik olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle yetkin birer meslek elemanı olabilmek için mesleğin bilgi, beceri ve değerlerini, çağın sunduğu bütün imkânlardan faydalanarak eksiksiz bir şekilde bir şekilde öğrenmek ihtiyacı içinde olan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ve öğrenmeye ilişkin tutumlarının araştırılması araştırmanın temel problemi olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacını; Ankara ilinde lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi veren (Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gazi Üniversitesi), sosyal hizmet bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal medya kullanımları ve öğrenme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Bu kapsamda tez çalışmasında aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranacaktır: Ankara'daki üniversitelerin sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin;

1. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ne yöndedir?
2. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre sosyal medya kullanım durumları arasında farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumları ne yöndedir?

4. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre öğrenmeye ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Öğrencilerin sosyal medya kullanım durumları ile öğrenmeye ilişkin tutumlarının arasındaki ilişkinin yönü ve etkisi nedir?

1.3. Araştırmanın Tanımları

Öğrenme: Karşılaşılan bir durum veya olaya karşı reaksiyon göstermek suretiyle bir davranışın meydana getirilmesi ya da davranışın değiştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal Medya: Yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte eş zamanlı olarak; bireylerin çift yönlü bilgi ve içerik paylaşımına, etkileşime, sosyal iletişime ve işbirliğine imkan sağlayan çevrimiçi teknolojilerin tümünü ifade etmektedir.

Sosyal Medya Tutumları: bireylerin sosyal medya araçlarına yönelik düşünce, duygu ve davranışlarının hangi yönde eğilim göstereceğini ifade eden bir kavramdır.

Sosyal Medya Kullanımları: bireylerin sosyal medya araçlarını, hangi amaçla ve hangi yönde kullandıklarını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın en önemli sınırlılığı Covid-19 pandemi dönemi yasaklarına denk gelmiş olmasıdır. Covid-19 Pandemi döneminde; üniversitelerin örgün eğitime ara vermesi ve yüzyüze veri toplama imkanı olmaması sebebiyle veriler online olarak toplanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin sorular üzerinde yeterince düşünerek cevap vermeleri zorlaşmış ve tümüne ulaşmak mümkün olamamıştır. Dolayısıyla öğrencilerin doğru ve samimi cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.

1.5. Bilgi ve Bilgi Teknolojisi Kavramları

Günümüze damgasını vurmuş olan bilişim, evrim çizgisinin hızlı bir biçimde yükseldiği bir bilim ve teknoloji alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Sankur, 2004: 5). Sözlükte bilişim; insanları teknik, toplumsal, ekonomik vb. alanlarda iletişim kurmak için kullanmış olduğu ve bilime dayanak oluşturan bilginin özellikle elektronik cihazlar aracılığıyla akla uygun ve düzenli bir şekilde işlenmesi anlamında kullanılmaktadır (TDK, 2019). Bilişim, hem verilerin bilgi için işlenmesi, hem de bu işlem sonucunda üretilmiş olan bilgilerin iletilmesine denilmektedir. Bilişim; pek çok alanla ilgili verilerin saklanması, işlenmesini, organize edilmesini, değerlendirilmesini ve aktarılmasını kapsayan bir bilim alanıdır (Tavukçuoğlu, 2004: 55). Bilişim kavramından hareketle bilgi, teknoloji, bilgi teknolojileri, bilişim sistemleri gibi temel kavramlar bundan sonraki başlıklar altında açıklanmıştır.

1.5.1. Bilginin Tanımı ve Türleri

Günümüzde bilgi ekonomik bir değer olarak algılanmaktadır. Özellikle hızlı teknolojik değişimler ve küreselleşme nedeniyle yaşanmakta olan rekabet ortamında rekabet avantajının elde edilmesinde belirleyici bir konuma gelmiştir (Telekomünikasyon Kurumu, 2002: 47; Atılğan, 2009: 201). Dolayısıyla bilgi, bilgiyi elinde tutanlar ile bilgiden yeni bilgileri üreten kesimler arasında bir rekabet aracı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle de sosyal hizmette de “çevresi içinde birey” yaklaşımının temel alınması ve mesleki çalışmalarında çoklu düzeyde müdahale yöntemlerinde bulunma imkanına sahip olması gibi nedenlerden dolayı sosyal hizmet öğrencilerinin birey, grup ve toplum düzeyinde yaşanan problemlere uygun ve etkin müdahaleler gerçekleştirebilmeleri için çok geniş bir yelpazede bilgi temeline sahip olmaları büyük önem taşımaktadır (Pak ve ark., 2012: 228). Nitekim sosyal hizmet alanında da sosyal hizmet uzmanlarının gerek mesleki, gerek uygulamadan edindiği bilgi eskiye göre artık çok çeşitli yollarla meslek uygulayıcıları ve öğrenciler tarafından edinilmekte, azımsanmayacak bir süratle ve aynı zamanda birçok farklı yere ve kişiye varabilmektedir (Akreş, 2019: 317).

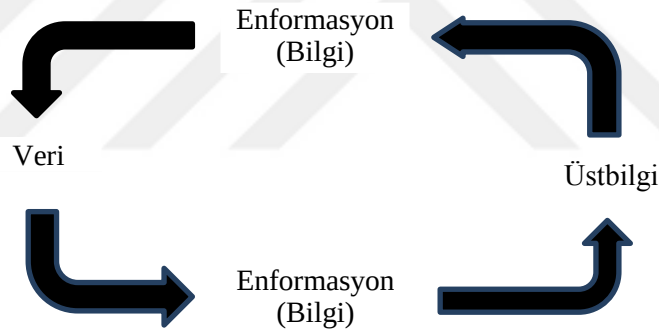
Bilgi kavram olarak Latince'deki "informato" kökünden gelmektedir. Informato; "biçim verme", "biçimlendirme" ve "haber verme" gibi anlamlarda kullanılmakta olup kavram üzerinde ortak bir tanım geliştirilememiştir (Öner, 2005: 95; Selvi, 2012: 193). Geçmiş çok eskilere giden "bilgi" terimi konusunda ortak bir tanımın geliştirilemeyişi ve özellikle 50 yıldan beridir farklı fenomenlere "bilgi" denilmesi, kavramın çeşitli anlamlarda tanımlanmasına neden olmuştur (Uçak, 2010: 707). Dolayısıyla günümüzde bile kavram üzerinde ortak bir fikir birliğinin sağlanamamış olması, farklı bilim dallarında bilgi kavramının farklı tanımlarının yapılmasından ve zamana göre farklı tanımlar yüklenebilmesinden dolayı dinamik bir özellik taşıdığı ileri sürülmektedir (Fidan, 2013: 95).

Türkçede bilgi; "insan aklının erişebildiği olgular, gerçekler ve ilkeler bütünü", "öğrenme, araştırma veya gözlem yoluyla ulaşılan gerçek" ve "insanın çalışan zekâsının sonucu olarak ortaya çıkmış olan düşünce demeti" şeklinde tanımlanmaktadır (Kevük, 2006: 323). Oxford sözlüğünde ise bilgi; "tecrübe, gözlem ya da çalışma sonucu elde edilen anlayışı tanımlamak için kullanılmaktadır" (Işık ve Kılınç, 2013: 23-24).

Görülebilene, işitilebilene ve dokunulabilen şeyler üzerine inşa edilmiş olan bilgi (Yıldırım, 2004: 112); genel anlamda düşünmeyi, yargılamayı, akıl yürütmeyi, okumayı, gözlem yapmayı ve deneyim sonucunda ulaşılan "düşünsel ürünü" ya da "öğrenilen şeyi" kapsayan bir olgudur (Balay, 2004: 65). Bilgi kavramının, bir şey veya bir olayla ilgili belirli bir özelliği tanımlamak için kullanılan bir terim olduğu ifade edilmektedir (Anlı, 2011: 68; Taşçı, 2004: 3). Bilgi; deneyimlerin, değerlerin, amaca odaklanan ve uzmanlık bakış açısına sahip olmanın bir bileşimi olarak tanımlanabilir (Aydıntan ve ark., 2010: 4). Bilgi, çeşitli şekillerde işlenebilen ve onu kullanacak olan kişiye göre anlam taşıyan, belirli kararlar vermek için önemli fonksiyonlara sahip olan ve gerçeklik değerinin yüksek olduğu bir veri seti olarak da tanımlanabilir (Bedük, 2002: 696; Cevizci, 2015: 15).

Bilgi, çok boyutlu bir kavramdır. Bu nedenle farklı amaçları gerçekleştirmek için değişik şekillerde kullanılması söz konusudur. Veri ve bilgi kavramları farklı

şeylerdir. Ancak günlük ve akademik ortamlarda birbirinin yerine kullanıldığı görülebilmektedir. Bununla birlikte üst bilgi kavramının bu yanlış kullanıma maruz kaldığı söylenebilir. Ancak söz konusu terimlerin kullanım amacına ve biçimine göre farklılık gösterdiğini belirtmek gerekir. *Veri kavramı*, bilgi sürecinde temel hammaddeyi oluşturmaktadır ve çeşitli sembollerden, harflerden, rakamlardan ve işaretlerden oluşan, işlemeye hazır ham gerçekleri içermektedir. *Bilgi* ise, karar verme sürecine destek olmak üzere verilerin anlamlı hale getirilmesi amacıyla analiz edilmesi veya işlenmesi sonucunda ortaya çıkan veri sonuçlarıdır. *Üst bilgi* ise spesifik amaçlar için kullanılmak üzere bilgilerin belirli analizlerden, sınıflandırmalardan ve gruplamalardan geçirilerek gelecekteki bir zamanda kullanıma hazır hale getirilen ve potansiyel niteliği olan bilgiler kümesidir (Bensghir,1996: 14). Yukarıda yapılmış olan tanımlardan hareketle veri, bilgi ve üstbilgi ilişkisi Şekil 1.1’de gösterilmiştir.

Şekil 1.1. Veri, Bilgi ve Üstbilgi İlişkisi.

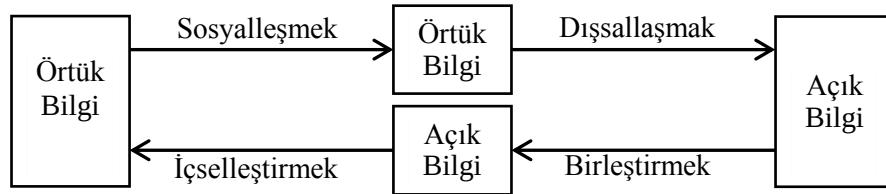
Kaynak:(Michels ve ark., 2006: 273)

Şekil 1.1’den anlaşılacağı üzere; bilgi kavramının, farklı biçimlerde algılandığı söylenebilmektedir. Yüklenilen amaca yönelik olarak veri (data), bilgi (information), ve üstbilgi (knowledge) olmak üzere üç farklı biçimde ifade edilen bilgi kavramının aslında üç biçimde değişik anlamlar kazandığı görülmektedir (Keskin ve Kalkan, 2005: 178; Işık, 2015: 3). Sonuç olarak veri kavramı, data sözcüğüne karşılık gelmektedir ve çeşitli durumların, gözlemlerin veya olayların çeşitli biçimlerde gösterimleridir. Söz konusu gösterimler, semboller, alfabetik veya sayısal karakterler şeklinde olabileceği gibi, grafiksel çizimler ve diğer türdeki gösterimlerden de

oluşabilmektedir (Erdoğan, 1998: 2). Verinin, belirli süreçlerden geçirilip anlamlı hale getirilmesine bilgi denilmektedir. Bilginin en önemli özelliği karar alma süreçlerine destek olmasıdır (Kağnıcıoğlu, 2003: 5). Üst bilgi ise özel amaç ya da amaçlar için gelecekte kullanmak üzere hazırlanan, sınıflandırılan potansiyel bilgilerin tümüdür (Işık, 2015: 3).

Bilginin, bireysel ve örgütsel açıdan iki temel farklı şekilde kullanımı söz konusudur. *Bireysel açıdan bilgi*; bireyin yaşamında öğrenmiş olduğu ve elde ettiği tecrübelerin toplamı olarak ifade edilebilir. Bilginin yayılmasına insan arasındaki iletişim olanak sağlamaktadır. Bilginin bireysel bileşenlerini tecrübe, bireyin inancı ve olaylara yönelik sezgileri oluşturmaktadır (Barutçugil, 2002: 58-59). Bir diğer tür *örgütsel açıdan bilgidir*. Bu bilgi türü, bir kişinin içinde bulunduğu örgütün bileşenlerine yönelik sahip olduğumuz bilgidir. Bunlara örnek olarak yöneticiler, çıktı olarak alınan ürünler, yapılan hatalar, kazanılan başarılar gösterilebilir. Kazanılan bilginin, belirli bir strateji olarak görülebilmesi ve kullanılması uygulamalı bilgiyi karşımıza çıkarmaktadır (Anameriç, 2005: 167).

Bilgi türlerinin sınıflandırılmasında literatürde yayın olarak kullanılan sınıflandırma modeli, Nonaka ve Takeuchi tarafından geliştirilen modeldir. Bu modelde bilginin, açık ve örtülü olacak şekilde bir sınıflandırması söz konusudur (Atlı, 2014: 3). Örtülü bilginin açık bilgiye dönüşürken izlemiş olduğu yolu, Nonaka ve Takeuchi Şekil 1.2'deki gibi göstermişlerdir.

Şekil 1.2. Bilginin Dönüşüm Süreci.

Kaynak: (Turgut ve Beğenirbaş, 2016: 120)

Örtülü bilginin (Tacit Knowledge), tecrübelerden ve çalışma sonucunda insanların beynine yerleşen, insanların kendi iç dünyalarında veya zihinlerinde taşıdıkları birikimlerden veya enformasyondan meydana gelen bilgi türü olduğu ifade edilebilir. Başka bir deyişle, yıllar içerisinde kazanılan deneyimlerden doğan sezgilerin, duyguların, değerlerin ve inançların tümüne örtülü bilgi denilmektedir. Açık bilgiye dönüştürülmek üzere kullanılabilen ve diyalog, senaryo ve metaforlar aracılığıyla iletilen bir bilgidir (Bahar, 2011: 53). Belirli bir sistem çerçevesinde ifade edilebilen, ulaşılabilen ve aktarılabilen bilgi türüne ise *Açık Bilgi (Explicit Knowledge)* denilmektedir (Atlı, 2014: 4). Örtülü bilginin aksine açık bilginin bulunması daha kolay, kullanımı daha basit ve başka yerlere iletilebilme düzeyi daha yüksektir. Açık bilgiler genelde belgelerde, kitaplarda ve veri tabanların kolay bulunabilmektedir (Boztaş ve Özmızrak, 2012: 67). Açık bilginin belirli bir sistem çerçevesinde biçimlendirilmesi ve üretimde kullanılması sonucunda değere dönüşebilmektedir (Aydıntan ve ark., 2010: 4).

Bilgi türleriyle ilgili olarak yapılan ve kullanım alanı nispeten geniş olan bir diğer sınıflandırmanın Lundvall ve Jonhson'a ait olan ifade edilmektedir. Lundvall ve Jonhson (1994: 27-28) sınıflandırmasında "know-what, know-why, know-how ve know-who" şeklinde bilginin 4 tipi olduğu görülmektedir. Bu kapsamda *Know-what*; gerçekleri konu alan bilgiyi ifade etmektedir. Örnek olarak; krep yapımında hangi malzemeler kullanılmaktadır? New York'ta yaşayan kişi sayısı ne kadardır?. *Know-why*; doğal ortam, insan düşüncesine toplumsal yapıda bulunan hareket kanunlarını ve bilimsel bilgi ilkelerini tanımlamada kullanılan bilgidir. Sahip olunan bu bilgiyle teknolojik manada gelişmelerin hızlandırılabilceği, deneme aşamasında yaşanabilecek yanlışların en düşük seviyeye indirilebileceği ifade edilmektedir. Bir şeyin yapılabilme yetenek ya da düzeyini ifade eden bilgiye *Know-how* denilmektedir. Bu bilgi türünün, üretimin yanı sıra ekonomik alandaki diğer faaliyetler için kullanılan bilgi türü olduğu ifade edilmektedir. *Know-Who*; bilginin değişiminde partnerlerin kimler olduğunu belirten bilgidir (Lundvall ve Jonhson, 1994: 27-28).

Literatürde bilginin; yüzeysel (sığ) ve derin bilgi şeklinde ikili bir ayırma tabi tutulduğu görülmektedir. *Derin bilginin*, tecrübeler sonucunda elde edilen, karar vermenin ve problemlerin zor olduğu durumlarda kullanılan bilgi türü olduğu bilinmektedir (Güçlü ve Sotirofski, 2006: 354). Diğer bir deyişle spesifik bir konu çerçevesinde, belli amaç ya da amaçlara ulaşmak için bilgilerin çeşitli analiz, sınıflandırma ve tasnif işlemlerden geçirilmesiyle elde edilen bilgi türüne derin bilgi adı verilmektedir (Tekin ve ark., 2003: 51). *Sığ bilgi* ise, karar verici kişi ya da kişilere asgari düzeyde katkı sağlamada kullanılan bilgi türüdür (Osmanlı, 2013: 32).

Bireysel ve kolektif bilgi, bilginin diğer bir ikili sınıflandırmasıdır. *Bireysel bilgi*; bireylerin geçmiş yaşamlarında öğrenmiş oldukları ve deneyimledikleri bilgilerin toplamıdır. Bilginin oluşmasında, insanlar arasında gerçekleşen iletişim yoluyla meydana gelen enformasyon akışı katkı sağlamaktadır. Bu noktada deneyimler, sezgiler, değerler, yargılar ve inançlar bilginin oluşmasında etkili olan unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Atılğan, 2009: 202). *Kolektif bilgi*, bir grubun, kurumun ya da kuruluşun içerisinde bulunan kişilerin aktarımları sonucu oluşan bilgidir. Kolektif bilginin oluşmasında paylaşılan normlar, kurallar ve iş programları etkili birer araçtır. Kolektif bilgide dikkat edilmesi gereken temel nokta; gruplar, kurumlar ya da kuruluşlar içinde mevcut halde bulunan bilgiler değil; bireylerin paylaştığı, topladığı ve paylaştığı bilgilerden oluşmasıdır. Kısacası kolektif bilgiyi; kuruluş içerisindeki bireylerin sahip olduğu bilgilerin kurumsal bilgiye dönüşmesi sonucunda meydana gelen değerlerin tümü olarak değerlendirmek mümkündür (Durna ve Demirel, 2008: 151).

Diğer bir sınıflandırma kurumsal düzeyde yapılan sınıflandırma olup kurumu yönetim bilgisi ve stratejik bilgi olarak iki şekilde incelenebilmektedir (İraz ve Yıldırım, 2004: 84). *Yönetimi açısından bilgi*; karar verme sürecine destek olabilecek veriler tümüne denilmektedir. Yönetim için bilginin en temel özelliği, kurum ya da kuruluşun faaliyetlerini gösterebilen, saklanabilen, işlenebilen, değişime uğrayabilen ve en önemlisi gerekli departmanlara ve yöneticilerine rapor olarak sunulabilen anlamlı verilerden oluşmasıdır (Anameriç, 2005: 27). *Stratejik bilgi* ise; içinde bulunulan sektöre, rakiplere ve stratejilerine, hizmet verilen kesimlerin değişen

tercihlerine, teknolojik gelişmelere cevap vermek üzere kullanılan özel amaçlı bilgidir. Stratejik bilgi, günümüzde rekabet üstünlüğünün elde edilmesinde ve bu üstünlüğün sürdürülmesinde kullanılabilen tek ve güvenilir bir kaynak olarak değerlendirilmektedir (Karakaya, 2002: 307).

1.5.2. Bilginin Özellikleri

Yönetim ve eğitim başta olmak üzere pek çok alanda gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle her alanda işe yarayan bilginin, ulaşılabilir hale getirilmesi, işleme, saklama, güvenlik yönlerinden teknolojik imkanların da hızlı bir biçimde geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede daima yoğunlaşan rekabet nedeniyle de sistematik bilginin önemi artmıştır. Buna bağlı olarak da bilginin ilgi görmesi de önemli hale gelmiştir (Bedük, 2002: 695-696). Sosyal hizmet açısından bakıldığında; teknolojik bilginin ve uygulamaya dönük bilginin nasıl kullanılması gerektiği sorunu, sosyal hizmet eğitimi diğer disiplinlerde kullanılan bilgiden ayırdığı söylenebilir. Çünkü sosyal hizmet, temelde sadece bir bilgiyi aktarmak veya sadece uygulama yapılarak bir değişikliği meydana getirmek değildir. Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların farklılıklarına saygı duymak, onları değerlendirirken herkesi ayrı değerlendirmek ve bunu yaparken de kendi değerlerini göz ardı etmemek durumunda olmalıdır. Basit olmayan bu süreçte hangi bilgilerin, becerilerin ve değer setinin dikkate alınacağı büyük önem arz etmektedir. Karşılaşılan her durumun ve mesleki çalışma yürüttüğümüz her müracaatçının kendine özgü olduğu unutmamalıdır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının çalışmakta oldukları şartlar genel olarak zordur, karmaşıktır ve önceden tahmin edilmesi mümkün olmayan bir özelliğe sahiptir (Pak ve ark., 2018: 229). Dolayısıyla bu denli önemli olan bilginin, sosyal hizmet öğrencilerine bir değer katabilmesi için bazı temel özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu özelliklerden bazılarına aşağıda değinilmiştir;

İlişki: Bilginin iyi olarak değerlendirilebilmesi için istenen konuyla ilişkili olması ve sosyal hizmet öğrencilerine yardımcı olması gerekmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin, yığın halinde bulunan bilgiden, ilgilenmiş oldukları konu ile ilgili olanı

seçtikleri durumda gereksiz bilgiyle karşılaşmamaları büyük önem taşımaktadır. Karar verme aşamasında, öğrencilere sadece ihtiyaç duyulan bilgilerin verilmesi ve gereksiz olan bilgilerin verilmemesi doğru ve zamanında karar vermeyi büyük oranda etkileyebilmektedir (Kağnıcıoğlu, 2003: 6).

Güvenilirlik: Sosyal hizmet öğrencileri için bilginin yararlı olması demek bilginin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir. Ön yargılardan ve hatalardan önemli oranda arındırılmış olan bilgi temsil ettiği olgu açısından güvenilir bilgi niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla bilginin güvenilir olup olmadığı, incelenen olayın temsil edilmesinde doğru, tarafsız ve kanıtlanabilir olma özelliklerine sahip olmasını gerektirmektedir (Topaloğlu ve Koç, 2002: 130).

Gizlilik ve Erişilebilirlik: Bilginin sadece erişime yetkisi olan kişiler tarafından erişilebilmesi, bilginin gizli olmasını ifade etmektedir. Erişilebilirlik ise; yetki sahibi olan kişiler tarafından, gerek duyulması halinde bilgiye ve bilgiyle ilişkisi olan diğer kaynaklara erişebileceklerinin garanti edilmesidir (Sağıroğlu ve Alkan, 2007: 27-28).

Zamanlılık: Bilginin gereken yerde ve zamanda hazır durumda bulunmasını ifade etmektedir. Ne kadar doğru ve uygun olursa olsun zamanında gelmeyen bilgi pek bir anlam taşımamaktadır. Zamanlılık, özellikle dinamik bir çevrede yaşanan değişimlere bağlı olarak etkilenen ve değişiklik gösteren kararların verilmesi noktasında daha da önem kazanmaktadır (Durna ve Demirel, 2008: 135).

Uygunluk: Bilgiyi kullanılabilir düzeyde değerlendirebilmek için gerekli olduğu alana uygun olup olmamasına bakılmaktadır. Bilginin uygunluğu, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere öğrenciler arasında paylaşılmakta olan bilginin düzeyinin de bir göstergesidir (Zhou ve Benton, 2007: 1350-1351). Dolayısıyla bilginin uygunluk düzeyi, başarı veya etkinliğinde düzeyini belirleyebilmektedir (Çemberci ve ark., 2015: 146). Bu nedenle uygun bilginin geçerliliğinin ve doğruluğunun kabul edilmiş olması gerekir. Bilginin açık ve anlaşılabilir olması uygun ve kullanılabilir olma düzeyi konusunda önemli ipuçları sağlayabilmektedir (İraz ve Yıldırım, 2004: 81).

Doğruluk: Sosyal hizmet öğrencilerine etkili bir biçimde destek olabilmesi için bilginin doğru bir şekilde sunulması büyük önem taşımaktadır. Bilgi biçimsel olarak uygun olmalıdır ki, başka işlemlere gerek duyulmadan öğrencilerce kullanılabilir olması gerekmektedir. Bilginin sunulmasında örneğin; grafiklerden, resimlerden ve hatta video görüntülerinden yararlanılması bilginin daha anlaşılır olabilmesine katkı sağlayabilmektedir. Çünkü bilginin doğruluğu anlaşılabilir ve kullanılabilir olması anlamına da gelebilmektedir. Nitekim sunulan bilginin öğrenciler tarafından yanlış anlaşılma ya da hiç anlaşılmama riski söz konusudur (Kağnıcıoğlu, 2003: 6).

1.5.3. Sosyal Hizmette Bilgi ve Sosyal Hizmet Bilgi Temelinin Çerçevesi

İnsanlara yardım etme, onların sorunlarına çözüm olmak için dünyada başlamış olan gönüllü çabaların belli bir bilgi ve uygulama çerçevesi içerisinde gerçekleştirilmesi gerekliliği sonucunda ortaya sosyal hizmet mesleği çıkmıştır. Bilindiği üzere 1800’lü yıllarda başta Avrupa ve Amerika olmak üzere pek çok gelişmiş ülkede sanayileşme ve hızı kentleşme meydana gelmiş ve bu gelişmeler de birçok sorun doğurmuştur. Bu sorunlardan en önemlisinin yoksulluk olduğu bilinen bir gerçektir. Başlangıçta yoksul bireylere, ailelere ve gruplara ait temel ihtiyaçları karşılamak, psikolojik sorunlarına çözüm olmak dini temellere dayanmaktaydı. O dönemde hayırsever gruplar tarafından bu çabalar yerine getirilmekteydi. 1800’lü yılların ikinci yarısına kadar olan dönemde maddi imkanları yetersiz insanlara yardımda bulunmak için çok sayıda inanç temeline dayanan hayırsever olarak adlandırabileceğimiz grupların varlığından bahsedilmektedir (Zastrow, 2010: 20). Fakat sanayileşme ve kentleşme gibi gelişmelerden sonra bu hayırsever grupların göstermiş olduğu çabaların yaşanan sorunlar karşısında yeterince çözüm olamadığı anlaşılmıştır. Alanda yapılmakta olan uygulamaların belli bir standarda göre olması ve çalışan gönüllü kişilerin eğitilmesinin gerekli olduğuna ilişkin inanış hakim olmaya başlamıştır. Bu inanışın bir gereği olarak sosyal hizmetin gönüllük çalışmalarıyla oluşturulmuş bir yardımlaşma çabasından çıkarılması ve sistemli bir bilgi ve planlı bir uygulama temeline oturtulması çalışmaları başlamıştır. Bu doğrultuda sosyal hizmet eğitimleri verilmeye başlamıştır. Eğitime yönelik ilk

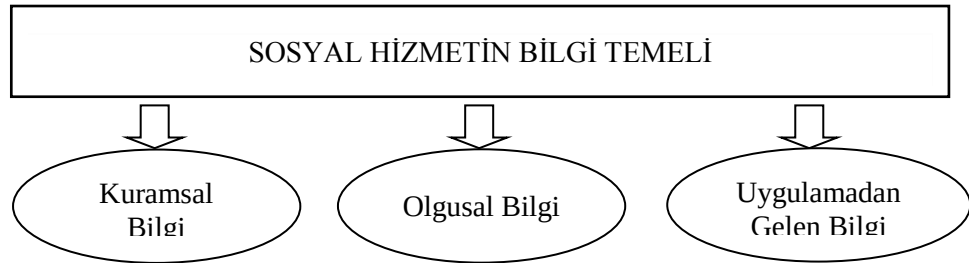
hareket, 1873'te Londra'daki hayırsever derneklerde çalışanlar için düzenlenmiş olan konferanslarla başlamıştır. Bu konferansların ardından 1898'de New York'ta açılmış olan ve yaz okulu olarak nitelendirilebileceğimiz okul izlemiştir. 1899'da ise Amsterdam'da açılan ilk sosyal hizmet okuluyla birlikte birçok okulda sosyal hizmet bölümleri açılmaya başlamıştır (Kut, 1988: 4).

Sosyal hizmetteki bilginin, becerinin ve değerin ilk unsuru sosyal hizmetin bilgi temeli ile ilgilidir. Sosyal hizmet mesleği, odak noktası insan ve toplum olduğu için atılacak adımları belli olan kolay bir meslek değildir. Bu sebeple farklı durumlarla karşılaştığında dayanak alabileceği, geniş bir yelpazede bilgi temeline ihtiyacı bulunmaktadır (Duyan, 2010: 31). Kongar (2007: 27), “bir mesleği belirleyen önemli niteliklerden biri de onun bilgi birikimidir” biçiminde belirtmektedir. Sosyal hizmetin bilgi temeli; uygulayıcıların, kuramcılarının ve araştırmacıların ürettiği bilgiyi gösterir. Günümüzde bir insan hakları mesleği olarak değerlendirilen sosyal hizmetini yerine getiren sosyal hizmet uzmanları; kapsamı oldukça geniş bir bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Sosyal hizmetin büyümekte ve gelişmekte olan bir bilgi temeli vardır. Sosyal hizmet uzmanlarının insanların sorunlarının çözümlerine hangi oranda daha çok yardımcı olabilecekleri ve insanların refah düzeyini nasıl daha yukarıya taşıyabilecekleri hakkında sayısal olarak gitgide artan araştırma yapılmakta ve yazı yazılmaktadır. Ayrıca psikoloji ve sosyoloji gibi diğer alanlardan bilgi alınmaktadır. Sosyal hizmet bu bilgiyi uygulama ortamlarına aktarmaktadır (Duyan, 2010: 33).

Sosyal hizmet uzmanlarının kullandığı bilgi çok çeşitli ve geniş bir bilgi ağı olan değişik bilim dallarından gelir. Hangi sorunda hangi anlayışın kullanılacağını ve hangi bilgi kaynağının hangi parçalarından yararlanılacağını belirleyebilmek kolay değildir. İnsan koşulları çok karmaşıktır ve çeşitli yollardan açıklanabilir. Sosyal hizmet uzmanlarının geniş bir bilgi temeline sahip olması gerekir. Meslek ve disiplin olma özelliğini bir arada barındırması nedeniyle sosyal hizmet mesleği; uygulamada kullanılacak bilginin kapsamının ve çizgilerinin belirlenmesi çok zor olan bir alanı oluşturmaktadır. Çünkü “...sosyal hizmet sıra dışı genişlikte bir bilgi birikimi istemektedir” (Sheafor ve Horejsi, 2015: 65). Sosyal hizmetin mesleki süreçlerinde

kullanılacak olan bilgi temeli; çok geniş olmasının yanında diğer disiplinlerin bilgisini de içinde barındıran karmaşık bir niteliğe sahiptir. Bu durumun en büyük sebebi insanın toplumsal yapılara ve ortaya çıkan sorunlara bağlı olarak zamana göre gelişmesi ve değişmesidir. Bu durumun paralelinde sosyal hizmette ihtiyaç duyulan bilgi de günden güne artmaktadır. Sosyal hizmet mesleği, bu duruma adapte olabilmek için sürekli olarak bilgi birikimini artırma çabası içindedir (Thompson, 2016: 83).

Sosyal hizmet uzmanları tarafından kullanılan bilgi çok çeşitli ve geniş bir bilgi ağı olan değişik bilim dallarından gelmektedir. Karşılaşılan sorunlarda hangi anlayışın kullanılacağını ve hangi bilgi kaynağının hangi parçalarından yararlanılacağını belirlemek kolay görünmemektedir. İnsanın için bulunduğu koşullar çok karmaşıktır ve çok çeşitli yollardan açıklanabilmektedir. Bu sebeptendir ki sosyal hizmet uzmanlarının ve sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin geniş bir bilgi temeline sahip olması gerekmektedir. Son dönemlerde sosyal hizmetin bilgi temelinin kapsamını ortaya koyabilmek için birçok çerçeve öne sürülmüştür. Bunlardan bazıları belirli alanlar veya uygulama alanları üzerinde daha fazla dururken bazıları da profesyonel bilginin ortaya konulmasına ilişkin kapsamlı bir modelin olmadığını ileri sürmektedir. Sonuç olarak sosyal hizmet bilgisini birbiriyle örtüşen ve birbiriyle birleşen, diğer disiplinlerden fayda sağlayan kuramsal bilgi, olgusal bilgi ve uygulamadan gelen bilgi olmak üzere üç temel başlıkta sınıflanabilir (Duyan, 2010: 38). Sosyal hizmetin bilgi temeli Şekil 1.3'te gösterilmiştir.

Şekil 1.3. Sosyal Hizmetin Bilgi Temeli.

Kaynak: (slidetodoc.com/sosyal-hizmetin-temelleri, 2020)

Sosyal hizmetteki bilgi türlerinden biri olan kuramsal bilgi; insanlar, durumlar ve olaylara yönelik yaklaşımlar; sosyal hizmetin mesleki rolü, işlevi ve amaçlarını ortaya koyan kuramlar ve alanla direkt olarak ilişki içinde olan kuramlar, bakış açıları ve uygulama yaklaşımları gibi birbiriyle ilişki içinde olan üç alan biçiminde sınıflandırılabilir. Sosyal hizmet uzmanları, uygulamada kuramsal bilgi temeline dayanarak mesleki çalışmalarını yürütebilmeleri için ellerindeki bilgiyi değerlendirebilmeli, karşılaştıkları duruma uygun olan bilgiyi ellerindeki bilgiden mevcut olan bilgiden seçebilmeli ve bunu müdahalelerinde kullanabilmelilerdir (Yolcuoğlu, 2012: 210-214). Sosyal hizmetin kullandığı insanları, durumları ve olaylara yönelik olan algımızı ortaya koyan kuramlar temelde farklı meslek disiplinlerinden ve daha geniş alanlardan “ödünç” olarak faydalanılan kuramlardır. Bunlar ilk olarak psikoloji, sonrasında sosyoloji bilimi, hukuk alanı, sosyal politika, örgüt kuramı, tıp bilimi, siyaset bilimi, ekonomi, felsefe, tarih, antropoloji olarak sıralabilir. Kuramsal bilgi konusundaki üç başlıktan ikinci olanı sosyal hizmetin rolü, görevi ve amacını analiz eden kuramlar ile ilgilidir. Bu kuramlar “ Sosyal hizmet iyileştirmeye mi yönelik yoksa durumu tamamen değiştirmeye mi yönelik olmalı ?”, “Sosyal hizmet insanları sisteme uydurmalı mı, yoksa sistemi mi değiştirmeli, yoksa her ikisini de mi yerine getirmeli?” sorularına cevap vermelidir. Ayrıca, bu kuramlar; “Sosyal hizmet temelde rasyonel-teknik bir aktivite mi, yoksa pratik-ahlaki bir aktivite mi?” sorularını cevaplamaya yardımcı olmalıdır. Kuramsal bilgi konusunda üçüncü başlık eğitim programlarında öğretilen ve sosyal hizmet uzmanları tarafından doğrudan mesleki uygulamalarında kullanılan kuramlar, uygulama yaklaşımları ve bakış açıları ile ilgilidir. Sosyal hizmet eğitiminde öğrencilere öğretilen temel uygulama kuramları veya uygulama yöntemleri arasında bilişsel davranışçı, görev merkezli, müracaatçı merkezli, çözüm odaklı, psikososyal ve güçler temelli vb. kuramlar yer almaktadır (Duyan, 2010: 38-40).

Olgusal bilgi de kuramsal bilgi gibi geniş bir alanı kapsamaktadır. Araştırmaların ve güncel bilgilerin önemli olduğu beş anahtar başlık altında olgusal bilgiyi açıklayabiliriz. Bunlar; sosyal politika, kurumsal politika, hukuk/mevzuat, işlem ve sistemler, belirli insan topluluklarına yönelik bilgiler ve sorun olarak öne çıkan bireysel ve toplumsal durumlar olarak sıralanabilir. Sıralanan bu beş alanın da

kendisine has özellikleri mevcuttur; ancak bunlar önemli noktalarda birbirleriyle kesişmekte ve insanları, durumları ve olayları anlamak için sosyal hizmetin ödünç aldığı kurumsal bilginin diğer parçaları ile bağlantı kurmaktadır (Duyan, 2010: 41).

Sosyal hizmetin bilgi temelinin üçüncü parçasını uygulama/uygulamaya dayalı/kişisel bilgi oluşturmaktadır. Bu bilgi bireyin kişisel deneyimleri ve mesleği uygulayanların alandan edindikleri bilgileri içermektedir. Uygulama bilgisi öğrenilen kuramsal ve olgusal bilginin uygulamaya nasıl aktarılacağına ilişkin bir bilgidir. Sosyal hizmet mesleği diğer alanlardan bilgi almakta ve mesleki uygulamalarda kullanmaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin uygulayıcıları alanda elde ettiği bilgileri de bu bilgilerle birleştirerek daha faydalı mesleki çalışmaların oluşturulmasını sağlamaktadır. Bu sosyal hizmet bilgisine meslek uygulayıcılarının ortaya çıkardığı uygulamaya dayalı bilgi denilmektedir (Yolcuoğlu, 2012: 210-214).

1.5.4. Bilgi Teknolojisinin Tanımı

Geçmişten günümüze diğer insanlar gibi öğrenciler de bilgiyi işlemede etkili sonuçlar elde edebilmek amacıyla sürekli bir arayış içerisinde bulunmuşlardır. Bilgiye olan ihtiyacın artmasına ve öneminin kavranmasına bağlı olarak teknolojik yenilikler de artış göstermiş ve yeni yöntemlerin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır. Bu süreçte bilgiyi işlemek için kullanılagelen yöntemlerin, teknolojik yeniliklere bağlı olarak çeşitlilik arz ettiği söylenebilir. Nitekim ilk yıllarda çoğunlukla el yordamıyla ve ilkel aygıtlar aracılığıyla işlenen bilgi sanayi devrimi ile birlikte daha çok mekanik ve elektromekanik yöntemlerle işlenmiştir. Günümüzde ise bilgi işleme süreci tamamen elektronik ortamlarda çevrimiçi olarak yapılmaktadır (Bensghir, 1996: 21). Çevrimiçi öğrenmeden söz ederken, sosyal medya tabanlı olarak; uzaktan öğrenme, uzaktan eğitim, açık öğretim ve web tabanlı öğrenme gibi çeşitli tanımlamalar birbirlerinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır. Bu tanımlamalar aslında eşanlamalı olmanın ötesinde öğrenmede teknolojik araçların kullanımının evrimine işaret etmektedir (Tuncay, 2020: 19).

Teknoloji, geniş anlamda insanların içinde yaşadıkları çevreyi değiştirmeyi ve denetlemeyi sağlamak için ürettikleri bilgidir. Dar anlamda ise üretimin gerçekleştirilebilmesi ihtiyaç durulan bilgi olarak tanımlanmaktadır (Bülbül,2008: 14). Türk Dil Kurumu, teknolojiyi; bir alan ile ilgili üretim yöntemlerini, kullanılmakta olan araçları, gereçleri ve aletleri, bunların kullanma biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2019). Kullanıcıların teknolojiden etkin yararlanması için sağlamaları gereken bazı temel ilkeler vardır. Bu ilkelerden bazıları aşağıdaki gibidir (M. Şahin, 2008: 34);

- Bilgiyi paylaşmanın etkin olabilmesi için birbirine uyum sağlayan teknolojik gereçlerin kullanılması büyük önem taşımaktadır,
- Bilgi işlenmesi, depolanması ve iletişim teknolojilerinin, örgütsel yapıdaki değişimlere uyum sağlayabilmesi gerekmektedir,
- Erişim sağlayan istasyonların, güvenlik koşullarını sağlayacak biçimde kurumsal ağa bağlanabilir olması gerekmektedir,
- Sistem alt yapısının tasarımı konusunda, yeterli güvenlik koşullarının sağlanması ve yönetilebilir nitelikte olması gerekmektedir,
- Yenilemenin, geliştirmenin veya değiştirmenin olduğu aşamalarda sistemin işleyişini etkin şekilde sağlayacak yapıda olması büyük önem taşımaktadır.

Genel olarak bakıldığında mikro ve makro düzeydeki başarının teknolojik yarışta önde olmaktan geçtiği söylenebilir (Akgün ve ark. 2009: 164). Bilindiği üzere teknolojik değişimin hızı günümüzde oldukça yüksektir. Bu yüzden teknolojiyi kullanan kesimlerin bu alanda yaşanan yenilikleri daima takip etmeleri büyük önem taşımaktadır. Teknolojik yenilik; ürünler, servisler, süreçler, kanallar vb. alanlardaki teknolojilerin yerel ve uluslararası alanda yaşanabilecek yeni fikirlerin uygulanmasını ifade etmektedir (Çetindamar ve Günsel, 2009: 6). Teknolojik değişim bazı özelliklere sahiptir. Bu özelliklerden bazıları aşağıda sıralanmıştır (Redding, 2002: 1215-1216);

- Yenilik: Kar arayışında olan birimlerin tercihleri doğrultusunda şekillendirilmektedir.
- Belirsizlik: Yeni teknolojileri keşf etme sırasındaki süreçleri ifade etmektedir.
- Gelişme: Temel yeniliklerle birlikte ek gelişmelerin ikincil yeniliklerini tertip ve terkiib etmedir.
- Etkileşim: Bir temel teknolojiye mevcut ile sonrasındaki teknolojinin bilgi sinerjisinin sınırlı olmasıdır.

Teknolojik yenilikler ürünün üretilmesinde, çeşitlendirilmesinde ve tüketiciye sunulmasında tümüyle ya da kısmi olarak bazı değişikliklerin yapılarak işin işlevselliğinde etkide bulunmaktadırlar. Örneğin; Internet, pek çok işin işleyişini değiştirdiğinden dolayı dünyayı dönüştüren temel bir teknolojik yenilik olarak değerlendirilmektedir (Betz, 2010: 55). Bu çerçevede; bilgisayar destekli bilişim sistemlerinin, özellikle yazılım uygulamaları ve bilgisayar donanımlarının incelenmesini, tasarlanmasını, geliştirilmesini, yürütülmesini, desteklenmesini ve yönetilmesini ifade etmek için bilgi teknolojisi kavramını kullanabiliriz (Uzunboylu, 2011: 2). Bilgi teknolojileri verilerin kayıt altına alınması, depolanması, çeşitli işlemler uygulanarak yeni bilgilerin ortaya çıkarılması, üretilen bilgiye erişim ve bilginin aktarılması işlemlerinin daha efektif, hızlı, kolay ve faydalı yapılabilmesi noktasında önemli katkıları söz konusudur (Behan ve Holmes, 1990: 1).

Bilgi tabanına dayalı olmak üzere bireylerin çevreleriyle olan sosyal ilişkilerine odaklanan, kaynak sitemeler ve insanlar arasındaki etkileşimi kurmaya çalışan bir meslek olan sosyal hizmette (Pak ve ark., 2018: 22), öğrencilerin ya da kurumların başarısında rol oynayan etken bilgiye sahip olmalarının yanı sıra elde ettikleri bilgilerin en iyi şekilde yönetebilir yeteneğine sahip olmalarıdır. Bilginin en etkili biçimde yönetilmesi için günümüzde tercih edilen en etkili araç ise bilgi teknolojilerinin olduğu görülmektedir (Ş. Şahin, 2014: 44). Eğitim kurumlarının internet çağında performansını yükseltmeleri ve maliyetleri düşürmeleri bakımından Bilgi Teknolojileri büyük önem taşımaktadır (Chae ve ark., 2014: 307). Sağlamış oldukları yüksek bilgi işlemenin, saklamanın ve taşıma yeteneğinin sayesinde bu

teknolojiler (Güleş ve Özata,2005: 78), maddi açıdan performans elde etmekle birlikte, maddi olmayan performans göstermeye de katkıda bulunmaktadır (Ş. Şahin, 2014: 44).

Sonuç olarak yaşadığımız yüzyılda insanoğlunu nasıl bir geleceğin beklediği tartışılırken karşımıza çıkan iki olgu bilgi ve teknolojidir. Bilimin, teknolojinin ve haberleşme sistemlerinin gelişmesiyle birlikte bilginin düzeyi hem artış göstermiştir hem de çeşitlilik kazanmıştır (Tahirov, 2009: 123). Söz konusu bilginin çeşitlilik göstermesi ve eskiye göre hızlı ulaşım kolaylığına sahip olması gibi nedenlerden dolayı bunu sağlayan teknolojinin de daima kendini yenilemesine zemin hazırlamıştır. Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin birleşmesi geçmişten günümüze (bilişim teknolojisi) yaşanan gelişmeler içinde en etkili olmuştur. Sanayi devrimi ile kıyaslandığında insan yeteneklerinde çok daha fazla artışa neden olduğu söylenebilir (Tonta, 1999).Günümüzde bilgi teknolojisi kavramı, teknoloji ve iletişim alanlarındaki ilerlemeler çerçevesinde kapsam genişleterek yerini bilgi ve iletişim teknolojisinin diğer bir adı olan sosyal medya kavramına bırakmış bulunmaktadır (Uzunboylu, 2011: 2). Bilginin ve iletişim teknolojilerinin ortak bir paydada gelişmesinin, bilgi üretiminin ve bilgi akışının daha etkili ve faydalı yapılmasında devrim niteliğinde bir değişim sağladığı söylenebilir (Bensghir,1996: 39).

1.6. Sosyal Medya Kavramı

Kavramsal çerçevenin/literatür bölümünün bu kısmında öğrencilerin günlük hayatlarında daha sık kullandıkları sosyal medya konusu incelenecektir. Sosyal medya kavramı literatürde sosyal ağ, kullanıcıların geliştirmiş olduğu medyave Web 2.0 gibi kavramlarla birlikte kullanılmaktadır. Ancak sosyal medyanın bütün bu kavramları içinde barındıran daha geniş kavram olduğu söylenebilir (Marangoz ve ark., 2012:60). Takip eden başlıklarda sosyal medya kavramı ve alt başlıkları çok yönlü bir şekilde ele alınmıştır.

1.6.1. Sosyal Medyanın Tanımı

1990'lı yılların başına kısa adı “www” olan “World Wide Web” geliştirilmiştir. Bu gelişme geleneksel medya kavramının köklü bir biçimde değişmesine yol açmış ve “Yeni Medya” kavramının doğmasına zemin hazırlamıştır (Cardoso, 2006: 51-52). Yeni medya kavramının hızlı şekilde gelişmesiyle birlikte de “Sosyal Medya” terimi meydana çıkmıştır. Sosyal medya kavramını ilk olarak kullanan ise San Fransisco’da faaliyet gösteren Guidewire Group’un kurucuları arasında sayılan Chris Shipley olmuştur. Chris Shipley sosyal medyayı; online olarak iletişimin ve bilginin paylaşılmasını sağlayan, işbirliğini ve katılımı destekleyen tüm araçları kapsayan bir alan olarak tanımlamıştır (Dewson ve ark., 2008: 49).

Sosyal medya Web 2.0 teknolojileri sayesinde insanların yaşamına girmiştir. Sosyal medyayı; bireyler tarafından oluşturulmuş, yaygınlaşmış ve birbirine ürün, marka, hizmet, diğer kişiler ve çeşitli alanlarda bilgi vermek amacıyla kullanılan çeşitli çevrimiçi (online) uygulamaları olarak tanımlamak mümkündür (Akyüz, 2013: 286-287). Bir başka deyişle sosyal medyayı, Web 2.0 yoluyla etkileşim ve içerik paylaşımına olanak tanıyan çevrimiçi uygulamaları ve platformların tümü biçimde tanımlamak mümkündür. Bu uygulamada kontrol kullanıcıda bulunmaktadır. Kullanıcı istediği içeriği yeniden düzenleyebilmekte ve değiştirebilmektedir (Tosun, 2010: 388). BottlePr ise sosyal medyanın, bireylerin bire-bir veya gruplar halinde konuşabilmesine, içerik paylaşımı yapabilmesine olanak tanıyan Flickr, YouTube, Facebook gibi uygulamalar topluluğu biçiminde ifade etmiştir (Kılıç, 2010: 61).

Kimileri için sosyal medya klasik sosyal ortamdan uzaklaşmak, yalnız kalmak veya izleyici olma isteğinden dolayı değerlendirilen bir mecra iken, kimileri için ise sosyalleşme için bir araç, başkaları tarafından önemsenme ve takipleşme isteğinin bir tezahürü biçiminde ortaya çıktığı söylenebilir. Günümüzde sosyal medya insanların, gündelik yaşamdan kaçmasına, bilgilenmesine, eğlenmesine, iletişim kurmasına, vakit geçirmesine etkileşim yoluyla cevap veren bir ortam olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle insanları hızlı ve büyük ölçüde kuşatmakla birlikte, kişiselleşebildiği düzeyde de gelecek vadeden bir araç haline geldiği

söylenebilir (Abdulhalik ve Rafeena, 2020: 162; Hazar, 2011: 153-154). Pek çok alana hakim ve dinamik bir yapıya sahip olan sosyal medyanın meta olarak farklı araçlar yoluyla geliştirilebilmesi ve birçok ağın bileşkesi konumunda olduğu ifade edilmektedir. Bu yönüyle barındırmış olduğu anlamsal derinlik ve yaratılmış esnekliğin yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir. Sahip olduğu özellik ve teknolojik gelişmeler sayesinde sosyal medyanın, insanların hayatında önemli bir yere sahip olduğu ve insanların kendi dünyalarından uzaklaşarak, kendi hayatlarından farklı yeni hayatları görmelerine ve hatta onlara ulaşabilmelerine imkân sağladığı söylenebilir (Muhan, 2017: 5-6).

1.6.2. Sosyal Medyanın Gelişim Süreci

Günümüz anlamda iletişim konusunda yapılan çalışmalar Batı’da başlamakla birlikte söz konusu çalışmaların 1950’li ve 1960’lara kadar çok karmaşık bir şekilde yapıldığı ifade edilmektedir (Mutlu, 1992: 119-120). 1990’larda iletişim konusunda ilk sistematik çalışmaların bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde günlük hayatın bir parçası haline gelen internet sistemi geliştirilmiş ve ilk kez Tim O’Reilly’nin adlandırdığı Web 2.0 uygulaması kullanılmaya başlanmıştır. Sonraki birkaç yıl içerisinde ise bireyi ve dünyayı çepeçevre saran iletişim araçlarının genel adı olarak değerlendirilen sosyal medya çağı merkezi bir hal almaya başlamıştır (Kamiloğlu ve Yurttaş, 2014: 133).

1993’ten sonra önem kazanmış olan yazı tabanlı gelişen uygulamalar, yeni bir programlama ve bilgi yönetimi gibi uygulamaların tabanı olmuştur. Bu dönemde grafik tabanlı ara yüz yazılımlarının ve multimedya kullanımının daha da yoğun hale gelmesiyle farklı sistemlerin gelişmesine dayanak oluşturmuş ve bu durum da sosyal medyanın gelişimine katkıda bulunmuştur (Özpınar, 2016: 31). 1995 yılına gelindiğinde dijital teknolojinin yaratmış olduğu imkanlar doğrultusunda web sitesi kullanımı bir milyonu aşmıştır. 1997’de Google’nin kurulmasıyla kapsamlı bir arama motoru hizmeti verilmeye başlanmıştır. Yine bu yılda America OnLine (AOL) ile anlık mesajlaşma yolu açılmıştır (Öztürk, 2015: 291).

1998 yılından itibaren gelişimine hızlı bir biçimde devam eden sosyal medya dünyasında farklı yenilikler yaşanmıştır. 1990 yılında bireylerin ilkokul arkadaşlarını bulabilmesi için Britanya’da kurulan ilk sosyal ağ olan Geocities bu dönemde kamunun kullanımına açılmıştır. Yahoo kullanım alanı genişleyen Geocities’i 3.57 milyar dolara satın almış ve daha da geliştirmiştir. Bu dönemde ilk defa piyasaya sürülen diğer bir yenilik ise Blogger’lardır (Eraslan, 2016: 12). Bilgisayar kullanımının yanı sıra biçimsel anlamda yeni tip bilgisayarların meydana geldiği yıllar ise 2000’li yıllardır. Yeni işlevlere sahip ve nispeten küçük olan bilgisayarların ortaya çıkması, maliyetin düşmesi gibi yenilikler farklı yenilikleri beraberinde getirmiştir. Bu dönemde insanlar arası ilişkiler daha çok bilgisayar ortamlarında ve yüz yüze iletişim şekilleri ile gerçekleşmeye başlamıştır. Bu dönemin temel özelliği etken olmanın ön plana çıktığı ama edilgenliğin geri plana atıldığı bir dönem olmasıdır (Köseoğlu, 2012: 58).

2003’ten itibaren kullanım alanı genişleyen sosyal paylaşım ağlarının demografik açıdan bir çeşitlilik yarattığı da söylenebilir. 2003 yılından sonra farklı demografik özellikteki kişilere hitap eden Facebook ve MySpace gibi sosyal medya araçlarının en dikkat çekici olanları olduğu görülmektedir. Özellikle çeşitli müzik gruplarıyla iletişime geçmeyi sağlayan MySpace’nin gençlerin genel olarak başvurdukları bir alan olduğu söylenebilir. Kullanıcıların aktif bir biçimde kullanmış oldukları bu ortamlarda sadece bilgi paylaşılmamakta aynı zamanda canlı ve cansız olan her şeyle ilgili bilgilerin paylaşıldığı etkili bir iletişim ağına dönüştüğü söylenebilir (Özpınar, 2016: 31-32). Günümüzde ise sıklıkla kullanılmakta olan Instagram, Twitter, Tumblr vb. sosyal medya araçları oluşturulmuştur. İnternetin yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte günümüzdeki iletişim biçimini ifade eden sosyal medya, her yaş grubundaki kişilerin ilgisini çekmiş ve pek çok yararı olan kitle iletişim aracı şeklinde geliştirilmiştir (Slim ve Hafedh, 2019: 58). Bu yönüyle sosyal hizmet eğitiminde en önemli araçlarından birisi olarak karşımıza çıkan “etkileşim” göz önüne alındığında, sosyal medyadan bağımsız bir sosyal hizmet alanının düşünülmesi de artık olanak dışı bir duruma gelmiştir (Tuncay, 2020: 19).

1.6.3. Sosyal Medyanın Geleneksel Medyadan Farkı

Eski medya olarak da bilinen geleneksel medyayı, insanların kitle iletişim araçlarını kullanmada ve araçlar arasından seçim yapmada *etken* (aktif) oldukları bir oluşum olarak değerlendirmek mümkündür. Yeni medya ve dolayısıyla sosyal medya ise *etkileşimli* (interaktif), karşılıklı iletişim ve kullanıcının yaratıcılığını geliştirdiği içerik kavramlarıyla ön plana çıkan bir uygulamadır (Royal 2009). Yetenekli profesyoneller tarafından büyük bir titizlikle oluşturulan bir mesajın sosyal medya ortamında sunulması, geleneksel medya ortamında sunulmasına göre daha az masraflı olabilmekte, daha geniş kitlelere ulaşabilmekte ve daha fazla verimin alınmasını sağlayabilmektedir (Scott, 2009: 51).

Stokes (2009) sosyal medya ve geleneksel medyanın karşılaştırılmasına ilişkin; geleneksel medyanın sabit olduğu, değiştirilmesinin mümkün olmadığı, anlık yorumların yapılamadığı, arşivlerine erişimin insanlar için güç olduğu, sınırlı medya kurulları tarafından yayınlanma gibi özellikler taşıdığını belirtirken, sosyal medyanın şimdiki zamana göre anlık güncellenebildiğini, gerçek zamanlı olduğunu, arşivlerine kolay erişilebildiğini belirtmiştir (Stokes, 2009: 124).

Geleneksel medyanın sosyal medyadan diğer bir farkı, sosyal medyada kullanıcılar tarafından üretilen veya başka sitelerden kopyalanan şeylerin paylaşılmasından zevk duymalarıdır. Dolayısıyla sosyal medyada içeriklerin kullanıcılar tarafından oluşturulması veya başka sitelerden kopyalanabilmesi söz konusudur. Ancak geleneksel medyada bu tür bir olanak yoktur (Lietsala ve Sirkkunen, 2008: 14-21). Sosyal medyanın klasik medya türlerine göre daha fazla hedef kitlesinin olduğu ve ulaşma şansının da yüksek olduğu söylenebilir. Bununla birlikte sosyal medya tüketicilerin ya da kullanıcıların yanı sıra firmalar için de bir bilgi kaynağı özelliğine sahiptir (Yiğitoğlu, 2007: 29). Sosyal medyayı dergi, gazete, sinema ve televizyon gibi geleneksel medya araçlarından ayıran diğer bir özelliği; etkileşimli olması ve multimedya biçimine sahip olmasıdır. Bu yönüyle geleneksel medyaya göre fazla miktardaki enformasyonu aynı anda daha fazla aktarabilmesi ve

kullanıcının da geri dönüşümde bulunmasını sağlayabildiği söylenebilir (Atlas, 2017: 4).

1.6.4. Sosyal Medyanın Avantajları ve Dezavantajları

Sürekli ve güncel bir akış özelliğine sahip olan sosyal medyanın sayesinde nelerin değiştiği, nelerin ortaya çıktığı vb. bilgileri öğrenmeyi sağlamak sosyal medyanın en önemli avantajlarından biridir. Diğer bir avantaj, sosyal paylaşım sitelerinin öğrenme olanaklarını öğrencilere sunmasıyla bilgiyi arayan öğrencilerin aradıklarına ulaşabilmeleridir (egegen.com, 2017). Sosyal medya alıcıyı alışveriş faaliyetlerinin içine almaktadır. Başka bir deyişle alışverişle ilgili olarak kullanıcılara ağızdan ağıza iletişim imkanı sağlamaktadır (Kılıç, 2010: 64). Sosyal medyanın öğrenciler üzerinde büyük etkileri olduğu ifade edilmektedir (Allen ve Nelson, 2013: 567). Öğrenciler açısından avantajları söz konusu olduğunda ise dünyada olup biteni görmeleri, kendileri gibi hobileri ve beğenileri olan kişilerle karşı karşıya gelmeleri, arkadaşlarla daha hızlı iletişim kurabilmeleri, dersler ve ödevler konusunda bilgi sahibi olmaları, bilgiye kolay ulaşabilmeleri, bilgiyi öğrenme konusunda fırsat eşitliğine sahip olmaları, politikacı, yazar vb. önemli kişiler ile daha kolay iletişim kurabilmeleri ve kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri şeklinde olmaktadır (Barrett ve Braham, 1995: 96-97; www.hurriyet.com.tr, 2019). Alakurt (2016: 48-49) sosyal medyanın 4 farklı aşamada yeniliğe yol açarak avantaj sağladığını ifade etmektedir;

- *İçerik:* Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme temelinde öğrenme süreçlerini ve mesleki gelişimlerini desteklemek üzere sosyal medyanın birçok farklı içeriklere erişim imkanı sunduğu bilinmektedir. Bununla birlikte eğitim ve öğretim hizmeti veren kurumların öğrenme materyallerini geliştirmeleri konusunda büyük baskılar yaratarak eğitimde fırsat eşitliğini (dezavantajlı gruplar, bireysel farklılıklar gözetilerek vb.) sağlamalarına katkıda bulunmaktadır.
- *Oluşturma:* Kullanıcılara dijital içerik oluşturmaları ve çevrimiçi yayın yapmalarına olanak sağlamak sosyal medyanın önemli özelliklerinden biridir.

Bu sayede kullanıcıların aktif rol almış olduğu büyük bir bilgi birikiminin oluşması sağlanmaktadır. Öğreten kişilerin ve öğrencilerin karşılıklı biçimde oluşturulmuş olan çevrimiçi kaynaklardan yararlanabildikleri bu durumun sonucunda öğrenme süreçleri aktif ve ileriye dönük yaklaşımları destekler duruma gelmektedir.

- *Bağlantı:* Sosyal medya, bireylerin birbirine bağlanmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla eğitimcileri ve öğrencileri karşılıklı olarak birbirine yakınlaştırmaktadır. Özellikle sosyal hizmet alanında ortak bir ilgi alanıyla ilgili özel ve amaçlanan bilgiye erişilmesinin yanı sıra gizli veya örtük bilgilerinden de faydalanmasını sağlamaktadır.
- *İşbirliği:* Sosyal medya, eğitmen ile öğrenciler arasında var olan işbirliğinin (örneğin; belirli bir proje veya ortak bir konu ile ilgili kaynak havuzu oluşturulmak, veriler toplamak, belirli konularda bilgilerini arttırmaya kendini adanmış insan topluluklarının ve uzmanların bir araya gelmesi vb.) daha aktif olmasını desteklemektedir.

Olumlu yönleri olduğu kadar sosyal medyanın dezavantajları da vardır. Özellikle çok hızlı bir biçimde yayılmasından dolayı paylaşılan bilgilerin takibinin ve kontrolünün zor olmasıdır (Aslan ve Ballı, 2020: 61). Dolayısıyla paylaşılan içeriğin asıl kaynağının belli olmaması, özel yaşamın gizliliğinin ihlal edilebilmesi, telif/patent haklarının görmezden gelinmesi, üretilen içeriklerin doğru olup olmadığı araştırılmadan kişiler tarafından paylaşılması, insanların sosyal medya araçlarını kullanarak paylaştıkları kişisel verilerinin güvenli bir şekilde saklanamaması gibi durumlar sosyal medyanın dezavantajlarıdır (Manavcıoğlu, 2009: 65; www.blog.thoughtpick.com, 2018). Sosyal medyada haber ve ticari bilgi sınırının belirsiz olması, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, nefret söylemi gibi davranışların daha aktif gösterilebilmesi, dilin özensiz kullanılması gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir. Bununla birlikte kullanıcıların birer müşteri olarak değerlendirilmesi ve yoğun gereksiz reklamlara maruz bırakılması, kurumsal sırların ortaya çıkarılması, kurumları zarar görmesi için kurumla ilgili sahte blogların oluşturulması, çalışanların bu ortamlardan dolayı veriminin düşmesi gibi birçok olumsuzluklar sayılabilmektedir (Vural ve Bat, 2010: 3372; Peltekoğlu, 2012: 8;

www.yenimedya.com, 2018). Ayrıca çocuklar ve gençler üzerinde, kimlik oluşumunu olumsuz etkileme, mahremiyet duygusunun gelişmesini engelleme, gençlerin ve çocukların kandırılması, bazı durumların kötüye kullanılması, yasal problemler, popüler olma isteği, sanal ortamlarda var olmak için kendini toplumdan soyutlama, fazla kilo alımının olması ve hareketsizlik gibi negatif etkilerinin de olduğu söylenebilir (www.hurriyet.com.tr, 2019).

1.6.5. Sosyal Medya Araçları

1993 yılından itibaren internet teknolojisinin çalışma ortamında ve dolaylı olarak toplumsal düzlemde kullanılması sonucunda bilgisayarlar, internetin kullanımı için gerekli olan birer araç haline gelmiştir. Bilgisayarların, zamanla kurumların ve toplumların vazgeçemediği bilgi ve veri havuzu haline gelmesiyle önemleri daha da artmıştır. Günümüzde bilgisayarların ve mobil iletişim cihazlarının bütünleşik hale gelmeleri ve internet aracılığıyla erişim özelliklerine sahip olmaları mekan kavramını ortadan kaldırmıştır. Artık “hangi araçla iletişim kuracağız?” sorusu yerine “nasıl bir içerikle iletişim kuracağız?” sorusunun önem kazandığı bir dönem yaşanmaktadır (Onat ve Alikılıç, 2008: 1112-1113). Farklı alanlarda kullanılan ve farklı özelliklere sahip olan sosyal medya araçları Çizelge 1.1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1.1. Sosyal Medya Araçları ve Örnek Siteler.

Sosyal Medya Araçları	Örnek Siteler
Sosyal ağlar	Facebook, Friendster, LinkedIn, Bebo
Canlı yayın ve paylaşım	Live 365, Blogtalkradio
Yayın imkânı sunan siteler	Slide share, Blogger, Joomla,
Ses paylaşımı	Podcast.com, iTunes,
Fotoğraf paylaşımı	Flicker, Photobucket
Video paylaşımı	Metacafe, YouTube
Microbloglar	Plurk, Twitter
Toplayıcı siteler	Digg, Redd, Moodle

Kaynak: (Şahbaz ve Bayram, 2013: 252)

Mayfield (2008)'a göre sosyal medya araçları; sosyal ağlar, wikiler, bloglar, forumlar, podcastler, içerik toplulukları ve mikrobloglar biçiminde sınıflandırılabilir (Bor, 2018: 14). İnternet kullanımının en yaygın olduğu ABD'deki sosyal hizmet alanında eğitim veren bazı üniversitelerin kullandığı sosyal medya araçları ve takipçi sayıları Çizelge 1.2'de verilmiştir.

Çizelge 1.2. ABD’de Sosyal Hizmet Eğitimi Veren Bazı Üniversitelerin 2022 Yılı Nisan Ayında Kullandığı Sosyal Medya Araçları ve Takipçi Sayıları.

ABD Bazı Üniversiteleri	Sosyal Hizmet Bölümlerinde Genel Olarak Fakülte- Üniversite Düzeyinde Kullanılan Sosyal Medya Araçları	Sosyal Hizmet Bölümü Özelinde Kullanılan Sosyal Medya Araçları ve Takipçi Sayıları
Kaliforniya Üniversitesi	Instagram, Facebook, Twitter, LinkedIn	Facebook (2198 Takipçi), Instagram(1590 Takipçi), Twitter (875 Takipçi)
New York Üniversitesi	Instagram, Facebook, Twitter, Youtube, LinkedIn	Facebook(6103 Takipçi), Instagram (3766 Takipçi), Youtube(518 Abone), Twitter (2901 Takipçi),
Syracuse Üniversitesi	Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, LinkedIn	Facebook (2351 Takipçi), Instagram (1381 Takipçi), Twitter (1406 Takipçi),
Teksas Üniversitesi	Facebook, Twitter, Youtube, Instagram, Flickr, Vimeo,	Facebook (4854 Takipçi), Instagram (1586 Takipçi), Twitter (4795 Takipçi), Flickr (7 Takipçi), Vimeo (6 Takipçi), Youtube (283 Abone)
Washington Üniversitesi	Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn,	Facebook (8.110 Takipçi), Instagram (2.048 Takipçi), Twitter (5,310 Takipçi),
Columbia Üniversitesi	Facebook, Twitter, Instagram, Youtube	Facebook(13.300 Takipçi), Instagram (3.776 Takipçi), Twitter (7,036 Takipçi), Youtube (2001 Abone)

Sosyal medya araçları, çalışmamızda da Mayfield (2008)'in belirtmiş olduğu gibi ele alınmış ve aşağıdaki gibi başlıklar halinde tanımlanmıştır.

1.6.5.1. Sosyal Ağ Siteleri

Kullanan kişilerin kendi adlarına bir kullanıcı hesabı oluşturabildikleri sosyal medya araçları sosyal ağ siteleri olarak adlandırılmaktadır. Sosyal ağ siteleri insanların çevreleriyle çevrimiçi ve çevrimdışı sanal olarak ilişki kurarak etkileşimde bulunulmasına olanak sağlayan sanal olarak tabir edebileceğimiz alanlardır (Scott, 2007: 229). İlk sosyal ağ sitesi olarak bilinen SixDegrees.com 1997 yılında kurulmuştur (Boyd ve Ellison, 2007: 213). Bu sosyal ağ sitesi kurulduktan sonraki süreçte çeşitli amaçlara hizmet eden birçok sosyal ağ sitelerinin oluşturulmaya başlandığı görülmektedir. Bunlardan Youtube, Facebook, Twitter, Orkut, Myspace gibi sosyal ağ siteleri günümüzde kullanıcılara iletişim bakımından çoklu ortamda paylaşımda bulunma imkanı sunmaktadır (Abdillah, 2016: 247; Nagy ve Pecho, 2009: 321).

Sosyal ağlar içerisinde kullanıcısı en çok olan ve en sık kullanılanları Twitter, Facebook ve Instagram'dır. 2004 yılında Harvard Üniversitesi öğrencilerinin erişebilmesi için kurulan Facebook, daha sonraki yıllarda tüm dünyadan erişilebilen bir sosyal ağ haline gelmiştir. Bu uygulamada kullanıcı yalnızca kendisinin izin vermek istediği profillere açık olmaktadır (Filiz ve ark., 2014: 17). 2006 yılında Jack Dorsey tarafından meydana getirilerek, ilk etapta yalnızca 140 karaktere sahip iletilere olanak vermekte olan Twitter da daha sonra güncellenmiştir. Yeni sürümü 280 karakterlik iletilerin yazılması için uygun hale getirilmiş bir mikroblog biçimini almıştır (Bor, 2018: 15). Instagram ise 2010'da kurulmuştur. 2012 yılında ise Facebook, Instagram'ı satın almıştır. Instagram fotoğrafların ve videoların paylaşılacağı bir platform olarak kurulmuştur. Günümüzde bu uygulama akıllı telefonlar aracılığıyla fotoğrafların ve videolarını alınmasını ve paylaşılmasını sağlamaktadır. Günümüzde Facebook ve Twitter ile de iletişim kurularak

gönderilerin sosyal ağ sitelerinde kolayca paylaşılmasına imkan tanınmıştır (Yeniçıktı, 2016: 95).

Sosyal ağ siteleri önemli özellikleri olmakla birlikte pek çok olumlu ve olumsuz yönleri olduğu söylenebilir (Kabilan ve ark., 2010: 180). Sosyal ağ sitelerinin akademik başarı, iletişim, sosyal etkileşim, motivasyon vb. alanlarda yaratmış olduğu etkiler, sosyal ağ sitelerinin bireyler tarafından hangi amaçla ve nasıl kullanabildiklerine bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Akyürek, 2020: 61; Çetin, 2009). Bu durum özellikle öğrenmenin; kişisel anlamının, dinlemenin ve anladığını yansıtmanın ötesinde çevreye ile kurulmuş olan etkileşim yoluyla oluşturulduğunu varsayan yapısalci bakış açısının hakim olduğu sosyal hizmet alanında daha farklı bir hal alabilmektedir (Tuncay, 2020: 19). Bu çerçevede; sosyal ağ sitelerinin yaratmış olduğu olumlu ya da olumsuz etkilerin ve neden oldukları değişimlerin inceleneceği araştırmalar temelinde, sosyal hizmet öğrencilerinin hangi sosyal ağ sitelerini hangi amaçla kullandıklarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır (Karal ve Kokoç, 2010: 253).

1.6.5.2. Bloglar

Öğrencilerin öğrenme ve öğretme sürecinde kullandıkları sosyal medya araçlarından bir diğeri Bloglardır (Abdillah, 2016: 247). Blog, “weblog” kavramının kısaltılmış halidir. Blog kelimesi Türkçede “ağ günlüğü” ya da “e-günlük” anlamında kullanılmaktadır (Özüdoğru, 2014: 38). Blog 1997 yılında internetin bir kullanıcısı olan John Barger tarafından ortaya konulmuştur (Ostrander, 2007: 226). Kişisel amaçlı olarak bireylerin yaşamış oldukları kendi deneyimlerini paylaşabildikleri ortamlar olarak kullanılan Bloglar görmüş oldukları ilgi nedeniyle sonraki yıllarda özellikle Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) siyasi kampanyalar ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) tarafından kullanır hale gelmişlerdir. Bu dönemde blog sayfalarının kategorik biçimde sınıflandırılmaya başlandığı görülmektedir (Coşkun ve Öztürk, 2016: 681).

Bloglar, interneti kullanan öğrencilerin içerik oluşturabildiği, paylaşabildiği, güncelleme yapabildiği; kısacası içeriğe katkı sağlayabildiği ve herhangi bir kod bilgisini gerektirmeden kullanımı sağlayan Web siteleri için kullanılmaktadır (Erben ve Balaban-Salı, 2015: 177). Bloglarda içerik üretenlere ise “blogger” ya da “blog yazarı” adı verilmektedir (yenimedya.wordpress.com, 2017). Bugün, ortalama bir kullanıcı ekleyerek web’i şekillendirme yeteneğine sahiptir. Tutkulu olunan bir bilgi veya ilgi alanının var olması halinde, öğrenciler kendi bloglarını oluşturabilir ve düşüncelerini dünyayla paylaşabilmektedirler. Blogger.com ve wordpress.com gibi ücretsiz bir blog oluşturmanıza izin veren pek çok site var. Herhangi bir web tasarım deneyimine ihtiyaç yoktur. Teknik özelliklerin çoğu öğrenciler için zaten oluşturulmuş ve istedikleri görünümü ve hissi veren önceden tasarlanmış bir şablon seçebilmektedirler (www.just.edu.jo, 2019).

Blogları kullanım alanlarına göre altı farklı türde incelemek mümkündür. Bunlardan ilki olan kişisel bloglar; hobilere veya kişisel ilgi alanlarına odaklı olan bloglara verilen isimdir. Bu tür bloglarda öğrenciler kişisel bilgilerini, düşüncelerini, hobilerini, deneyimlerini başkalarıyla paylaşmakta ve kendisi gibi düşünenlerin olup olmadığını merak ederek takip etmeye başlamaktadır (Alikılıç ve Onat, 2007: 906). Kullanım alanlarına göre bloglardan biri proje yönetimi bloglarıdır. Bu tür bloglarda tüm öğrenciler projenin gelişimi hakkında bilgilendirilmekte, fikirleri tartışabilmekte ve geliştirmekte, ilgili linkler ve dokümantasyonları paylaşmak amacıyla, projenin sürecini ve içeriğiyle ilgili şeylere harici ve bilgilendirici bir pencere açılmaktadır (Akar, 2006: 43). Topluluk blogları diğer bir blog türüdür. Topluluk blogları herhangi birinin bir link vasıtasıyla veya yorum yaparak katkı verdiği ve bulunabildiği bloglar olarak tanımlanmaktadır. Bu kişilerin hiçbirinin çoğunlukla bir grupta ilişkisi yoktur. Topluluğun odaklanmış olduğu şey kimi zaman çok özel olabilmektedir ve belirsizlik taşıyabilmektedir. Buradaki amaç; tartışma gruplarında görüldüğü biçimde katılım için cesaretlendirmeyi özendirme. Bu tür blogların öğrenciler arasındaki sınırların kaldırılması ve blogun daha da yaygınlaştırılması amacını taşıdığı söylenebilir (Özel ve Sert, 2014: 307).

Gazete blogları bir diğeri bloglardır. Bu tür bloglarda en iyi online haberler, makaleler ve analizler bir günlük biçiminde yayınlanmaktadır. Örnek olarak; Tribune, Minneapolis Star ve London Guardian gibi gazeteler kendi sayfalarında bu faaliyetleri yürütmektedir. Bu haber blog sitelerinin önemli bir kısmı, gönderilmiş olan makale, haber ve analizler hakkında belirli katılım kuralları çerçevesinde okuyucuların yorum yapmalarını sağlamaktır (Akar, 2006: 43). Kurumsal bloglar da altı blog türünden biridir. Bu tür kurumsal bloglarda kurum ya da onun öğrencileri tarafından oluşturulmuş olan ve genel olarak kuruma ve bulunduğu sektöre odaklanan bloglardır (Cass, 2007: 6). Kütüphane blogları kullanım alanları açısından bloglardan sonuncusudur. Bu tür bloglar adından anlaşılacağı üzere kütüphanecilerin kullandığı bloglardır. Bu bloglar aracılığıyla kütüphaneciler online bilgi yönetimini gerçekleştirebilmektedir (Akar, 2006: 43).

Yukarıda belirtildiği üzere bloglar; en son ziyaret edilen gönderinin en üst sırada bulunduğu, kronolojik sıralamasının tersten olduğu web günlükleri veya kişisel web siteleri olarak tanımlanabilmektedir. Bu sistem özellikle öğrencilerin istedikleri konularda paylaşım yapabilmelerini sağlamakta, kişisel hatıralardan, yapılan seyahatlerde alınan notlara, çekilen fotoğrafların paylaşılmasından yeme-içme duraklarının önerilmesine, kişisel tercihlerden gündeme yönelik haberlere kadar bir çok konuda paylaşım yapmaya olanak tanıdıkları söylenebilir (Turancı, 2016: 452).

1.6.5.3. Wikiler

Bireyselliği rahat bir biçimde dile getirmek ve kısmi anlamda kolektif paylaşımına katılım sağlamak üzerine kurulmuş olan ve ansiklopedi görevi üstlenen sosyal içerik platformlarının en bilinenlerinden bir diğeri Wikilerdir. Wiki sözcüğü İngilizcede “what is know in” karşılığı olan “bildiğim kadarıyla” anlamında kullanılmaktadır. Hawai dilinde “hızlı” anlamında kullanılmakta ve terimin Hawai dilindeki anlamından ilham alarak ortaya çıktığı belirtilmektedir (Koçak, 2012: 60). Wiki kavramı 2001 yılında Leuf ve Cunningham ortaya atmıştır. Mucitler, Wikilerin,

herhangi bir kullanıcı tarafınan Web tarayıcısı yoluyla bir form kullanmasıyla bilgiler eklediği ve düzenlediği, serbestçe bir biçimde genişleyen ve bilgiyi depolayabilen birbirleriyle bağlantılı web sayfaları olarak tanımlamışlardır (Sümer, 2015: 51).

Uzun yıllardan beri weblog uygulamalarıyla ilgilenmekle birlikte Elanceur.org isimli bir weblog sayfasının kurucusu olan Christophe Ducamp wikileri, bilgi değiş tokuş sistemleri olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla wikilerin geleneksel sanal toplulukların aksine, gerçekliğe odaklanan ağ organizasyon araçlarına sahip olduklarını ifade etmiştir (Köse, 2008: 91). Wikilerin bloglardan farkı; tüm kullanıcıların yer aldıkları içeriğe müdahale edebilmesi, ekleme ya da çıkarma gibi işlemleri yapabilmesidir. Wikilere en iyi örnek olarak Wikipedia ansiklopedisi verilebilir. Wikipedia sisteminde kullanıcılar, “değiştir” butonunu kullanarak içerik oluşturabilmekte veya var olan içeriği zenginleştirebilmektedir (Göker ve Keskin, 2015: 865).

Web 2.0'ın en büyük bileşenlerinden biri olan Wikiler, özellikle öğrencilerin kendi bilgilerini oluşturmada etkin bir şekilde sürece dahil olabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Boulos ve ark., 2006: 2). Wikilerin temel amacı öğrencilere soru cevap şeklinde ilerleyen bir ortam sunmak yerine öğrencilerin ortaklaşa çalışıp yeni ürünler ortaya çıkarmalarını sağlamaktır (Darvish ve Lakhtaria, 2011: 206). Bu tür çoklu ortamlarda yazmanın; üst biliş, transformatif öğrenme ve işbirliği olanağı tanıdığı ifade edilmektedir (Foltz, 1996). Ayrıca bu tür ortamlarda yansıtıcı becerilerin ve bilişsel süreçlerin gerçek yaşam ortamlarında uygulanması için; öğrencilerin yansıtıcı ödevlerini, çevirim içi tartışmalara katılımlarını, öğrenci makalelerini, haftalık ödevlerini, grup projelerini, öğrenci sunumlarını uygulama olanağı kazandırmaktadır (Karakuş, 2016: 3-4).

1.6.5.4. Podcastler

Ses kaydının yapılarak dinleyicilere gönderilmesini sağlayan yayın çeşidine Podcast adı verilmektedir. Podcastleri radyo yayınlarından ayıran temel fark, dinleyicilerin eş zamanlı olarak bu yayını takip etme konusunda kendilerini zorunlu hissetmemeleridir (Peachey, 2015). Podcastler internetten indirildikten sonra mobil cihazlara yüklenebilmektedir. Bu aşamadan sonra internet erişimi olmadan bilgisayar, Mp3/Mp4 gibi istenilen ortamlara aktarılabilir. Bu durum istenilen zamanda ve yerde ses dinleme ya da video izleme olanağı tanımaktadır (Korucu ve Biçer, 2017: 4).

Günümüzde uzaktan eğitim alanının alternatif bir aracı olarak görülen podcastler, yapılarından dolayı mobil öğrenmede de kullanım alanı yaygın hale gelen uygulamalardandır. Podcastlerin, bireysel uygulamalar, radyo ve televizyon yayınları, dil eğitimi, turizm ve pazarlama gibi pek çok alanda yaygın bir kullanıcı kitlesinin olduğu ifade edilmektedir. Bu alanlarda podcast geliştirme araçlarıyla hazırlanmakta olan ses veya video dosyaları podcast sunucusu üzerinden kullanıma açılmaktadır (Gülseçen ve ark., 2010: 787). Yabancı dil eğitimi konusunda özellikle dinleme etkinliklerinde podcastlerden yararlanıldığı söylenebilir (Hasan ve Hoon 2013: 128). Nitekim üst bilişsel dinleme stratejilerinin podcast kullanımıyla yakın ilişkisi olduğu belirtilmektedir (Rahimi ve Katal, 2012: 1154). Dolayısıyla podcast geliştirerek yabancı dil becerilerini geliştirmenin öğrencilerde memnuniyet verici bir duygu yarattığı ifade edilmektedir (Ducate ve Lomicka, 2009: 82).

Teknolojiyle büyüyen ve bunu içselleştiren gençlerin teknolojiye yakınlığı ve yatkınlığı, eğitim sisteminin güncel tutulmasını ve teknolojinin sunduğu olanaklardan yararlanmayı zorunluluk haline getirmektedir. Eğitimde, öğrencilerin çeşitli araç ve gereçleri tercih etmesiyle birlikte farklı sistemlerin denenmesi gündeme gelmiştir. Sosyal medya araçları ile öğrenmede Podcastlerin, “istenildiği zaman, istenildiği yerde kullanılması özelliği”, “derslerde not tutamayan veya derse katılamayan öğrencilerin endişelerini azaltması”, “dersleri tekrar etme şeklinde kullanılabilmesi

ve kalıcılığı sağlaması”, “laboratuar ve kütüphane gibi belirli saatlerde açık olan alanlarda çalışma zorunluluğunu ortadan kaldırması” gibi avantajlarının olduğu görülmüştür. Podcastlerin öğrencilerin öğrenme süreçlerine katkı sağlayacak şekilde kullanılması ve zamanı öğrencilerin ilgisini dağıtmayacak şekilde ayarlanmış, kaliteli Podcastleri hazırlamak, öğrencilerin öğrenme süreçlerine yeni bir bakış açısı sunacağı için ileriki dönemlerde Podcastlerin çevrimiçi öğrenmede kullanımının daha yaygın hale geleceği düşünülmektedir (Gülbahar ve ark., 2010: 3-4).

1.6.5.5. Forumlar

Forum köken olarak Latineden gelmektedir. Romalılar döneminde hem halkın toplanarak özgürce konuşabildiği alanları hem de toplumsal sorunların tartışılarak karara bağlandığı toplantı anlamında kullanıldığı belirtilmektedir. Günümüzde anlamıyla ise forum; bir kişinin yönetiminde belirlenmiş olan bir konuda çok sayıdaki kişinin katılımıyla düzenlenen ve katılımcıların görüşlerini ayrı ayrı bildirdikleri toplantılar olarak değerlendirilmektedir (<http://docs.neu.edu.tr>, 2018).

Kearsley (2000), e-öğrenme ortamlarındaki bilgisayar destekli iletişimin en kabul edilebilir uygulamasının tartışma forumları olduğunu ifade etmiştir. Paylaşımın ve tartışmanın birlikte yapılabilirdiği bu platformlar hem kullanıcıların sosyal bir ortamda buluşmasını sağlamakta hem de onlara belirli bir konudaki düşüncelerinin neler olduğu konusunda ifade etmelerini sağlamaktadırlar (Yenilmez ve Ersoy, 2012: 149).

Günümüzde çevrimiçi eğitim yöntemiyle yürütölmekte olan derslerin internet ortamlarında tartışılabilmesi için sosyal hizmet öğrencilerinin kullandıkları forumlar bulunmaktadır (Tuncay, 2020: 19). Forumda öğrenciler fiziksel olarak olmasa da yazı yoluyla söylemlerde bulunabilmektedirler. Forumlara katılan öğrencilerin mesajın üretim sürecinde bulunması forumun akış yönü konusunda bilgi verici olabilmektedir. Ayrıca, forumda bulunan topluluğun bir arada tutulması için öğrencilerin görev alması oluşacak tartışma alt yapısında biçimini

belirleyebilmektedir. Forumlarda tanıklık söylemi yoluyla deneme niteliğinde bir anlatı gelişmektedir. Bu özelliğinden dolayı forumda yer alan metinler ayırt edici olabilmektedir (Demircan, 2006: 46). Forumlarda öğrenciler gündelik yaşamlarındaki deneyimlerini metinler yoluyla forumda paylaşılabilmektedirler. Bu forumlarda yer alan metinlerin kişisel deneyimleri daha çok içerdiği söylenebilir. Bunun yanı sıra öğrenciler belli bir yasal müdahaleyi görmedikleri için geleneksel kamusal alanın sınırlılıklarını aşmış görünmektedir (Timisi, 2003: 178- 179).

1.6.5.6. İçerik Paylaşım Siteleri

Altyapısında bir organizasyon olan, kullanıcıların belli kurallar çerçevesinde ellerinde bulunan medyaları internet ortamında paylaşma olanağı veren sitelere içerik paylaşım siteleri adı verilmektedir (Bayram, 2012: 43). İçerik paylaşım sitelerinin resim ve video paylaşım siteleri olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Ancak günümüzde resim ve video paylaşımı yapmak üzere kullanılan sitelerin yanı sıra her iki içeriği paylaşabilen siteler de geliştirilmiştir. Hem video hem de resim içeriklerinin paylaşılabilirdiği sitelere en iyi örnek olarak www.Dropshots.com verilebilir. Bunların dışında bir türü olan sunum dosyalarının (Örneğin; www.SlideShare.com) paylaşılabilirdiği içerik paylaşım sitelerinin de geliştirildiği görülmektedir (İşlek, 2012: 39).

İçerik paylaşım sitelerinin ilki IFILM.net'tir. Bu site 1997 yılında kurulmuş ve kullanıcılara kısa video paylaşımları konusunda olanak tanımıştır. 1999'dabirer fotoğraf paylaşım sitesi olan Shutterfly, Ofoto ve Webshots gibi siteler kurulmuştur. 2002'de özel bir programa gerek duymadan kullanıcılara video seyretmelerini sağlayan Flash MX geliştirilmiştir. Ancak içerik sayfalarının popülerlik kazanması, 2004 yılında Flickr sitesinin kurulmasıyla başladığı söylenebilir (Zarella, 2010: 5). Flickr, resim paylaşımına olanak tanıyan ve bu alandaki en popüler sitelerdendir. Siteye, üyeler resimlerini yükleyebilmekte ve bu resimleri kimlerin görebileceği konusunda üyelere seçim imkanı sunmaktadır. Flickr'ın birçok üye grubu vardır. Bu üye grupların ortak yanı; ilgi alanlarının benzer olmasıdır. Bu ilgi alanları yaşanan

yer, spor, sanatçılar vb. olabilmektedir (İşlek, 2012: 39). Flickr aynı zamanda paylaşılan fotoğrafları arşivlemek, yönetmek ve düzenlemek gibi fonksiyonları da üstlenmektedir. Günümüzde en çok kullanılan içerik paylaşım siteleri olan Instagram ve Pinterest uygulamalarında mobil araçlar kullanılarak fotoğraflar yüklenebilmekte ve diğer paylaşım seçenekleri olan Blogger, Facebook, Twitter gibi sosyal ağlara da gönderilebilmektedir (Gülbahar ve ark., 2010: 3-4).

Son yıllarda pek çok video paylaşım sitesi ortaya çıkmakla birlikte bunlardan en popüler olanının YouTube olduğu söylenebilir (Akar, 2010: 96). YouTube'nin kullanıcılarına video yüklemeyi, videoları izlemeyi, diğer sitelerde paylaşım yapmayı ve bir kanal sahibi olmaları gibi hizmetleri sunduğu görülmektedir. 2005 yılında üç internet girişimcisi tarafından kurulan YouTube, 2006 yılında Google tarafından satın alınmıştır. Günümüzde elde ettiği başarıyı devam ettirmektedir (Meriç, 2010: 40).

1.6.5.7. Mikrobloglar

öğrencilerin iletişim ihtiyaçlarını daha pratik olarak gerçekleştirmeyi sağlayan mikroblog servislerinin günümüzde yayılım hızının daha fazla arttığı söylenebilir (Eliaçık ve Erdoğan, 2015: 783). Mikrobloglar anlık deneyim ve duygularını paylaşmak isteyen öğrenciler tarafından duygu ve görüşlerini kısa mesajlar halinde izleyicileri ile paylaşabilmelerini sağlayan platformları ifade etmektedirler. Mikroblog platformlarının temel özelliği bilgilerin daima mesaj biçiminde aktarılmasıdır. Mikroblog servislerin aracılığıyla günlük olayların ve haberlerin kamusal alanda hızlı bir şekilde yayıldığını söylemek mümkündür (Eliaçık ve Erdoğan, 2015: 783).

Günümüzde yaygın olarak tercih edilen Twitter bir mikroblog platformudur. İletişimin çift yönlü olması Twitter'ın sahip olduğu özelliklerin başında gelmektedir. Retweet, reply gibi tamamen Twitter'a ait olan terminolojideki özellikler kullanılarak karşılıklı konuşmalar öğrenciler tarafından yapılabilmektedir. Twitter'ın getirdiği

diğer önemli sayılan bir özellik; kullanıcıların diğer kullanıcılara arkadaşlık isteği göndermek yoluyla değil birbirlerini takip etme yöntemiyle bağlanıyor olmalarıdır. Bu çerçevede Twitter hesabına sahip öğrencinin herhangi diğer öğrenciyi takip etmesi durumunda takip edilen kullanıcının takip eden kullanıcıyı takip etmesi gibi bir zorunluluk yoktur (Hsu ve ark., 2010: 294). Bu özelliklerden hareketle mikroblogları, mesaj niteliği taşımakta olan anlık duyguların paylaşılabilmesini, günlük olay ve haberlerden haberdar olunmasını kolaylaştıran ve sürekli iletişimin söz konusu olduğu platformlar olarak değerlendirmek mümkündür.

1.6.5.8. Zoom

Son dönemlerde adını daha sık duymaya başlasak da ufak bir araştırma yaptığımızda aslında eski bir uygulama olduğunu görüyoruz. Zoom; 2011 yılında Cisco Systems ve WebEx ortaklığıyla kurulmuştur. Zoom, kuruluşundan 2 yıl geçtikten sonra, yıl 2013 olduğunda tam manasıyla faaliyete geçti. Kısa bir zaman diliminde çok fazla kişinin ilgisini çekti, çok geçmeden kullanıcı sayısı 1 milyona ulaştı. Zoom nedir kısa bir şekilde açıklayalım. Akıllı telefon veya tablet gibi mobil cihazlar, dizüstü veya bilgisayar gibi masaüstü cihazlar, telefonlar ve oda sistemleri arasında görüntülü olarak görüşme yapılmasına olanak sağlayan bir sistemdir. Sadece görüntülü değil, sesli konferans, telefon sistemi, sohbet ve web seminerleri hizmeti de sunmaktadır. Özellikle günümüzde online eğitimler ve online toplantılar Zoom üzerinden gerçekleşmektedir. Pandemi döneminden eğitim süreçlerinin aksamaması açısından çok önemli katkısı bulunan bir sosyal medya aracıdır. Bu süreçte eğitimin hemen hemen her düzeyinde kullanılmıştır (www.manpower.com.tr, 2021).

1.6.5.9. WhatsApp

WhatsApp, 2010 yılında Kaliforniya'da Jan Joum ve Brian Acton tarafından kurulan, dosya, fotoğraf ve video göndermenin yanı sıra sesli ve görüntülü konuşma yapılmasına olanak sağlayan, mesajlaşma özellikleri bulunan bir sosyal medya

uygulamasıdır. Zamanla hızla gelişmiş ve kullanımda büyük bir artış yaşanmıştır. Sosyal medya araçlarının mesajlaşma için olan uygulamalarından biridir. WhatsApp, sahip olduğu birçok özellik sayesinde mesajlaşma için kullanılan diğer uygulamaları geride bırakmıştır. Bunları özgür ve pratik olması, toplumda yaygın olarak kullanılması gibi etkenler sağlamaktadır. Ayrıca WhatsApp, kullanıcılara grup oluşturarak sohbet etme özelliği, grup olarak görüntülü görüşme, ücretsiz uluslararası mesajlaşma, mesajları çevrimdışı arşivleme gibi özellikler sunuyor (Bayraktar, 2020: 30).

1.6.5.10. Adobe Connect

Adobe Connect uzaktan eğitimin, web konferansın, sunumların ve masaüstü paylaşımların gerçekleştirilmesi için geliştirilen yazılım paketidir. Bu pakette bütün toplantı odaları “kapsüller” biçiminde düzenlenmiş olup her bölmenin belli bir rolü vardır. Daha önceleri Adobe Acrobat ailesinin bir parçası olan Adobe Connect’in ismi birkaç sefer değiştirilmiştir. Özellikle mobil cihazlardan erişim imkanı sağlaması sebebiyle tüm dünyada en çok tercih edilen ve sanal sınıf imkanı sağlayan uygulamadır. Firmalar ve eğitim alanında çokça tercih edilmektedir. Adobe Connect, sanal toplantılar ve çevrimiçi eğitimlerin yapılabilmesi için gerekli olan tüm bileşenleri kendi içerisinde bulundurmaktadır. Diğer sosyal medya araçları gibi adobe connect de pandemi döneminde öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması için eğitim kurumları tarafından oldukça fazla kullanılan bir sosyal medya aracı haline gelmiştir (<https://en.wikipedia.org>, 2020).

1.6.5.11. Moodle

Moodle; eğitimcilerin, yöneticilerin ve öğrencilerin kişisel öğrenme ortamlarını oluşturmalarına olanak tanıyan güvenli, sağlam ve entegre sistem olarak tasarlanan bir öğrenme platformudur. Moodle, dünya çapında 80’den fazla Moodle Partner hizmet şirketi ağı tarafından finansal olarak desteklenen Moodle HQ tarafından

yönetilen ve koordine edilen Moodle projesi tarafından inşa edilmiştir. Moodle, dünya genelinde yüz binleri aşan bir öğrenme ortamına güç sağlamaktadır. Moodle, Shell, State University of New York, London School of Economics, Open University ve Microsoft dahil olmak üzere irili ufaklı kurum ve kuruluş tarafından tercih edilmektedir. Dünyada, akademik ve kurumsal düzeyde 213 milyondan fazla kullanıcıya sahip olması bakımından Moodle'nin dünyanın en yaygın kullanılan Web tabanlı öğrenme platformu olduğu söylenebilir. Moodle, 10 yılı aşkın geliştirme süreciyle, kullanıcılarına hem öğretmeyi hem de öğrenmeyi güçlendiren, öğrenci merkezli güçlü bir araçlar seti ve işbirlikçi öğrenme ortamları sunar. Moodle, hem harmanlanmış öğrenmeyi hem de %100 çevrimiçi öğrenmeyi desteklemek için en esnek araç setini kullanıcılarına sağlamaktadır. Temel özelliklerini etkinleştirerek veya devre dışı bırakarak Moodle'ı yapılandırılabilir ve forumlar, wiki'ler, sohbetler ve bloglar gibi harici ortak çalışma araçları dahil olmak üzere eksiksiz yerleşik özellikler yelpazesini kullanarak bir kurs için gereken her şey kolayca entegre edilebilir bir öğrenme ortamıdır. Moodle web tabanlıdır ve bu nedenle dünyanın her yerinden erişilebilir durumdadır. Varsayılan mobil uyumlu arayüz ve tarayıcılar arası uyumluluk ile Moodle platformundaki içeriğe farklı web tarayıcıları ve cihazları arasında kolayca erişim sağlanabilmektedir(Graf ve ark., 2005: 1-3).

Ülkemizde de yaygın bir şekilde kullanılmakta olup, pandemi sürecinde üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerine dahil olmasıyla aramıza katılmıştır. Araştırmanın gerçekleştirildiği; Ankara ilinde sosyal hizmet alanında eğitim veren 6 üniversitenin 3 tanesinin (Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi) uzaktan eğitim ortamlarında Moodle kullanılmaktadır. Genel olarak kullanım kolaylığı ve uyarlanabilirlik özellikleri sebebiyle tercih edilen bir öğrenme ortamıdır.

1.6.5.12. Collaborate

Collaborate; personelleri, öğrencileri ve harici konukları birbirine bağlayan bir web konferans sistemidir. Oturumlara ek bir yazılıma ihtiyaç duymadan bir web

tarayıcısı üzerinden erişilebilir. Kullanımı kolaydır - bir kez kurulduktan sonra, bir Blackboard kursu veya bir web bağlantısı aracılığıyla bir Collaborate Odasına erişilebilir. Bu program kullanıcılarına; dosyaları, web sitelerini, ekran görüntülerini ve uygulamalarını paylaşılabilme, etkileşimli öğrenme ortamları oluşturulabilme, farklı konumdaki kullanıcılar için çevrimiçi toplantılar yapılabilme, daha sonra ulaşılabilme imkanı sunan oturum kayıtları oluşturabilme imkanı sunmaktadır. Uzaktan eğitim süreçlerinde birçok üniversite tarafından tercih edilen bir web tabanlı öğrenme ortamıdır. Araştırmanın gerçekleştirildiği; Ankara ilinde sosyal hizmet alanında eğitim veren 6 üniversitenin 2 tanesinin (Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi) uzaktan eğitim ortamlarında Collaborate kullanılmaktadır. Genel olarak kullanım kolaylığı ve uyarlanabilirlik özellikleri sebebiyle tercih edilen bir öğrenme ortamıdır. Öğrencilerin ve personelin kurslarında kolayca erişebilmesi ve eğitim amaçlı özel olarak geliştirilmiş araçlara sahip olması nedeniyle öğretim ve öğrenim için yaygın olarak kullanılan bir öğrenme aracıdır (www.bristol.ac.uk, 2022).

1.7. Öğrenme Kavramı

Çalışmanın bu kısmında öğrenme, öğrenme düzeyleri ve öğrenme süreci tanımlandıktan sonra öğrenme ile ilgili olarak geliştirilen kuram ve yaklaşımlar incelenmiştir.

1.7.1. Öğrenmenin Tanımı

Davranışlarda veya potansiyel davranışlarda, yaşanmışlıklar ya da tekrarlar yoluyla göreceli olarak kalıcı bir değişimle sonuçlanan sürece öğrenme adı verilmektedir (Eren, 2006: 598; Erigüç ve Balçık, 2007: 78). Öğrenmeyi, öğrencilerin çevreleriyle yaşamış oldukları belirli düzeydeki etkileşimin sonucunda ortaya çıkan ve nispeten kalıcı izleri olan davranış değişikliği olarak tanımlamak mümkündür (Kutanis, 2006: 34). Başka bir tanımda öğrenmenin; kuramsal düşüncelerden, uygulamalardan veya tecrübelerden birleştirilen bilgilerin insanların

değerlerinde inançlarında, tutum ve davranışların dayattığı değiştirme süreci olduğu değerlendirilmiştir (Sökmen, 2013: 290). İnsanlar, çevreyle etkileşimde bulunarak bilgiler, beceriler, tutumlar ve değerler kazanmaktadırlar. Öğrenmenin temeli bu yaşantılar sonucunda oluşmaktadır. Bireyler çevrelerinden sürekli olarak kendilerine ulaşmakta olan verileri değerlendirmekte ve bunun sonucunda da düşünsel, duyuşsal veya davranışsal tepkide bulunmaktadırlar. İnsanların çevreleriyle etkileşiminin, onlarda düşünsel, duyuşsal veya davranışsal değişime yol açması durumunda öğrenmeden söz edilebilmektedir (Özden, 2003: 14).

Özkalp ve Kirel'e (2008: 87) göre öğrenme, öğrencinin davranışlarında meydana gelen değişimdir. Bu değişim, öğrenci ve çevre arasındaki ilişki sonucunda gerçekleşmektedir. Buna göre davranışta meydana gelen değişimi, öğrenmenin en iyi kanıtı olarak değerlendirmektedirler. Öğrenme; öğrenci ve çevre arasında yaşanan etkileşimle birlikte bireyde meydana gelen devimsel, bilişsel, duyuşsal ve nöro-fizyolojik değişimleri içermekte olan karmaşık bir süreçtir (Kaya ve Akçin, 2002: 32). Öğrenme, arzu edilen sonuçlara ulaşabilmek için davranışları değiştirmeye yönelten yeni bilgilerin ve düşünme sistemlerinin kazanılması sürecidir. Söz konusu süreç yenilenmeyi ve değişimi içermektedir (Boyacı, 2007: 3-4; Bayraktaroğlu ve Kutanis, 2002: 51-52).

Öğrenme, kuram niteliğindeki düşünceler, uygulamalar ve tecrübelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda öğrencilerin değerlerini, inançlarını, tutumlarını ve davranışlarını değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Özgener, 2009: 310). Öğrencinin davranışlarındaki bir değişme öğrenme yoluyla olmaktadır. Bu değişme, öğrencinin çevresiyle kurduğu karşılıklı ilişkilerle gerçekleşir (Özkalp, 2004: 87). Öğrenme, öğrencinin yaşamı boyunca davranışlarda meydana gelen ve uzun süreli değişimler olarak tanımlanabilir (Uzunöz, 2004: 227). Öğrenme, bilgi ve yeteneklerinin öğrencilerce kazanılıp anlaşılması ve özümsemesidir (Özkök ve Gümüş, 2009: 67). Bu tanımlarda etkili olan üç unsurun öne çıktığı söylenebilir. Bu unsurları kısaca şu şekilde açıklamak mümkündür (Odabaşı ve Barış, 2002: 78):

- Öğrenme, öğrencinin davranışlarında iyiye veya kötüye doğru oluşabilecek değişikliktir.
- Öğrenme, yaşantılar ya da tekrarlanmalar neticesinde meydana gelmektedir. Diğer insanlar gibi öğrenciler de dünyaya bilgi sahibi olarak dünyaya gelmez. Bu durumda büyüme ve olgunlaşma evrelerinde oluşan değişiklikler öğrenme olarak kabul edilmemektedir.
- Öğrenme, yaşantılar boyunca değişimin mümkün olduğu ölçülerde sürdürülmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle uzun bir süreç boyunca devam etmelidir.

Günümüzde öğrenme, sadece öğrenmenin gerçekleşmesi için oluşturulan öğrenme ortamlarında değil örgün öğrenmenin gerçekleştiği ortamlar dışında kalan iş yaşamında, eve arke ortamında, kafede vb. bireyin sosyal bir varlık olması gereği içinde var olduğu her türlü sosyal ortamda gerçekleşen, sürekli bir etkinlik olarak ele alınmaktadır (Alakurt, 2016: 47). Öğrenmede temel amaç, öğrenci ya da öğrenci gruplarının kendilerini değiştirmeye zorlayan değişimle olumlu anlamda baş etme yeteneği kazanmalarıdır (Sökmen, 2013: 291). Önemli bir olgu olan öğrenmenin, öğrencilerin yeteneklerini, rol algılarını, motivasyonlarını, bireysel davranış performanslarını etkilediği bilinmektedir (Özkalp ve Kirel, 2008: 87).

1.7.2. Öğrenme Düzeyleri

Öğrenme birden fazla düzeyde gerçekleştirilmektedir. Bu düzeyler birbirleriyle bağlantılı olup bir sinerji oluşturmaktadırlar (Tunçer, 2012: 427). Genel olarak öğrenmenin bireyler aracılığıyla gerçekleştiği bilinmektedir. Dolayısıyla örgütsel öğrenme düzeyine gelebilmek için öncelikle bireysel öğrenmenin, daha sonra bireylerden oluşan grup veya takımlar halinde öğrenmenin gerçekleşmesi gerekmektedir (Şeşen, 2006: 17). Özellikle sosyal hizmet alanında eğitimin ilk başlarından günümüze doğru değişime uğradığı, hem teorik hem de uygulama açısından gösterdiği söylenebilir. Günümüzde sosyal hizmet eğitiminin ulusal ve uluslararası boyutlarda sahip olması gereken temel özellikleri konusunda çalışmalar

yapılmaktadır. Benzer şekilde ulusal ve uluslararası akreditasyon çalışmaları yapan kurumlar kurulmakta ve sosyal hizmet eğitim süreçlerinin; müracaatçı sistemlerinin ve alanın ihtiyaçları paralelinde en iyi şekilde verilmesi için çalışmalar yürütülmektedir.

Sosyal hizmet mesleğinin “çevresi içinde birey” yaklaşımını temel olarak alması ve bunun paralelinde müracaatçı sistemlerine yönelik çoklu müdahale (mikro, mezzo, makro) düzeyine sahip olması nedeniyle sosyal hizmet uzmanlarının birey, grup ve topluluk/toplum hakkında, oldukça geniş bir şekilde bilgi ve beceri sahibi olmaları gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu gereklilik sosyal hizmet eğitim süreçlerine de yansımaktadır. Geçmiş döneme bakıldığında sosyal hizmet eğitimde hangi konularda nasıl öğrenme yöntemleri kullanılması gerektiğine ilişkin farklı bakış açıları bulunsa da genel olarak dönemin ihtiyaçlarını yansıtan eğitim modelleri uygulanmaya gelmiştir. Sosyal hizmet eğitimine bu süreçte baktığımızda öğrenciyi odak noktası olarak gören, öğrenciye bireysel olarak uygulamaya yönelik becerilerin kazandırılmasına konusuna önem veren, birey düzeyinde öğrenme şekli kullanılmakta olup; bununla birlikte yapılan insan farklılıklarına saygı duyan, sosyal hizmetin etik ilke ve değerlerini temel olarak gören öğrenme yaklaşımları kullanılmaktadır (İl, 2002: 95). Öğrenme düzeylerine detaylı olarak aşağıda değinilmiştir.

1.7.2.1. Birey Düzeyinde Öğrenme

Gruplar ve örgütler bireylerden oluşan sistemlerdir. Bu nedenle grupsal ve örgütsel öğrenmenin temel taşı bireylerdir. Bireysel öğrenme grupsal ve örgütsel düzeyde öğrenmeyi garanti etmemekle birlikte öğrenen bireyler aracılığıyla öğrenebildikleri ifade edilmektedir. Dolayısıyla bireysel düzeyde öğrenmenin gerçekleşmeden diğer düzeylerdeki öğrenmenin gerçekleşmesi mümkün değildir (Tunçer, 2012: 427). Bireysel öğrenme, bireyin yeni bilgilere ulaşmasını, bunları anlamasını, yorumlamasını, değerlendirmesini ve sonuçlarına göre davranışlarını ayarlamasını ifade etmektedir (Yılmaz ve Görmüş, 2012: 4491). Dolayısıyla sezginin

ve yorumun kişisel bir olay olduğu ve bu sebeple grup veya örgütlerin değil, grup ve örgütler adına bireylerin sezgiledikleri ve yorumladıkları demenin daha doğru olacağı söylenebilir (Erigüç ve Balçık, 2007: 78).

Bireysel düzeyde öğrenme, öğrenme sürecinin bir yaşam tarzı haline gelmesini ifade etmekte ve bu da öğrenen grup ve örgüt olmayı sağladığı belirtilmektedir (Atak ve Atik, 2007: 65). Grup ve örgütsel düzeyde öğrenme, bireysel düzeyde öğrenmeden türetilen bir metafordur. Gruplar ve örgütler üyeleri aracılığıyla öğrenmektedirler. Tüm grup ve örgütler bireylerden ibarettir. Özellikle örgütlerin, bünyelerinde bulunan kişilerden bağımsız olarak öğrenebildikleri; fakat bütün bireylerden bağımsız olamadıkları söylenebilir. Grupsal ve örgütsel öğrenmenin anlaşılabilmesi için bireysel öğrenmenin ne olduğunu anlamak ve bireysel düzeyde öğrenmeyi açıklayan teorilerin bilinmesi büyük önem taşımaktadır. Zira her ne kadar günümüze kadar öğrenme konusunda çalışmalar yapılmış olsa da insan beyninin (zihninin) çalışma prensiplerinin layıkıyla çözümlendiği söylenemez (Özgen ve ark., 2004: 178).

Bireyler uzman oldukları alanlar konusunda sürekli bir öğrenme süreci içerisindeyler. İşleriyle alakalı olarak ister okul dışındaki platformlarda, isterse okul içerisinde verilen derslerle öğrenme sürecine dahil olmaktadır (Karaöz, 2003: 17).

Günümüzde ise sosyal medya; sosyal hizmet öğrencilerine eğitimleri süresince birey düzeyinde öğrenme boyutunda daha üstün öğrenme imkânı sağlayarak fırsat ve alternatifler sunabilmektedir. Derslere katılan öğrenciler salt bir alıcı konumundan çıkarak aktif bir öğrenci olmaktadır. Bu süreçte eğitim veren kişi de dikte ettiren pozisyonunun yanı sıra yönlendirici sıfatıyla da hareket etmektedir (Akreş, 2019: 314). Ayrıca öğrencilere her zaman her yerden erişebilmelerini, anında geribildirim alabilmelerini, kişisel farklılıklarına göre öğrenmeyi gerçekleştirmelerini, karşılıklı ve yoğun bir etkileşime girmelerini sağlayabilmektedir (Aküzüm ve Saraçoğlu, 2017: 805; Al-Mukhaini ve ark., 2014: 143). Bunun yanı sıra öğrencilerin yapmış oldukları işleri tekrar etmeleriyle de öğrenme sürecini yaşadıkları söylenebilir. Bu

açıklamalardan hareketle bireysel öğrenmenin süreklilik arz eden bir olgu olduğu ve sosyal medyanın bunda kilit bir rol oynadığı söylenebilir (Karaöz, 2003: 18)

1.7.2.2. Grup Düzeyinde Öğrenme

Bireysel düzeyde öğrenmeyi gerçekleştiren öğrencilerin, öğrenmiş olduklarını, grup içerisinde paylaşım yapmaları, birlikte yorumlamaları ve bir grup anlayışına ulaşmaları grup düzeyinde öğrenme olarak adlandırılmaktadır (Aksu, 2013: 17). Gruplar küçük ekipler halinde çalışmakta olan öğrencilerin faaliyetleri ve etkileşimleri sonucunda öğrenmeyi gerçekleştirmektedirler. Bu yönüyle öğrenen grupların, öğrenen bireyler ve öğrenen örgütler arasında önemli bir bağlantı görevi gördüğü söylenebilir (Tepeci ve Koçak, 2005: 382). Sanayi toplumlarında kullanılan bireysel çalışmayla öğrenme eğitim modeli yerini, bilişim toplumları tarafından kullanılan eğitim modelinde grup çalışmasıyla öğrenme yöntemine bırakmıştır (Yılmaz ve Görmüş, 2012: 4490). Grup düzeyinde öğrenmenin küresel açıdan kurumlarda önemli ve bütünleştirici bir rol üstlendiği söylenebilir. Rekabetin yoğun olduğu bir ortamda eğitim kurumları açısından bilgileri toplamak, ortak değerler yaratmak ve uygulamaya koymak büyük bir önem taşımaktadır (Ayhan, 2010: 86).

Öğrenme olgusunun sosyal ve psikolojik boyutları bulunmaktadır. Psikolojik boyutunu bireysel öğrenme oluştururken; öğrenilmiş olan bilgilerin bir süzgeçten geçirilmek üzere olgun hale getirilmesi ve grup halinde öğrenilmesi öğrenmenin sosyal boyutunu oluşturmaktadır. Bir anlamda grup düzeyinde öğrenme sürecini, bilgilerin örgütsel öğrenme için hazırlandığı geçiş süreci olarak da değerlendirmek mümkündür. Bu yönüyle grup için öğrenme, bireysel ve örgütsel düzeyde öğrenmenin kolay hale gelmesini sağlamaktadır (Yiğit, 2013: 13).

Günümüzde kurumlar daha karmaşık problemlerle karşılaştıkça, grup halinde öğrenme konusunda var olan veya olmayan yeteneklerini yaratma ve geliştirme ihtiyacını daha fazla hissetmektedirler. Grupların, potansiyel olarak öğrencilerin zekâsına oranla daha büyük bir zekâyâ sahip oldukları söylenebilir. Bu anlamda grup

halinde öğrenme, grupta bulunan öğrencilerin zekalarının toplamı olarak birlikte düşünmelerini, mevcut durumu analiz ederek geleceği tasarımlarını ifade etmektedir. Bununla birlikte grupların, ortaklaşa sorumluluk duygusunun gelişimine katkı sağlayarak, öğrencilerin öğrenme konusundaki yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına zemin hazırladığı söylenebilir (Kılıç ve AYTEKİN, 2010: 154). Bu noktada sosyal medya ortak amaçları olan, benzer düşünce ve bakış açılarına sahip öğrencilerin, güçlerini bir ağda hızlı ve geniş bir biçimde yaygınlaştırarak arttırmayı kolaylaştırmaktadır (AKYÜREK, 2020: 60).

Sosyal medya araçlarından faydalanan grup düzeyinde öğrenme sürecinde sosyal hizmet bölümü öğrencileri, teknolojinin sunmuş olduğu tüm fırsatlardan yararlanarak öğrenmeyi gerçekleştirmektedirler. Bu sayede sosyal hizmet öğrencileri sohbet gruplarına ve tartışma forumlarına katılmakla birlikte bilgi alışverişinde bulundukları, birlikte ödevler yaptıkları ağlar oluşturmakta, web blogları hazırlayarak kişisel sunumlar yapabilmektedirler. Ayrıca video konferanslara katılmakta, sosyal medya ve sms aracılığıyla da birbirleriyle sürekli bir etkileşim içerisinde bulunabilmektedirler (TUNCAY, 2020: 21).

1.7.2.3. Örgüt Düzeyinde Öğrenme

Grup düzeyinde ulaşılmış olan ortak değerler ve anlayışların, örgüt veya kurumun bütünü için geçerli olan sistemlere, yöntemlere, prosedürlere, beklenen davranış kalıplarına ve her isteyen için kolayca ulaşabileceği ortak bilgilere dönüştürülmesine örgüt düzeyinde öğrenme denilmektedir (TUNÇER, 2012: 428). Bilginin elde edilmesi, yayılması, yorumlanması ve depolanarak tekrar erişime açılması gibi aşamalardan oluşan örgüt düzeyinde öğrenme, değişmekte olan ekonomik şartlar ve artış gösteren küresel rekabet sebebiyle kurumsal başarı açısından gün geçtikçe daha da önemli hale gelmiştir (AKGÜN ve ark., 2009: 72).

Bu noktada birer örgüt olarak değerlendirilen eğitim kurumlarında tarihsel süreç içerisinde eğitim için hangi konuların nasıl öğretilmesi gerektiği ile ilgili farklı

bakış açıları ortaya çıkmış olsa da dönemin ihtiyaçlarını yansıtan öğrenme modelleri uygulanır olmuştur (Pak ve ark., 2018: 228). Sosyal hizmet açısından örgüt düzeyinde öğrenme bütünleştirme ve kurumsallaştırma süreçlerinin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Kurumsallaştırma süreci, bireylerin ve grupların gerçekleştirmiş oldukları öğrenmenin kuruma yerleştirilmesi sonucunda meydana gelmektedir. Bu süreç sonunda ise yapılar, prosedürler, stratejiler ve sistemler ortaya çıkmaktadır (Taşcı ve Koç, 2007: 375).

Özellikle eğitim süreçlerinde bilginin dağıtılması ve kullanılması sürecine mümkün olduğunca çok sayıda öğrencinin katılımının sağlanması ve bu süreçte bilginin kolektif bilgiye dönüştürülmesi gereklilik gerektiren bir durumdur. Aksi halde örgüt düzeyinde bir öğrenme sürecinin gerçekleşmeyeceği; öğrenmenin, bireysel düzeyde öğrenme ile sınırlı kalacağı ifade edilmektedir (Avcı, 2009: 124). Bilginin kollektif hale gelmesini sağlayan sosyal medyanın örgütsel öğrenme sürecinde yer alması çeşitli avantajlar sağlayabilmektedir. Bu avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir (Akreş, 2019: 314-316);

- Öğrenciler, kendine has metotlar kullanarak bilgiyi elde etmekte ve öğrenmeyi gerçekleştirmektedir,
- Öğrencinin eğitim sürecini tamamlama ve asıl hedefine ulaşmak amacıyla eğitmeni ve eğitim ortamını seçme hakkı vardır,
- Sosyal medya ortamında verilmekte olan eğitim hizmetleri, eğitici ya da öğretici konumunda olan akademik çevrelerin öğretim ve öğrenime dönük isteklerini karşılamak üzere şekillenmiş olan ve bu ihtiyaçların giderilmesi için başvurulmuş bir araçtır,
- Sosyal medya araçlarının eğitimde kullanılması, geleneksel eğitimin eksik yönlerinin tamamlanması noktasında büyük katkılar sunmaktadır,
- Çeşitli kaynaklara ulaşılma zorluğu veya bulunamaması gibi sorunları ortadan kaldırarak, öğrenciler arasındaki maddi sınıf farklılıklarını yok edecek düzeye kadar indirebilmektedir,

- Elektronik ağların, sitelerin ve sanal üniversitelerin tasarlanmasında ve temalarında uygulanmakta olan yeni teknolojiler, eğitmenlerin değişik yöntemler kullanmalarına imkan tanımaktadır,
- Katılımcı ve tamamlayıcı bir atmosferde, bireysel ve sosyal öğrenmenin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır,
- Öğretim süreci aynı zamanda öğrenimi içermekte olan bir formata dönüşebilmektedir,
- Sosyal medya ağları, bireysel yeteneklerini ve özelliklerini ön plana çıkarmak isteyen öğrencilerin dinamik alanı olmakla birlikte, öne çıkma çabalarının yapıcı, diyalog, paylaşma, üretken olma ve işbirliği şeklinde gerçekleşmesine olanak tanımaktadır,
- Duyuru takiplerinde ve eğitim süreciyle ilgili projelerin yürütülmesi aşamalarında söz konusu araçlardan faydalanılmaktadır,
- Öğrencilere bilgiye ulaşmaları için pek çok yol geliştirmelerine imkan sağlamaktadır,
- Bilgi paylaşımının, karşılıklı tartışmanın ve eleştirilerin, öğrencilerde becerilerin artmasına ve güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Tarafların birbirine aktarmış olduğu veriler, bilgi edinme ve yeni bulgulara ulaşma amacıyla uygun ve motive edici bir ortam sağlayabilmektedir,
- Bilgi ve verilerin belli bir kesime özgü olmadığı, ortak kullanıma ait kamu malı olduğu şeklinde bir yaklaşım ortaya konulmaktadır,
- Eğitim ve öğretimde katılımcılık ve etkileşim esası, sosyal medya platformlarda öğrenen kişinin de bilgiye katkısını kaçınılmaz hale getirmektedir.

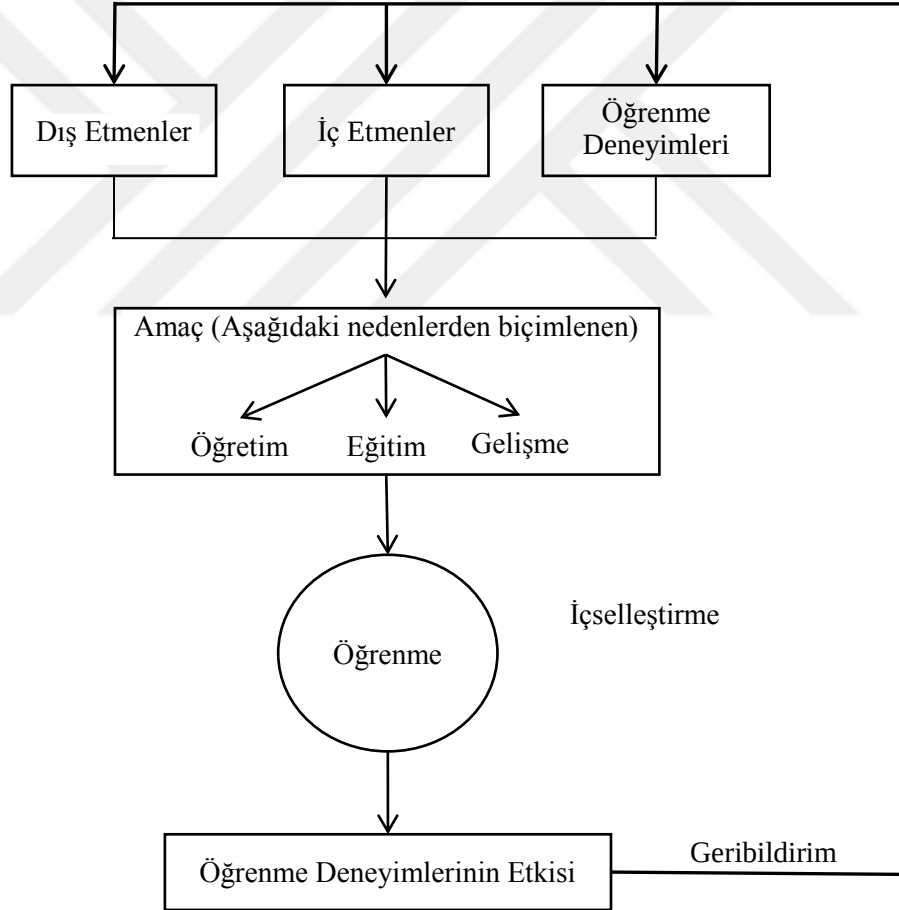
İdeal olarak, okul genelinde bir öğrenmeden söz edebilmemiz için okulda öğrenim gören tüm öğrencilerin içerisinde bulunduğu sistematik bir yaklaşım kullanılmalıdır. Okul gibi örgüt düzeyinde öğrenmenin üst seviyelerde gerçekleştiği yerlerde yaşanabilecek bir değişme, öğrencilerin değer sistemlerinde ve inançlarında değişime yol açmaktadır. Yapılan değişiklikler düzenli bir şekilde yapılırsa olumlu manada örgütsel öğrenmenin gerçekleşmesinden söz edilebilir (Şeşen, 2006: 23).

1.7.3.Öğrenme Süreci

Kavram olarak öğrenme; değişimi ve dönüşümü içermesinden dolayı, davranışlarda meydana gelen her değişim sırasında ortaya çıkan öğrenmeye, öğrenme süreci denilmektedir (Tutar, 2016: 257). Öğrenme süreci kuramsal düşüncelerden, uygulama ve tecrübelerden elde edilen bilgilerle insan inançlarının, değerlerinin, tutumlarının ve davranışlarının dönüşüm sürecidir (Eren, 2017: 608). Bireysel öğrenme, psikolojik, fiziksel, sosyal ve çevresel vb. birçok unsurlardan etkilenen ve aynı zamanda bu unsurları etkileyen bir süreçtir (Topses, 2006: 216). Sosyal hizmet açısından ise öğrenme; farklı yaşam koşulları deneyimine sahip olan ve psikososyal, ekonomik ve kültürel yönlerden çeşitli düzeylerde özellikler gösteren müracaatçı grupların çok yönlü ve karmaşık sorunlarına veya ihtiyaçlarına cevap verme amacı taşımaktadır. Bu sorun ve ihtiyaçlara cevap verebilmek için de birbiriyle ilişki içerisinde olan değerlerden, teorilerden ve uygulama yöntemlerinden yararlanmaktadır (Pak ve ark., 2018: 228). Dolayısıyla sosyal hizmet alanında öğrenmenin süreç olarak değerlendirilmesi, belli bir zaman dilimi içerisinde, belli aşamalardan ve evrelerden geçerek süreklilik göstermesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple yukarıda ifade edilen unsurlar, bireyleri etkileme düzeyine göre onların öğrenmelerine yani yeni davranış, tutum, görgü, beceri ve bilgiler elde etmelerine de katkıda bulunmaktadır (Yılmaz, 2009: 175-176).

Sürecin anlaşılır olması açısından bazı terimleri açıklamak gerekmektedir. Bunlar dürtü (drive), uyarıcı (stimulus), tepki (response) ve pekiştirme (reinforcement) olarak dört adet kavramdır. Organizmanın bir ihtiyacının tatmin edilmesini istediği şart dürtüdür. Bir eylem ya da davranışın başlaması için gerekli olan uyarılmış veya istekli koşuldur. Uyarıcı, bir tepkiyi başlatan işaret ya da sinyaldir. Genellikle görme, duyma, koklama ve dokunma ile iletilir. Tepki, uyarının sonucundaki davranıştır (uyarıcıyı tanımlamak mümkün olmasa bile). Pekiştirme ise organizmaya bir çeşit ödül sağlayarak ya da tepkinin devam etmesine veya artmasına neden olarak tepkiyi güçlendiren herhangi bir olay ya da nesnedir (Graham ve Bennett, 1998: 79-80).

Öğrenme süreci farklı kaynaklarda çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Örneğin Tutar (2016: 263-264) sürecin; algılama, yorumlama, öğrenim görevi işaretlerini yakalama, yorumlamada kararlı olmamak, öğrenmeyi sınamak ve öğrenme sistemi çıktısı olmak üzere 6 aşamadan meydana geldiğini aktarmıştır. Güney (2017: 128-131) öğrenme sürecini; öğrenme eğrileri, davranışların sönmesi (unutulması), kendiliğinden geri gelmek, genellemek, ayırt etmeyi öğrenmek ve pekiştirmek şeklinde açıklamıştır. Bireyin içerisinde bulunduğu ortamda hayatını sürdürmesi ve yaşamından tatmin alması için gerekli olan bilgileri, deneyimleri, görgüleri, becerileri ve eylemleri kazanmayı ifade eden öğrenme sürecini Can ve arkadaşları (2006: 143) aşağıdaki gibi tasvir etmişlerdir.

Şekil 1.4. Öğrenme Süreci.

Kaynak:(Can ve ark.,2016: 143)

Şekil 1.4'te görüldüğü üzere; öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için hangi tarzın kullanılmasının amaçlandığını, öğrenmeden önce ortaya çıkan ve öğrenmeyi etkileyen öğelerle, öğrenme sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen geribildirim sürecini de içermektedir. Öğrenmede etkili ön öğelerden dış etmenler, öğrenme sürecinde birey üzerinde etkili olan baskıları anlatmaktadır. İç etmenler öğrenme sürecini etkileyen ruh hali, zekâ düzeyi, yetenek, kişilik ve güdülenme gibi referans noktalarını belirtmektedir. Öğrenme deneyimi ise, zayıf bir biçimde tasarlanmış öğrenme durumunun istenilen şeyin öğrenilmesini sağlayamayacağını göstermektedir (Can ve ark., 2006: 142).

1.7.4. Öğrenme Kuramları ve Yaklaşımları

Öğrenme kuramlarını, insanların çevreleriyle kurdukları etkileşim sonucunda kendilerini ve çevrelerini geliştirebilecek yetenekler kazanmalarını sistematik biçimde inceleyen kuramlar olarak tanımlanabilir. Bu kuramlar, öğrenme olayının hangi koşullarda gerçekleşebileceğini veya gerçekleşmeyeceğini açıklamaktadırlar (Çelen, 1999: 16). Yirminci yüzyılın ilk yarısında öğrenme alanında hakim durumda olan davranışçı kuram; öğrenmeyi davranışlarda oluşan gözlemlenebilir ve ölçülebilir durumda olan değişikliklerle açıklamıştır. Öğrenme, davranışsal sonuçlarla açıklandığından, davranışçı kuramın savunucuları, öğrenmedeki zihinsel süreçlere açıklık getirmeyi ya da bu süreçlerin öğrenmedeki rolünü araştırmaya gerek duymamışlardır. Diğer bir taraftan, yirminci yüzyılın diğer yarısında, öğrenme sürecinde zihinsel işlemlerin önemli olduğunu ortaya atan bilişsel kuram etkili olmuştur. Bilişsel kuramı savunanlar, öğrenme süreçlerinde sadece davranışlardaki ölçülebilir değişikliklerin olmadığını, öğrenmeye zihinsel olarak bazı süreçlerin de etkisinin bulunduğunu savunmuşlardır. Bilişsel kuramda öğrenme, bireyde oluşan davranışsal tepkilerden ziyade, bireyin ne öğrendiği ve bu bilgiyi hangi yolla edindikleri ile açıklanabilir (Çalışkan ve Şimşek, 2000:2).

Davranışçı ve bilişsel kuramların savunduğu nesnelci yaklaşımdan sonra, alanda etkisi olan diğer bir yaklaşımda yapıcı kuramdır. Yapıcı kurama göre bireyler

var olan sorunları diğer bireylerle işbirliği içinde çözümler ve bu durum sonunda bilgilerini kendi yapılarına uygun bir şekilde yapılandırır. Bu kuramı savunanlar, “doğru” olarak kabul gören tek bir nesnel görüşün olmadığını, öğrencilerin, farklı yaşantılarından ve farklı referans noktalarından dolayı başkaca “doğrularının” olabileceğini ve bu sebeple de öğrencinin bilginin yapılandırılarak öğrenilmesini kendi anlam ve yorumu doğrultusunda gerçekleştirebileceğini ileri sürer. Yapıcı kuram tarafından vurgulanan konulardan biri de, öğrenme sürecinin öğrencilerin yaşantılarıyla ve kendi referans noktaları ile ilgili bağlamlarda gerçekleşmesidir. (Çalışkan ve Şimşek, 2000:3).

Yukarda açıklanan öğrenme ve öğretme kuramları öğrenilmesi planlanan içeriğin nasıl düzenlenmesi gerektiğini hakkında farklı bakış açıları öne sürmektedirler. Yapıcı kuram, öğrencinin kendi yaşantıları ve referans noktaları dışında hazırlanan bir bilgiden çok, çeşitli bilgiler arasından kendi özelliklerine göre yapılandıracağı bilgiyi daha kolay ve hızlı öğrendiğini ileri sürmektedir (Çalışkan ve Şimşek, 2000:4). Teknolojinin getirdiği yeni imkanlar ve sosyal medya öğrencilere kendi özelliklerine ve beklentilerine göre uyarlayabildikleri, etkileşim ortamı yüksek bir öğretim ortamı sağlamaktadır.

Literatürde bazı psikologların ve eğitimcilerin, öğrenme kuramlarını davranışçı ve bilişsel kuramlar olmak üzere iki grupta topladıkları ve bazılarının da bu kuramları davranışçı, bilişsel, duyuşsal ve beyin temelli öğrenme kuramları olmak üzere dört başlık altında sınıflandırdıkları görülmektedir (Senemoğlu, 2002: 99-100).

1.7.4.1. Davranışsal Öğrenme

Davranışçı kuram savunucuları öğrenmeyi; uyarın ve bu uyarının bireyde yarattığı davranış değişikliği ile oluştuğunu ve pekiştirme yöntemiyle davranışları değiştirmenin mümkün olduğunu kabul ederler (Özden, 2003: 21). Öğrenme süreçlerinde yapılan deneysel çalışmaların başlangıcı 20. Yüzyıla dayanmaktadır. Bu çalışmaların ilklerini Pavlov, Watson, Thorndike ve Skinner’ın yaptıkları çalışmalar

oluşturmaktadır. Yukarıda saydığımız bu psikologlar yaptıkları bilimsel çalışmalarında odak noktası olarak hayvan ve insan davranışlarını aldıkları için bu yaklaşımı savunanlara davranışçı, ortaya çıkardıkları yaklaşımlara da davranışçı yaklaşımlar denilmektedir (Bauer ve Erdogan, 2012: 222; Erden ve Akman, 1997: 133).

Klasik Koşullanma: Klasik koşullanma, uyarıcı ve tepki arasındaki ilişkiyi ortaya koyma anlamında yapılan ilk uygulamadır (Baysal ve Tekarslan, 1998: 70). Bilindiği üzere ilk uygulayıcısı Rus bilimci Ivan Petrovich Pavlov’dur. Klasik koşullanma yaklaşımında bir uyarıcının belli bir davranışa sebep olan başka bir uyarıcıyla eşleştirilmesi söz konusudur (Özden, 2003: 22). 1880’lerde Pavlov, laboratuvar ortamında köpekler üzerinde çok sayıda deney yapmıştır. Bu deneylerde, köpeklerin yedikleri midelerine ulaşmadan yemek yeme hazzı duydukları ve midelerinde bulunan salgı bezlerinin çok miktarda “iştah sıvısı” ürettiklerini tespit etmiştir (Todes, 2008: 37-38). Her köpeğin ağzına yiyecek konulduğunda salya akıttığı bilinmektedir. Pavlov yaptığı deneylerde, her seferinde köpeklere yiyecek vermeden önce bir zil çalmıştır. Bu süreç sonunda köpeklerin, çalınan zilin sesini, kendilerine yiyecek verilmeden önce yiyeceklerle eş anlamlı görmeye başladıklarını belirlemiştir (Miltenberger, 2008: 168). Diğer bir ifadeyle “Zil çalınca yemek verilir” şartlanmasına köpekler alışmaya başlamışlardır. Görüldüğü üzere deneyde eşleştirilen uyarıcıların zil ve yiyecek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla insanların da özellikle duygu ve heyecan sonucu gerçekleşen davranışlarındaki koşullanmanın izleri olduğu ifade edilmektedir (Çam, 2002: 28- 29).

Edimsel Koşullanma: Yapılan deneysel çalışmalarda uyarıcıların köpeklerde olduğu gibi her zaman tepki yaratmadığı ve genellikle bu davranışların kendiliğinden yapıla geldiği ortaya konulmuştur. Ayrıca bu davranışların deneme-yanılma yoluyla yapıldığı ve davranışların sonucunda bir ödül olmasının halinde söz konusu davranışların tekrarlanabildiği saptanmıştır. İşte bu tür koşullanma edimsel koşullanma olarak adlandırılmaktadır (Baysal ve Tekarslan, 1998: 74). Edimsel koşullanma denilince akla ilk gelen kişi Skinner’dır. Skinner pekiştirici uyarıcının, bir davranışın yapılmasına teşvik eden her hangi bir uyarıcı veya durum olduğunu

onu izleyen olayların bir fonksiyonu olarak güçlendirilebildiğini (arttırılır) ya da zayıflatılabildiğini (azaltılır) ifade etmiştir (Gibson, ve ark., 2012: 159). Pekiştirme ise, belli bir davranışın ödül yoluyla kuvvetlendirilmesi anlamına gelmektedir (Çam, 2002: 30). Edimsel koşullanmada en önemli pratik uygulamalar olarak ödüllendirme ve cezalandırma öne çıkmaktadır. Edimsel davranış sonuçlardan etkilenmektedir. Edimsel davranış sonrasında memnun olunan bir şeyin elde edilmesi halinde, o davranışın tekrarlanması söz konusu olur; eğer davranış sonucunda memnun edici bir şey olmazsa o zaman davranışın tekrarlanma olasılığı çok düşük olabilmektedir. Dolayısıyla edimsel koşullandırmanın, davranışın sonucuna bağlı ortaya çıktığı ve davranışın, ödülü almak için bir araç rolü oynadığı söylenebilir (Baysal ve Tekarslan, 1998: 75).

Sosyal (Toplumsal) Öğrenme: Davranışsal kuramlar kapsamında değerlendirilen sosyal öğrenme kuramları klasik ve edimsel koşullanma kuramlarının bir uzantısı olarak ele alınmaktadır. Hem klasik koşullanma hem de edimsel koşullanmada öğrenme, çevresel faktörler ve deneyimlerle açıklanmaktadır. Her iki yaklaşımın içsel faktörlere yer vermediği söylenebilir. Bandura'nın geliştirmiş olduğu sosyal öğrenme kuramı bir nevi bu iki yaklaşımın bir araya getirilmesi ile öğrenme kavramını açıklamada yararlı olmuştur (Bandura, 1969). İnsanların çoğu hayatları süresinde ebeveynlerinden, eş ve akrabalarından, çocuklarından, arkadaşlarından, öğrencilerinden, üstlerinden ve hatta astları olan kişilerden birçok davranış öğrenmektedirler. Diğer yaklaşımlardan farklı olarak buradaki öğrenme, başkalarından kaynaklı olduğu için bu öğrenme türüne sosyal öğrenme adını vermiştir. Bandura; örnek alınması veya taklit edilmesi yoluyla da insanların çevrelerinden pek çok davranışlar edinebildiklerini belirlemiştir. Örneğin, saldırgan özellik gösteren bir yöneticinin bu davranışı, daha önceki üstünün ona yansıtmış olduğu davranışından kaynaklı olabilir. Dolayısıyla daha önceki üstünün saldırgan davranışlarına maruz kalan ve cezalandırılan yöneticinin kendi astlarına aynısını yaşatma gibi bir yolu seçeceği söylenebilir (Çam, 2002: 32).

Sosyal hizmet eğitiminde davranışçı kuramlardan çeşitli süreçlerde faydalanılmaktadır. Davranışçı kuramların öğretim ilkelerine bakıldığında yaparak

öğrenmenin esas olduğu; sosyal hizmetin temelini oluşturan bilgi, beceri ve değer üçlüsünün ikinci unsurunun beceri temeli olduğu bilinmektedir. Beceri Temeli; sosyal hizmet uzmanlarının içinde bulunulan duruma en uygun yanıtı verebilmeleri için uyguladıkları disiplin ve mesleğin en önemli parçalarından birisini oluşturmaktadır. Sosyal hizmetin bilgi temeli karşılaştığımız durumlar hakkında sosyal hizmet öğrencilerine bir dizi iç görü ve ipucu sağlamakla birlikte, bilgi temelini etkili bir şekilde uygulama için gerekli becerileri geliştirmemizi sağlamamaktadır (Duyan, 2010: 67). Sosyal hizmet eğitiminde davranışsal öğrenme yaklaşımının kullanıldığı staj çalışmaları yapılarak mesleğin uygulayıcılarının beceri temelini kazanmaları sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca eğitim süreçlerinde kullanılan rol oynama tekniği de öğrencilerin yaparak öğrenmelerine önemli katkılar sağlamaktadır.

1.7.4.2. Bilişsel (Zihinsel) Öğrenme

İnsanın dünyayı ve kendisini algılamada kullanmakta olduğu işlemlerin tümüne bütününe biliş denilmektedir (Ataman, 2004:298). Tüm uzmanlar tarafından kabul gören durum, öğrenme süreçlerinin, sadece dışarıdan gelen uyarıcıya verilen tepki ilişkisinden daha kapsamlı bir durum olduğu ve öğrenmeye bilişsel süreçlerin hakim olduğudur. Herhangi bir tanımı veya sözcüğü hecelemeyi öğrenmek bile zorlu bir zihinsel durum olarak görülmektedir. Öğrenmede bugün savunulan görüş; öğrenenlerin kendilerine öğretilmek istenilen bilgiyi herhangi bir işlemten geçirmeden tam olarak almadığını, öğrenenlerin kendilerine verilen bilgiyi belirli bir süzgeçten geçirdiğini ve kendi yorumlarını kattığını, kendisine verilmek istenilen bilgiyle kendi iç dünyasında bir anlam oluşturma çabası içinde olduğunu ileri sürmektedir (Özden, 2004: 24).

Bilişsel kuramcılara göre öğrenme, bireyin çevresinde olup biten durumlara anlam vermesidir. Gestalt psikolojisi; bireyin davranışlarını anlamlandırmak için ilk olarak karşılaştığı durumu nasıl değerlendirdiğini anlaması gerektiğini savunan kuramın temelini oluşturur (Özden, 2004: 24). Davranış yaklaşımı savunan

psikologların öğrenmenin Uyarın-Tepki bağlantısıyla açıklanabileceği iddiasını reddeden bilişsel kuram yaklaşımının savunucuları, öğrenmenin en basit şekilde dışarıdan gelen uyarın, bireyin Organizması ve verilen tepki şeklinde olması halinde açıklanabileceği görüşünü ortaya atmışlardır. Başka bir söylemle, belki bir kişi uyarana tepki vermeyi öğrenir, ancak öğrencinin zihnindeki bazı süreçler öğrenme için belirleyici konumda bulunmaktadır. Öğrenme süreci uyarana verilen tepki olarak basit bir şekilde açıklanması mümkün olan bir olay değildir. İnsani bir durumdur. İnsan organizması öğrenme sürecinde önemli bir yerdedir. Öğrenme süreçlerine insan organizmasının etkisinin katılması durumu, öğrenme süreçlerinin açıklanmasını tamamen farklı bir boyuta taşımaktadır (Bacanlı, 2004: 180).

Bilişsel kuramcılara göre öğrenme, doğrudan gözlemlenmesi mümkün olmayan ve zihinsel süreçleri içinde bulunduran bir durumdur. Bu hareketin temsilcileri olan Gestalt Okulu psikologları, Piaget ve Bruner tarafından öğrenme süreci, kişinin davranış kapasitesinin artması olarak belirtilmiştir. Bilişsel kuramcılara göre davranışçı kuramı savunanların davranış değişikliği olarak belirttikleri olay, aslında bireyin zihninde gerçekleşen öğrenmenin dışa yansıması halidir (Özden, 2004: 24). Bilişsel teorisyenlerin odaklandığı kavramlar anlama, düşünme, hayal etme, bilinç algılama, duyu ve yaratma gibi kavramlardır (Ertmer ve Newby, 2013: 51).

Bilişsel teorisyenler, öğrenmenin dünyayı anlamak için insan çabasının bir ürünü olarak ortaya çıktığı görüşünü benimsemişleridir. Kişi bunu zihninde meydana gelen bazı olaylar aracılığıyla yapar. Davranışçılar, düşünme, hayal etme ve bilinç gibi zihinsel süreçlerin doğrudan gözlenemedikleri ve ölçüledikleri için bilimsel yönden çalışma yapılamayacağını iddia ettiler ve öğrenme süreçlerine etkide bulunan kavramlarla ilgilenmediler. Bilişsel kuram yaklaşımını savunanlar ise belirtilen süreçlerin problem çözme, bireyin hafızası, dikkat, algı ve kavramsal öğrenme başlıkları altında incelenebileceğini düşünmektedirler (Bacanlı, 2004: 181).

Bilişsel yaklaşımın en önemli teorilerinden biri bilgi işlem teorisidir. Bu teori, bilginin kişi tarafından pasif olarak alınmadığının üstünde durur. Buna göre birey bilgiyi alır ve kendisine göre işler, yani burada bilginin birey tarafından kendi içsel

süreçlerine göre şekillendirmesi söz konusudur (Özden, 2004: 25). Bilgi işlem yaklaşımında dört süreçten bahsedilmektedir. Bunlar duyuşsal kayıt, kısa süreli bellek, uzun süreli bellek ve kontrol süreçleridir. *Duyuşsal kayıt*; bu süreçte bilginin uyarılar şeklinde öğrenenler tarafından alınması sonrası bilgi işleme süreci başlamaktadır. Uyarıcıların duyu organları tarafından algılanması zihinsel sürecin başlangıcını oluşturur. Burada alıcı olarak görünen kısım duyu organlarımızdır. Duyu organlarımıza gelen uyarıların, duyu organlarımız vasıtasıyla fark edilmesi ve organizmadaki sinirsel uyarılmalar duyuşsal kayıt adı verilen bu sürecin başlamasını sağlar. Duyuşsal kayıtın çoğunlukla farkına varmayız. Kısaca bilgi işlemin bu kısmı oldukça sinirseldir (Smith ve Kosslyn, 2014: 243). *Kısa Süreli Hafıza*; bu kısım çok fazla geri çağırılmayacak ve bir defa kullanılmak için tutulan bilgilerin saklamaktadır. Duyu organlarımızdan gelen ilk bilgiler buraya gelir, zihnimizde anlık olarak tuttuğumuz bilgiler buradadır (Özden, 2004: 26). *Uzun Süreli Hafıza*; buradaki bilgiler birey tarafından tekrar tekrar geri çağırılarak kullanılabilme özelliğinde olan, kodlanmış bir biçimde bulunurlar. Bir nevi bilgiler burada dosyalanmaktadır. Bu hafızaya bildirimsel (declarative) bilgi ve işlemsel (procedural) bilgi olmak üzere iki türlü bilgi kaydedilmektedir. Bildirimsel bilgi olgular ve yaşanan olaylar ile ilgili olan hafızadır. İşlemsel bilgi ise yapılan şeyler ile ilgili kazanılan becerilerin ve bilişsel özelliğe sahip işlemlerin saklandığı hafızadır. Örneğin bisiklete binme becerisi kazanıldığında işlemsel bilgi olarak saklanmaktadır. Bildirimsel bilgi; işlemsel bilginin aksine başka bireylere kolayca aktarılabilir (Smith ve Kosslyn, 2014: 194). *Kontrol Süreçleri*; çevreden alınan uyarıcılar bireyin hafızasına gelirler, fakat buraya gelmeden önce bireyin bu bilgiyi tanınması ve dikkatini çekmesi önemlidir (Bacanlı, 2004: 187).

Bilişsel yaklaşımın en önemli ikinci olan öğrenmede kavrama kuramını deneysel olarak ilk kez Wolfgang Köhler incelemiştir. Köhler'e göre, kavrama yoluyla öğrenmede, başlangıçta herhangi bir gelişme gözlenmezken, süreç içinde amaca götüren davranış konusunda içgüdü kazanılması halinde, problem kendiliğinden ve birdenbire çözüme kavuşturulur (Aydın, 2004: 210). Kavrayarak davranım edinme olgusu, öğrenmeyi öğrenme olgusuyla eşanlamlıdır. Burada söz konusu olan şey, bir problem durumu ile ilgili ön bilgilerin yeni durumlara

aktarılmasıdır. Bu zihinsel dönüştürme veya aktarma olgusu aracılığıyla, denek problemi kısa bir süre içinde anlamakta ve kolaylıkla çözüme ulaşmaktadır. Özetle bilişsel öğrenme kavramının kilit kavramı, anlamaktır (Aydın, 2004: 212). Kavrayarak öğrenmede; öğrenme sürecinin anlık bir şekilde geliştiği, bireyin öğrenmeye hazır olduğu anda öğrenmenin kendiliğinden olduğu temel dayanak olarak görülmektedir (Bacanlı, 2004: 192). Kohlberg dönemler içinde bireyin ahlak gelişiminin gerçekleştiğini ve bu durumun bireyin bilişsel gelişimi ile birlikte aynı çizgide devam ettiğini ifade etmiştir. Kohlberg ahlaki gelişimini üç ana düzeyde açıklamıştır. Bu düzeylerde yer alan ve sıralı bir şekilde ilerleyen dönemlerin hepsinde farklı bir zihinsel değişim ve bunun paralelinde değişik bir bakış açısı meydana gelmektedir. Dönemler arası geçiş bireyin yaşıyla ve bilişsel gelişimi ile paralel olarak devam etmektedir (Erden ve Akman, 2004: 107).

Sosyal Hizmet eğitiminde bilişsel kuramların oldukça fazla etkisi görülmektedir. Bilişsel kuramın öğretim ilkelerine bakıldığında; genellikle yeni öğrenilenler önceki öğrenilenlerin üzerine bina edilmekte olup; öğrencilere yeni bilgileri açıklayabilme ve daha önceki bilgilerini genişletebilme olanağı sunulmaktadır. Örneğin Sosyal Hizmet eğitiminde verilen dersler insan davranışı ve sosyal çevre 1-2 vb. olarak üst üste inşa edilmektedir. Bilişsel kurama göre öğrenmenin kişiye uygulama şansı tanınması gerektiği, aksi halde, öğrencinin anlam oluşturma mücadelesi kaybolacağı belirtilmektedir. Sosyal hizmet eğitiminde öğrencilere öğrendiklerini uygulama şansı tanımak ve öğrencileri beceri temelini kazandırmak önemli bir yere sahiptir. Sosyal eğitimi boyunca yapılan staj çalışmaları, hazırlanan projeler, sunumlar, hazırlanan sosyal inceleme raporları, yapılan grup çalışmaları, hazırlanan seminerler, yapılan bilimsel araştırmalar, ders içeriklerinin uygulamalı öğrenmeyi destekleyici olarak hazırlanması bunun en güzel örneğidir (Özden, 2004: 26-27). Bilişsel kuramlara göre öğreten bir otorite figürü olmamalı, öğrenenlerin potansiyellerini sonuna kadar kullanmada onlara rehberlik eden bir kılavuz rolünde olmalı ve karşılıklı etkileşim ile gerçekleşmelidir (Saban, 2000: 70). Sosyal hizmet eğitimi sürecinde de bilişsel kuramlara uygun olarak eğitmen, salt bilgiyi “öğretmeye/ ezberletmeye/ belletmeye” çalışan bir otorite değil; öğrencinin kendini keşfetmesini sağlayan, durumları ve olayları kavraması için yol

gösterici ve kolaylaştırıcı olan biridir. Nasıl ki sosyal hizmet uygulama süreçlerinde uzman ve müracaatçı arasındaki ilişki tedavi edici ve müracaatçıyı değiştirip dönüştüren bir ilişkiyse; sosyal hizmet eğitiminde de öğretene ve öğrenci arasındaki ilişki de bu şekilde etkileşim için gerçekleşmektedir. Görüldüğü gibi bilişsel kuramlara göre sosyal hizmet eğitim süreçlerinde eğitimcilerin önemli görevleri vardır. Bunlara öğrencilere bilgiyi öğretme, yaratıcı olma yönünde öğrencileri cesaretlendirme ve eleştirel düşünmeyi özendirme, öğrencinin belirli bir ölçüde belirli konularda farkındalık kazanmasını sağlama ve öğrencilerin içgörü geliştirmelerine yardım etme, mesleki beceri kazandırma ve değer temelini öğretme örnek olarak gösterilebilir (Pak ve ark., 2018: 229).

1.7.4.3. Duyuşsal Öğrenme

Duygu en genel durumuyla, birilerine veya bir şeye karşı yönelen yoğun hislerdir. Bu noktada duyguyu, kişinin hem topluma hem de çevreye uyum sağlaması olarak da tanımlamak mümkündür (Yelkikalan, 2006: 42). Bireyin herhangi bir şeye karşı hissettikleri olarak tanımlanabilecek duygular, aslında eyleme geçmeyi sağlayan dürtülerdir ve bireyin yaşamla baş edebilmek için acil durum planı yapabilecek şekilde dizayn edilmişlerdir (Tuna, 2011: 21). Duyuş; olumlu yada olumsuz olması değişmeksizin, duyguların hangi yönde olduğunu açıklamaya çalışan bir kavram olarak açıklanabilir (Broekens, ve ark., 2007: 398). Duyuş, yapılan hareketin hangi duygu durumu ile yapıldığını belirtir (Erden ve Akman, 1998: 227).

Toplum içerisinde küçük yaşlardan beri gerçekleşen milli değerlerimize saygı gösterme, çevreye değer verme, öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirme, gibi duyguların hakim olduğu öğrenme süreçleri duyuşsal öğrenme olarak açıklanmaktadır. Belirli değerlerin içselleştirilmesi ve bu değerlere göre hareket etme duyuşsal öğrenmenin gerçekleştiğini göstermektedir (Erden ve Akman, 1998: 227). Bireylerin davranışlarında önemli bir yere sahip olan duyuşsal özelliklerin, nitelikli bir öğrenmenin gerçekleşmesi sürecinde hafife alınmayacak ölçüde önemli bir rolü vardır (Balaban-Salı, 2006: 156). Bu öğrenme yaklaşımı öğretimde temel olarak

kullanılabileceği gibi bilişsel öğrenmenin gerçekleşmesi sürecinde bir destekleyici olarak da düşünülebilir(Tekin, 2003: 209).

Duyuşsal öğrenme etkinlikleri; duyuşsal öğrenmede önemli bir yere sahiptir. Bu etkinlikler, öğrenme sırasında bireyde meydana gelen pozitif veya negatif yönde öğrenme sürecini etkilediği düşünülen duygusal süreçlerle başa çıkma yöntemlerini içerir. Bu becerilere öğrenme sürecine bireyin kendisini motive bir şekilde hazırlaması, neden öğrendiği konusunda sonuçlarla ilişkilendirme yapması, bireyin kişisel durumu ile öğrenme biriminin birleştirilmesi ve bireye uygun öğrenme sürecinin geliştirilmesi ve öğrenmeye negatif etkide bulunacak duygu durumlarının kontrol altında tutulması örnek gösterilebilir (Vermunt, 1996: 26). İçselleştirme, tüm duyuşsal öğrenmelerde ve değerlerin öğrenilmesinde önemli bir yere sahiptir. Birey herhangi bir değeri içselleştirdiği ölçüde benimseyerek o değere göre hareket eder. Duyuşsal öğrenmede alt düzeyden yukarıya çıkıldıkça değerlerin, bireyin yaşamının yönünü belirleyen, yol gösterici ilkelere dönüştüğünü görürüz, bu şekilde öğrenmenin gerçekleştiğini anlayabiliriz (Akbaş, 2004: 42).

İnsan yaşamına baktığımızda duygular insanın hayatında çok büyük bir yere ve öneme sahiptir. Duygular yaşamımızın tümünün vazgeçilmez bir parçasıdır. Ancak yapılan araştırmalarda öğrenme süreçleri bakımından hangi duygu durumunun diğer duygulardan daha önde olduğu hala açık bir şekilde ortaya konulamamıştır(Picard, ve ark., 2004: 254). Duyuşsal öğrenmeyi araştıran ve ortaya çalışmalar koyan William James ve Benjamin Bloom duyguların bilişin merkezini oluşturduğunu ortaya koymuşlardır. Bu yapılan çalışma alandaki diğer çalışmalara öncülük etmiş ve araştırmacıların bu alana ilgisini çekmiştir. Fakat 20. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde nörolojik ve bilişsel bilimler tarafından duygulara yönelik laboratuvar çalışmalarının yapılamayacağı öne sürülmüş ve bu alanda çalışma yapılması reddedilmiştir. Sonuca baktığımızda tüm dünyada benzer alanlarda araştırmalar yapılmış ve öğrenme süreçlerinde duyuşsal alan göz ardı edilmiştir (Lehman, 2006: 12).

Sosyal hizmet eğitiminde duyuşsal öğrenmenin büyük bir yeri vardır. Sosyal hizmetin bilgi, beceri ve değer üçlüsünün üçüncü parçası değer temeli ile ilgilidir.

Başlangıcından itibaren sosyal hizmet mesleğinde, kullandığı yaklaşımlarında, ilgilendiği müracaatçı gruplarında önemli değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklere rağmen sosyal hizmet sürekli olarak bir değerler çerçevesinde yürütülmüştür. Bireyin farklılıklarına saygı duyma, bireyin onuru, eşitlik ve ayrımcılık yapmama gibi sosyal hizmet mesleğinin değerleri, öğrencilerin öğrenim gördükleri süre zarfında duyuşsal öğrenme yoluyla içselleştirdikleri mesleki değerlerden bazılarıdır. Öğrenciler duyuşsal öğrenme yaklaşımını kullanarak öğrendikleri değerleri içselleştirdiği ölçüde onu benimseyerek mesleki çalışmalarını bu doğrultuda gerçekleştirmektedirler (Duyan, 2010: 95).

1.7.4.4. Beyin Temelli Öğrenme

Yaşanan teknolojik gelişmeler ve bilginin bir güç haline gelmesi; bilginin, beyin sistemlerinin ve öğrenme yaklaşımlarının aralarındaki bağlantılar hakkında daha çok araştırma yapılmasını bir zorunluluk haline getirmiştir. Beyin temelli öğrenme modeli beyin ve öğrenme süreçleri arasındaki bağın eğitime yönelik öğrenmeyi kolaylaştırıcı yanının ortaya konulması ile doğmuştur (Ar ve İlkörücü, 2018: 676). Bu kuramın savunucuları; beyin temelli öğrenme yaklaşımının beyinin işlevine ve yapısına dayandığını, sinirbilim, sinirdilbilim ve bilişsel psikoloji ile ilişkide olduğunu açıklamaktadırlar (Kıbaroğlu ve Ünlü, 2015: 64). Geleneksel öğretimde, öğrenmenin beyin tarafından doğal olarak gerçekleştirileceği düşüncesi göz önünde bulundurulmaz, öğrencilerin bilgiyi ezber yaparak öğrenmesi beklenir. Beyin temelli öğrenme yöntemlerini kullanarak bireyler tam düzeyde anlamlı olarak öğrenirler ve kendi bilgilerini kendi içsel süreçlerine uygun bir şekilde yapılandırır (Demirel, 2011: 257).

İnsan beyninin yapısı ve işleviyle ilgilenen beyin temelli öğrenme yaklaşımı; bireyin doğuştan öğrenme isteğiyle var olduğunu, bunun yanında çevreye yönelik olan merakının da doğuştan geldiğini, öğrenme süreçlerindeki çevresel faktörlerin bireyin kendi özelliklerine göre ayarlanmasının bireyin daha kolay öğrenmesini sağladığını söylemektedir (Odabaşı ve Celkan, 2010: 89). Bu yaklaşımın belirtmek

istediği temel düşünce; beynin normal süreçlerinde bireylere anlamlı öğrenme imkanları sunmaktır. Bilgiyi elde etmekten daha öncelikli olan beyinde anlam yaratmaktır. Beyin, örüntüler, bağlantılar ve duygular aracılığıyla anlam yaratır. Beyin temelli olarak gerçekleştirilen öğrenmede; öğrenenler yalnızca yeni öğrendikleri bilgileri öğrenmede sınırlı kalmaz, bununla birlikte önceden öğrendiği bilgiler ile yeni bilgileri ilişkilendirerek öğrenmenin anlamlı bir şekilde gerçekleşmesine olanak sağlamış olur (Köksal, 2011: 112).

Beyin temelli öğrenme yaklaşımının öğretim ilkelerinde olguların ve becerilerin uzaysal hafızada depolandığında daha kolay öğrenildiği, Uzaysal hafızayı hareketlendiren en önemli öğretim tekniğinin deneysel yöntemler olduğu, öğrenme süreçlerinde rol model etkinlikleri, görsel materyaller, drama ve öğrencilerin aktif olarak katıldığı ve etkileşimde bulunduğu etkinliklerin büyük önem arz ettiği, sosyal hizmet eğitiminde beyin temelli öğrenme yaklaşımının ilkelerine dikkat edilerek öğrenme süreçlerinde bu tür etkinliklerin kullanıldığı, verilen dersin içeriğine uygun bir şekilde film gösterimlerinin yapıldığı, rol model etkinlikleri yapılarak öğrencilerin yapılacak müdahale süreçlerinin canlandırmalarının sağlandığı, ders içeriklerine uygun olarak çok yönlü etkileşimin olduğu tartışma ortamlarının yaratıldığı, yapılan görsel ve işitsel sunumlarla öğrenim süreçlerinin desteklendiği, beyin temelli öğrenmede etkili bir öğrenmenin oluşabilmesi için anlamlı ve birbiriyle ilişkilendirilmiş bir örüntünün yaratılmasının öğrenmede fark yaratacağı üstüne durulmaktadır. Sosyal hizmet eğitim süreçlerinde öğrenilen konularla ilgili verilen örnek olaylar, gerçek olaylara yönelik öğrenilen bilgileri içeren müdahale yöntemlerinin hazırlanması, beyin temelli öğrenme yaklaşımı ilkeleri dikkate alınarak öğrencilerin kolay öğrenmelerine yönelik yapılan çalışmalar olarak örnek gösterilebilir.

1.7.4.5. Yapıcı Öğrenme Kuramı

Geleneksel öğrenme anlayışını şekillendiren felsefe pozitivistdir. Pozitivist felsefe; bilginin nesnel olduğunu, yani herkesin anlayabileceği bir bilgi olgusunun

olduğunu, bu bilginin herkes tarafından aynı şekilde alındığını ve bilginin yapılandırılmasının bütün bireylerde aynı şekilde olduğunu savunmaktadır. Ancak geçen yüzyılın başlarında beri şekillenen ve ikinci yarısından itibaren de etkisini göstermeye başlayan yeni yaklaşım; herkes tarafından doğru olarak görülecek tek bir nesnel görüşün olmadığını, öğrenenlerin yaşantılarından kaynaklı değişik doğrularının bulunabileceğini ve öğrenenin kendi anlam ve yorumunu yapılandırarak öğrenmeyi gerçekleştirdiğini, bilginin keşfedilecek bir olgu olmadığını, bireyler tarafından yorumlanarak ortaya çıkarıldığını, bireyin yapılandırmasıyla oluşturulduğunu savunmaktadır. Bu anlayış bilginin nesnel olmadığını, kişiden bağımsız bir bilgiden söz edilemeyeceğini, her kişinin bilgisinin kendisinden izler taşıdığını, öznel olduğunu öne sürmektedir (Özden, 2004: 54-73).

Yapıcı kuramın bütün öğrenme ihtiyaçlarına çözüm olarak görmeyi doğru olarak kabul edemeyiz. Yapıcı kuram diğer öğrenme yaklaşımları gibi öğrenme ve öğretme süreçlerini iyileştirmeyi, bireylerin öğrenmesinin kolaylaştırılmasını amaçlar. Yapıcı kuram bazı noktalarda nesnelci görüşü savunan öğrenme kuramlarının eksik bıraktığı, göz ardı ettiği konuları tamamlama noktasında etkili olabilir (Çalışkan ve Şimşek, 2000: 3).

Teknolojik gelişmelerin paralelinde geçmişten günümüze öğrenme yaklaşımlarında davranışsaldan bilişsele ve yapısalcı yaklaşıma yönelik bir değişim söz konusu olmaktadır. Yapıcı öğrenme kuramı; sosyal dünyanın zihinlerde inşa edildiğini, nesnelci görüşün aksine bir şekilde bireyin kişisel yapılarının kendi gerçekliklerini meydana getirdiğini savunmaktadır. Öğrenmeye ilişkin yapısalcı bakışa bakıldığında; bireyin kişisel anlamının basit bir şekilde sadece dinleme ve anladıklarını karşı tarafa iletmeye mümkün olamayacağını, çevreyle kurulan etkileşim ile bireyin kişisel anlamının oluştuğunu varsaymaktadır. Bu bakış açısıyla yapısalcı kuram savunucuları, öğretmeye ilgili belirlenen kurallara nazaran, bireyin öğrenmesinde oluşturulan çevrenin nasıl tasarmlandığına dikkat çekmektedir. Yapısalcılara göre öğrenme çevresinin tasarımı, öğrenmeye ilişkin kurallardan daha önemli bulunmaktadır. Burada asıl vurgulanmak istenen durumun öğrenmenin içeriği ile ilgili olmadığı, öğrenme bağlamının öne çıkarılmak istendiği görülmektedir.

Yapısalcılar bilginin öğrenilmesinde ve kalıcı olmasında öğrenenlerin etkileşiminin önemli derecede faydalı olacağını savunurlar. Öğrenenler öğrenilen bilgileri birbirleriyle tartışma ortamı oluşturarak, etkileşim halinde yapılandırmaktadırlar. Yapısalcı öğrenme ortamı sosyal medya araçları kullanılarak daha uygun hale gelmesi için desteklenebilir. Çünkü sosyal medya desteği ile yapılan derslerin web ortamlarında öğrencilerin tartışabilecekleri forum kısımları bulunmaktadır. Çevrimiçi eğitim; klasik, didaktik ve yapıcı öğrenme kuramlarının hepsi için uygun bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Öğrenilmesi gereken bilgiler, çeşitli yazılı metinler ve bunu destekleyen ses ve görüntü kayıtları ile öğrencilere sunulur.

Öğrenilmesi istenen bilgiler çeşitli yazılı metinlerle birlikte buna destek olan ses ve görüntü kayıtlarıyla öğrenenlere sunulmaktadır. Örgün olarak yapılan eğitim ortamında çoğu zaman konuya katkı sunmaktan çekinen bireyler sosyal medya destekli eğitim programları içerisinde bulunan tartışma forumlarında kendilerini güvende hissederek daha çok görüş aktarabiliyor. Oluşan yapı içinde bireyin hem bireysel öğrenmesi hem de etkileşimsel öğrenmesi bir arada gerçekleşmektedir. Ayrıca yapısalcı görüşte motivasyon öğrenmede anahtar öge olarak görülmekte olup; sosyal medya araçları kullanılarak erişilen öğrenme ortamı bireyin öğrenmesine yönelik motivasyonunu artırıcı bir çok seçenekle çeşitlendirilebilmektedir. Yapıcı yaklaşım, öğrenenin kendi dışında, kendi içsel süreçlerinden bağımsız olarak hazırlanmış bilgilerden ziyade, kendi özelliklerine göre yapılandırılmış farklı bilgi sunumlarından daha iyi öğrendiğini öne sürmektedir. Öğrenme amacı ile kullanılan sosyal medya araçları önceden yapılandırılmış bilgiyi ve bireyin kendi yapısına göre yapılandığı bilgiyi faydalı bir şekilde sunma olanağı sağlamaktadır (Tuncay, 2020: 19-20).

Yapıcı kuramın öğrenme ilkelerine bakıldığında; öğrenmenin sosyal bir etkinlik olduğu, etkileşimin ve öğrenilen bilginin kullanılmasının öğrenmenin önemli bir ögesi olduğu, sosyal hizmet öğrenme süreçlerinde etkileşimin ve tartışma ortamlarının ön planda olduğu, öğrencilere öğrendikleri bilgileri kullanma fırsatının sürekli olarak yapılan öğretim etkinlikleri ile sunulduğu, bu sayede öğrencinin öğrendiği bilgiyi kendi gerçekliğine uygun bir şekilde yapılandırmasına fırsat

verildiği görülmektedir. Yapıcı kuramda anahtar ögenin motivasyon olduğu, niçin sorusunun cevabının alınmadan mevcut bilgilerin kullanılmasının mümkün olmadığı belirtilmektedir. Sosyal hizmet eğitim süreçlerinde öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını yüksek tutmak ve onları öğrenmeye güdülemek amacıyla sürekli olarak bilginin nasıl kullanılacağına yönelik örnek mesleki süreçler ders içerlerine dahil edilmektedir (Özden, 2004: 63).

1.8. Konuya İlişkin Yapılmış Olan Çalışmalar

Literatürde sosyal medya ve internet ortamında öğrenmeye yönelik tutumları inceleyen çeşitli çalışmalar mevcuttur. Akyürek (2020), Ankara ilinde toplam 404 öğrenci üzerinde sosyal medyaya yönelik tutumları incelemiştir. Çalışmada öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının genel olarak orta düzeyde olduğunu fakat boyutsal bazda öğrencilerin sosyal izolasyon amacıyla sosyal medyayı kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca çalışmada sosyal medyaya ilişkin tutumların öğrencilerin demografik özellikleri açısından farklılık göstermediğini belirlemiştir.

Alabdulkareem (2015) Suudi Arabistan’da 664 öğrenci üzerinde bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Sosyal medyanın eğitimde kullanılması ve öğretim-öğrenim üzerindeki olası etkisine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Çalışmada öğrencilerin eğitimde sosyal medyayı kullanmaya istekli oldukları ve eğitim deneyimlerini geliştireceğine inandıkları tespit edilmiştir.

Ayres (2002) öğrencilerin internet ve sosyal medyayı öğrenmenin gerçekleştiği geleneksel örgün öğrenmeye alternatif olarak görmeseler de özellikle yazma ve dil bilgisi alıştırmalarında eğitimleri için önemli ve faydalı olduğunu belirlemiştir.

Balakrishnan ve ark. (2017) yükseköğrenim kurumlarında okuyan Avustralyalı ve Malezyalı öğrencilerin akademik öğrenme sürecinde sosyal medyanın kullanımını teşvik eden ve engelleyen faktörler karşılaştırmalı olarak incelemiştir. İtme-çekme-bağlama teorisi bir kılavuz olarak kullanılmış ve sonuçta yedi bağımsız

değişken (kolaylık, sosyal etki, akademik nedenler, kullanım kolaylığı, sosyal ağ, engeller ve e-öğrenme algısı) ve bir bağımlı değişken (öğretme ve öğrenme yarar) üzerine odaklanılmıştır. Genel olarak bulguların, kültürel farklılıkların ve eğitim sisteminin sosyal medyanın bir çevrimiçi öğrenme aracı olarak kullanımını etkilediği görülmüştür.

Boddy ve Dominella (2017), sosyal medya ve diğer çevrimiçi teknolojilerin, sosyal hizmet uzmanları ve müracaatçılar arasındaki iletişimi dönüştürdüğü ve birçok meslek elamanı, sosyal ağ siteleri aracılığıyla müracaatçılarla etkileşime girip çalışmayı sağladığını düşünerek çevrimiçi alanlarda etik konular ve etik davranışlar hakkında ayrıntılı bir anlayış geliştirmek için bir vaka örneği kullanmışlardır. Yazarlar, sosyal hizmet uzmanlarının güç, kalıcılık, yazarlık, izleyici, somutlaşma ve profesyonellik ile ilgili olanlar gibi günlük pratiği destekleyen söylemler arasındaki karmaşık etkileşim hakkındaki bilgilerini sosyal medyanın yarattığı alanlara bağlamaları gerektiğini savunmuşlardır. Bunu yaparken, sosyal hizmet uzmanlarının etik değerlere ve eleştirel yansıtıcı uygulamaya bağlılıklarını korumaları gerektiği ifade edilerek eğitim, araştırma ve uygulama için çeşitli öneriler geliştirmişlerdir.

Chen (2011) 317 aktif kullanıcıdan aldıkları anket verileri sonucunda bir kişinin Twitter’da aktif olma durumları ve Twitter’da saat harcadıkları saatlerin diğer kişilerle iletişim kurma duygusunu tatmin etmelerine bağlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu tatmin duygusunun demografik değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Çangal (2020), sosyal medyanın ders dışı süreçlerde eğitim amaçlı kullanımının Türkçe öğrenme sürecinde olan yabancıların yazma becerisi başarısı ve öz yeterliği üstündeki etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Deney grubundaki kişilerin dersleri 6 hafta süresince bağımsız değişken olarak kabul edilen sosyal medya içerikleri ile desteklenmiştir. Kontrol grubuna dahil edilen kişilerin derslerinde herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Çalışmanın yürütüldüğü 6 haftanın sonunda hem deney hem de kontrol gruplarından son test ölçümü için öz-yeterlik ölçeklerini doldurmaları ve kompozisyon yazmaları istenmiştir. Ortaya çıkan

analizler sonucunda sosyal medya araçlarının Türkçeyi yabancı ve ikinci dil olarak öğrenenlerin yazma becerilerini ve yazma öz yeterliklerini pozitif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Elverici ve Karadeniz (2018), “yabancı dil öğretiminde sosyal medya kullanımının sosyal buradalık üzerindeki etkisini” tespit etmek üzere bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu kapsamda İngilizce derslerinde sosyal medya araçlarından biri olarak öne çıkan Facebook kullanılmış ve öğrenciler araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma sürecinde kontrol grubu olarak alınan grup teknoloji destekli olarak yabancı dil öğrenimine devam ederken, deney grubu olarak araştırmaya dahil edilen grup ise yabancı dil derslerinde sosyal medya araçlarından Facebook’u kullanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda bulunan ve yabancı dil derslerini Facebook kullanarak alan öğrencilerin yabancı dil derslerine yönelik farkındalıklarının diğer gruba oranla daha yüksek olduğu ortaya çıkarmışlardır.

Fang ve ark. (2014), sosyal medyanın çoklu faydaları olmasına rağmen sosyal hizmet eğitimcilerini zorlayan karmaşık etik ve pedagojik alanların başında geldiğini belirterek sosyal hizmet öğrencileri tarafından sosyal medya kullanımıyla ilgili sorunların neler olduğu üzerinde durduktan sonra sosyal hizmet alanıyla ilgili karmaşıklıkları gösteren üç senaryo üzerinde durmuşlardır. Araştırmanın sonunda sosyal hizmet eğitimcileri için çeşitli öneriler geliştirmişlerdir.

Halabuza (2014), sosyal medyayı kullanan ve blogları sürdüren sosyal hizmet uzmanları için ortaya çıkabilecek bazı etik ikilemleri incelemiştir. Bu etik kaygılardan bazıları; sınır ihlalleri, ikili ilişkiler, mahremiyet ihlalleri ve gizliliği içermektedir. Yazar çalışmada bu endişelerin nasıl giderileceğine ve azaltılacağına ilişkin olarak sosyal medya araçlarının yönergelerini derlemiştir.

Köse ve ark. (2016), tarafından yapılan çalışmada çevrimiçi araçlarla yapılan kelime alıştırmaları kayıtları faydalı bulunmuştur. Öğrencilerin ders gördükleri zamanlarda web sitelerinde yapmış oldukları kişisel çalışma sürecinde büyük oranda istekli oldukları görülmüştür. Ayrıca kelime öğreniminde web sitelerin

kullanılmasının yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak öğrencilerin bazılarının, örneklerdeki yeni kelime eksikliğinden şikayetçi oldukları görölmüşür.

Lee ve Sing (2013), Singapur’un yetişkin öğrencilere yönelik tek üniversitesi olan SIM Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Okulu tarafından sunulan halkla ilişkilere atıfta bulunarak, öğrenme platformunun bir parçası olarak dijital ve sosyal medyayı kullanmanın etkililiğini incelemişlerdir. Delphi Tekniğı kullanılarak, eğitimlerinin son yılında yetişkin öğrencilerden (uzman öğrenciler) iki tur anket toplanmıştır. Araştırmacılar, çoğı öğrencinin sosyal medyayı “gayri resmi” olarak gördükleri ve bu nedenle sentez ve değerlendirme gibi daha ciddi öğrenme amaçları için güvenilir bir platform olarak görmediklerini tespit etmiştir.

Lee ve ark. (2015), sosyal medya araçlarından Instagram’ın, akademisyenlerin ve uygulayıcıların ilgisini çekmekle birlikte, tüketicileri bu uygulamanın fanatığı olmaya iten sosyal ve psikolojik faktörler hakkında çok az şey bilindiğini belirtmişlerdir. Bu gerekçeden hareketle çalışmalarında Instagram kullanıcıları hakkında temel bir anlayış sağlamak için Instagram’ı kullanmaya yönelik motivasyonların neler olduğunu tespit etmeye çalışmışlardır. Toplam 212 Instagram kullanıcısı öğrencinin Instagram ile ilgili motivasyonlarını, birincil etkinliklerini, kullanım niyetlerini ve tutumlarını değerlendirdiğı kapsamlı bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, Instagram kullanıcılarının sosyal olarak etkileşimde olma, saklama, kendini dışa vurma, kaçma ve göz olmak üzere beş temel sosyal ve psikolojik güdüye sahip olduğunu göstermiştir.

Okan ve Torun (2007), Çukurova Üniversitesi Yabancı Diller Eğitim Merkezi’nde kullanılan teknolojinin uygulanan eğitim programı ile ortak paydada buluşturulması kapsamında yapılan uygulamalara yönelik merkezde eğitim gören öğrencilerin tutumlarının ortaya çıkarılmasına yönelik çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma sonucunda, internetle bağlantılı olarak oluşturulan etkinliklerden öğrencilerin memnun oldukları fakat bilgisayarlara erişim konusunda sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Öz (2015), öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumları ile bilgisayar destekli öğrenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çıktılarına göre, katılımcıların öğrenmeye ve bilgisayar destekli öğrenmeye karşı olumlu bir tutum içinde oldukları ortaya çıkmıştır. Sonuçlar ayrıca öğrenme ile bilgisayar destekli öğrenmeye yönelik tutumlar arasında istatistiksel olarak pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Pascoe (2021) çalışmasında teknolojinin sosyal hizmet uygulamasında benimsenmesi için temel etik hususlara genel bir bakış sunmuştur. 9 profesyonel sosyal hizmet derneğinin Etik Kuralları genelinde bir içerik analizi yapılmıştır. Çalışmada, güvenli uygulamaya rehberlik edecek sosyal medya kullanımına odaklanmıştır. Çalışma sonucunda giderek artan bir şekilde internet tabanlı ve teknoloji odaklı bir dünyada, sosyal hizmet uzmanlarının hızlı teknolojik gelişmelere karşı gerici tepkilere direnmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu çerçevede sosyal hizmet uzmanlarının, teknoloji kullanımının avantajlarını ve sınırlamalarını değerlendirmek ve hizmet kullanıcılarına, ailelerine, diğer uygulayıcılara ve mesleğe yönelik riskleri azaltmak için birden fazla kaynağa danışmalarının hayati olduğunu saptamıştır.

Pinto-Llorente ve ark. (2017), tarafından yapılan çalışmada; “öğrencilerin medya akışı, video yayını, çevrimiçi testler, çevrimiçi sözlükler ve forumlar” gibi eş zamanlı olmayan teknolojik araçların faydalarına yönelik algılarını ve tutumlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin harmanlanmış öğrenme yöntemi dahilinde kullanmış oldukları teknolojik araçlara yönelik algı ve tutumlarının azımsanmayacak derecede olumlu düzeyde olduğu görülmüştür.

Robbins ve Singer (2014), sosyal medyanın sosyal hizmet eğitiminde kullanımı konusunda derleme bir çalışma gerçekleştirmiştir. Makalelerinde sosyal medyanın diğer alanlarda olduğu gibi sosyal hizmet alanında da kullanılabileğini tartışmışlardır. Daha sonra sosyal hizmet alanında sosyal medyanın kullanımının sağlayabileceği faydalar üzerinde durmuşlardır.

Romero (2014), Meksika ve Güney Kore’de yükseköğretimde bir öğrenme aracı olarak sosyal medyanın kullanımı arasındaki farkı araştırmak üzere 2004-2013 yılları arasında yayınlanmış çalışmaların meta analizini yapmıştır. Analiz sonucunda sosyal medya araçlarının kullanımının ülkeler açısından farklılık gösterdiği ve Meksika’da yüksek lisans öğrencileri sosyal medyayı daha fazla kullanırken; Kore’de ise 4. Sınıf öğrencilerinin sosyal medyayı daha fazla kullandıklarını belirlemiştir.

Sobaih ve ark. (2016), sosyal medyanın öğrenciler tarafından akademik amaçlı evrensel kullanımına ve Mısır’da yükseköğretimde etkili öğretme ve öğrenme aracı olarak sosyal medyanın değeri ve kullanımı ile ilgili bilgi boşluğunu kapatmak amacıyla 8 üniversitede bir çalışma yapmışlardır. Sonuçlar, sosyal medyanın akademik amaçlarla, özellikle öğretme ve öğrenme aracı olarak büyük bir değere sahip olduğunu göstermiştir. Ancak öğretim üyeleri tarafından fiili kullanımının asgari düzeyde olduğu görülmüştür. Minimum kullanım için tehlikeleri, engelleri ve endişeleri belirlemek için derinlemesine görüşmeler yapılmış olup fakültelerin, bu engelleri aşması halinde sosyal medyanın öğretme ve öğrenme için yenilikçi ve etkili bir araç olarak geliştirilebileceği konusunda fikir birliğine varıldığı belirlenmiştir.

Stepp-Greany (2002) yaptıkları çalışmada; “İnternet etkinlikleri, CD-ROM, elektronik mektup arkadaşı, tematik tartışma” gibi teknolojilerin kullanıldığı teknolojik imkanlar kullanılarak oluşturulan öğrenme ortamlarına yönelik öğrencilerin tutumlarını belirlemek için bir araştırma yapılmışlardır. Araştırma kapsamında internet ortamının kültürel bilgi, dinleme, okuma ve bağımsız öğrenme becerilerini geliştirdiği tespit edilmiştir.

Sung ve Yeh (2012) tarafından yapılan çalışmada; öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarını araştıran nitel bir çalışma yürütmüştür. Yapılan bu çalışmada; çevrimiçi öğrenme materyali olarak “Günlük Yaşam, Yaşayan Çevre, Ulaşım, Eğlence ve Festivaller” olmak üzere beş kategoriden oluşan kütüphane web sitesinin elektronik gazetesi Live ABC kullanılmıştır. Araştırmamın sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların büyük bir oranda elektronik gazete Live ABC'ye karşı olumlu tutuma

sahip olduğu görölmüş. Ayrıca katılımcılar, bu elektronik gazetenin öğrenmeye süreçlerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir.

Yang ve Chen (2007), yabancı dil öğrenme süreçlerinde internet destekli araçlarının kullanımına ilişkin katılımcıların görüşlerini ortaya çıkarmak düşüncesiyle betimleyici araştırma yöntemi kullanarak bir çalışma yapmıştır. Sonuçlar, internet üzerinden öğrenmede öğrencilerin çocuğunun keyif alarak bunu gerçekleştirdiğini göstermiştir. Öğrencilerin çoğu yabancı dil öğretilmesinde internetin kullanılmasının öğrenmeyi kolaylaştırdığı, geliştirdiği teklediğini ifade etmekle birlikte zamanın kısıtlı olması ve internet kullanımından kaynaklı yaşanabilecek teknik sorunlar gibi nedenlerle teknolojinin yeterince kullanılmadığını da ifade etmişlerdir.

Zamari ve ark. (2012), öğrencilerin çevrimiçi öğrenme materyallerine ilişkin tutumlarını ve bunları kullanırken karşılaştıkları zorlukları belirlemek için bir araştırma yapmışlardır. Araştırma çıktılarında, bu etkinliğin artık değerlendirme için zorunlu olmadığında bile öğrencilerin web tabanlı çevrimiçi öğrenme materyallerini kullanma hususunda istekli oldukları görölmüştür.

Zaremohzzabieh ve ark. (2014) üniversite öğrencileri arasında Facebook bağımlılığını incelemişlerdir. Mülakat tekniği kullanılarak, Universiti Putra Malaysia'daki 9 yüksek lisans öğrencisinden veriler toplamışlardır. Yapılan analizler sonucunda kullanıcıların Facebook bağımlılıklarının olduğu Facebook'u dikkat çekmek, hoşgörü ve çatışma alanı olarak gördükleri belirlenmiştir.

Zhu ve Andersen (2021), AB Dijital Yeterlilik çerçevesini (DigComp) ve ön cephe uygulamasından beklentiye temel alarak günümüz Norveç sosyal hizmet eğitimi için dijital yeterliliğin hangi bilgi alanlarının hayati önem taşıdığını tartışmışlardır. Araştırma, Norveç Çalışma ve Refah İdaresi (NAV) vaka çalışması, Norveç sosyal hizmet eğitimi kılavuzu ve müfredatının bir belge analizi ve sosyal hizmet eğitimcileriyle yarı yapılandırılmış bir görüşme dahil olmak üzere veri toplama için çeşitli yöntemler benimsemiştir. Sonuçlar, Norveç sosyal hizmet eğitimi

genelinde dijital yeterlilik bilgi alanlarının entegrasyonunun hala oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. DigComp çerçevesi ilgili sosyal hizmet alanı olan dijital yetkinliği kavramsallaştırmadaki sınırlamasını gösterse de, AB'nin dijital yeterlilik gereksinimi ile Norveç sosyal hizmet müfredatı arasında önemli bir boşluk vardır. NAV'deki uygulama ile Norveç sosyal hizmet müfredatı arasında dijital yeterlilikle ilgili olarak da bir boşluk vardır. Geleceğin profesyonellerini dijitalleşmiş toplumda her değişen ihtiyaçlar için teknolojik ilerlemeden yararlanmaya hazırlamak için dijital yetkinliği ve sosyal hizmetteki temel bilgi alanlarını tanımlama konusunda bir fikir birliği geliştirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.

Yukarıda görüldüğü üzere teknoloji, sosyal medya ve öğrenme kavramlarıyla ilgili yapılan çalışmalar çok olmakla birlikte Türkiye'deki literatürde sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ve öğrenmeye ilişkin tutumları ile ilgili yapılmış çalışmaların az olması çalışmanın yapılma aşamasında bu alana yönelinmesinde büyük bir etken olmuştur. Bu açıdan çalışma; iddialı çıkarımlar ve büyük keşiflerden ziyade, mütevazı bir farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın, sosyal hizmet, sosyal medya kullanımı ve öğrenme ile ilgili yapılacak araştırmalara kaynak oluşturarak, öncü olma, farklı bir bakış açısı kazandırma ve kaynak olma ihtimali çalışmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Günümüzde yapılmakta olan bilimsel çalışmaların iki temel kategoride sınıflandırıldığı görülmektedir. Bunlar; nicel ve nitel çalışmalardır. Bu kapsamda araştırmada nicel araştırma tipi benimsenmiştir. Bu kapsamda gereç ve yöntem bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analiziyle ilgili bilgiler verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırmanın benimsendiği bu araştırmada ilişkisel tarama modeli tercih edilmiştir. İlişkisel tarama modelini, belirli bir çevrede birbirleriyle sebep-sonuç ilişkisi içerisinde olan değişkenlerin özelliklerini ortaya koymaya yardımcı olan bir araştırma modeli olarak tanımlamak mümkündür (Karasar, 2008: 81). İlişkisel tarama modellerinin tahmini ve açıklayıcı olmak üzere iki model tipi vardır. Bu araştırmada açıklayıcı ilişkisel model tercih edilmiştir (Büyüköztürk, ve ark., 2010: 17). Açıklayıcı ilişkisel model; istatistiksel anlamda testlerin yapılabilirdiği ve elde edilen sonuçların daha iyi değerlendirilebildiği modellerdir. Açıklayıcı ilişkisel modellerin göreceli olarak daha hızlı uygulanabilmeleri ve tekrar edilebilir olmaları en önemli özelliklerindendir (Ulus ve ark., 2010: 44).

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni; Ankara ilinde faaliyet gösteren Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Hizmet bölümlerinde okumakta olan 2143 sosyal hizmet bölümü öğrencileridir.

Çizelge 2.1. Ankara İlinde Sosyal Hizmet Alanında Lisans Eğitimi Veren Üniversiteler 2020-2021 Eğitim Öğretim Dönemi Öğrenci Sayıları.

Öğrenci Sayıları								
Sınıflar	Ankara Üniversitesi	Hacettepe Üniversitesi	Başkent Üniversitesi	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Toplam	Ulaşılan Öğrenci Sayısı
1.Sınıf	94	164	45	77	72	72	524	109
2.Sınıf	111	192	54	65	68	60	550	107
3.Sınıf	121	236	60	82	-	-	499	152
4.Sınıf	140	291	50	89	-	-	570	164
Toplam	466	883	209	313	140	132	2143	532
Ulaşılan Öğrenci Sayısı	121	113	110	102	49	37	532	

Evren genişliğinin büyük olduğu bilimsel çalışmalarda zaman, maliyet ve cevap alma oranı gibi değişkenler göz önünde bulundurularak örnekleme alınmasının en doğru yol olacağı ifade edilmektedir (Altunışık, ve ark., 2005: 128). Dolayısıyla bu çalışmada örnekleme başvurulmuş ve örnekleme alınacak kişilerin belirlenmesinde tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örneklemeyi, araştırmacının istediği veya daha doğru cevaplar vereceğini düşündüğü birimleri özgürce seçebildiği örnekleme tekniği olarak tanımlamak mümkündür (Nakip, 2013: 204). Örnekleme alınacak kişi sayısını belirlemek içinse Krejcie ve Morgan'ın (1970) geliştirmiş olduklarından yararlanılmıştır. Söz konusu da 2143 kişilik bir evrende incelenen konunun görülme sıklığı $p=0,5$ 'tir. Görülmeme sıklığı ise $q=0,5$ olarak belirlenmiştir. T sunda 0,5 hata payında ve %95 güven aralığında dikkate alınması gereken güven değerinin de 1,96 olduğu belirlenmiştir. Bu bilgilerden hareketle araştırmaya dahil edilmesi gereken kişi sayısı 326 olarak belirlenmiş ancak araştırma kapsamında 532 kişiye ulaşılmıştır.

Evreni oluşturan üniversitelerin kullandığı sosyal medya araçları ve takipçi sayıları Çizelge 2.2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2.2. Evreni Oluşturan Üniversitelerin 2022 Yılı Nisan Ayında Kullandığı Sosyal Medya Araçları ve Takipçi Sayıları.

Üniversiteler	Genel Olarak Üniversite ve Fakülte Düzeyinde Kullanılan Sosyal Medya Araçları	Sosyal Hizmet Bölümü Özelinde Kullanılan Sosyal Medya Araçları ve Takipçi Sayıları	Üniversite Geneline Uzak EĞİTİMde Kullanılan Sosyal Medya Araçları
Ankara Üniversitesi	RSS, Instagram, Facebook, Youtube, Twitter, Podcast, Google +, Pinterest, Vimeo, Flickr, Foursquare,	Facebook (730 Takipçi) Instagram (288 Takipçi) Youtube (109 Abone)	Collaborate, Zoom
Hacettepe Üniversitesi	Instagram, Facebook, Twitter, Youtube	Facebook (623 Takipçi), Instagram (740 Takipçi) Youtube (950 Abone) Twitter (937 Takipçi)	Moodle, Blackboard, Big Blue Button, Zoom, Collaborate, Whatsapp, Flipped Learning
Başkent Üniversitesi	Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, LinkedIn	Facebook (1674 Takipçi) Instagram (1175 Takipçi)	Moodle, Microsoft Teams
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Facebook, Twitter, Youtube, Instagram, LinkedIn,	-	Moodle
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, LinkedIn, Google +	Facebook (23 Takipçi), Instagram (804 Takipçi)	Microsoft Team
Gazi Üniversitesi	Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram	Facebook (9 Takipçi) Instagram (5050 Takipçi) Twitter (2327 Takipçi) LinkedIn (15 Takipçi)	Adobe Connect, Perculus +

Çizelge 2.2’de görüldüğü üzere; sosyal medya araçlarının en çok takip edildiği üniversitelerden Ankara, Hacettepe ve Gazi Üniversitesinin daha ön planda geldiği söylenebilir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Evren ve örneklem belirlendikten sonra bilimsel araştırmalarda sıra verilerin en doğru ve düşük maliyetle nasıl toplanması gerektiğine karar verilir. Verilen kararın doğru ve etkili olması toplumsal olay ve olguların doğru çözümlenmesinin de göstergesi olmaktadır. Toplumsal olay ve olgularla ilgili olarak temel bilgilerin elde edileceği insan kaynağıdır ve bu kaynaktan bilgi almanın yollarından biri anket tekniğidir (Odabaşı, 1999: 81). Araştırma sorularına, problemlerine cevap bulmak için belirlenmiş olan soruların belli bir kural içerisinde şekillendirilerek hazırlanmış olan yapısal formlara anket denilmektedir (Nakip, 2013: 173). İnternet tabanlı anket tekniğinin kullanıldığı bu çalışma için hazırlanmış olan anket formu üç bölüm biçimde oluşturulmuştur. Anket formunda yer alan veri toplama araçlarıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Literatür bilgileri çerçevesinde araştırmacı tarafından hazırlanmış olan anket birinci bölümü 9 sorudan oluşmakta olup demografik bilgiler ve sosyal medya kullanımına ilişkin bilgileri içermektedir. Söz konusu bölümde katılımcılardan cinsiyet, yaş, üniversite ve sınıf bilgilerinin yanı sıra internetlerinin sınırlı veya sınırsız olması, internete hangi araçlarla bağlandıkları, hangi sosyal medya araçlarını kullandıkları vb. soruları cevaplandırmaları istenmiştir. Araştırmada kullanılan Anket Ek2’de gösterilmiştir.

2.3.2. Sosyal Medya Kullanım Ölçeği

Sosyal Medya Kullanım Ölçeği Altunbaş ve Kul (2015) tarafından geliştirilmiştir (Bkz. Ek3). Yapılan test-ön test çalışmasında ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.73 olarak belirlenmiştir. 15 ifadeli ölçek; İletişim (4 Madde), Kullanım Amacı (6 Madde), Özgürlük Alanı (2 Madde) ve Alternatif Medya (3 Madde) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Maddeler “Hiç Katılmıyorum: 1; Tamamen Katılıyorum: 5” şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçek her ne kadar 4 alt boyuttan oluşuyor denilmişse de çalışmada yalnızca 3 boyuta ilişkin güvenirlik sonuçları verilmiştir. Bu çalışmada geçerlilik ve güvenirlik analizi ayrıca yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin KMO değeri 0.86 ve Bartlett Küresellik Testi sonucu ise $X^2=5953.474$ oranında anlamlı bulunmuştur. Söz konusu ölçek özdeğeri 1'in üzerinde olan 3 alt boyuttan meydana gelmiştir. İletişim ve kullanım amacını meydana getiren maddeler orijinal çalışmayla benzerlik göstermiştir. Ancak orijinal çalışmada Özgürlük Alanını ifade eden 2 madde Alternatif Medya boyutu altında toplanmıştır. Dolayısıyla 2 maddenin içerikleri göz önünde bulundurulmuş ve 3'üncü boyut “Alternatif Medya” olarak isimlendirilmiştir. Bu çalışmada faktör yükleri de 0.72-0.94 arasında dağılım göstermiştir. Ayrıca ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.82 olarak tespit edilmiştir.

2.3.3. Öğrenmeye İlişkin Tutumlar Ölçeği

Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği Kara (2010) tarafından geliştirilmiştir. 46 tanesi olumlu, 31 tanesi olumsuz olmak üzere toplam 77 maddelik havuz oluşturulmuştur. Maddeler “Hiç Katılmıyorum: 1; Tamamen Katılıyorum: 5” şeklinde puanlandırılmıştır. Faktör analizi sonucunda 37 madde elenmiş 29 tane olumlu ve 11 tane olumsuz olmak üzere toplam 40 madde kalmıştır. Geriye kalan 40 maddenin 4 alt boyut şeklinde dağıldığı tespit edilmiştir. Öğrenmenin Doğası (7 Madde), Beklenti (9 Madde), Açıklık (11 Madde) ve Kaygılanma (13 Madde) olarak isimlendirilen 4 boyutun güvenirlik düzeylerinin 0.72-0.81 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Ölçeğin KMO değeri 0.79 ve Bartlett Küresellik Testi sonucu ise

$X^2=3101.363$ oranında anlamlı bulunmuştur. Bununla birlikte ölçeğe yer alan maddelerin faktör yüklerinin de 0.36-0.76 arasında değiştiği belirlenmiştir. Öğrenmeye İlişkin Tutumlar Ölçeği Ek4'te sunulmuştur.

Bu çalışmada 1 madde (madde Ö39) çapraz yüklenme sonucu ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 39 madde üzerinden faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçeğin KMO değeri 0.90 ve Bartlett Küresellik Testi sonucu $X^2=13142.724$ oranında anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin toplam varyans açıklama oranı 56.400 olarak tespit edilmiştir. 4 alt boyutta toplanan maddelerin faktör yükleri 0.50-0.86 arasında değişmektedir. Bununla birlikte ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.88 olarak belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören sosyal hizmet bölümü öğrencilerinden toplanan veriler SPSS 20 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Öncelik olarak öğrencilerin demografik bilgileri ve sosyal medya kullanımına ilişkin özelliklerine ilişkin frekans düzeyleri belirlenmiştir. İkinci aşamada öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının ve öğrenmeye ilişkin tutumlarının ne yönde olduğuna karar vermek için ölçeklerin ve alt boyutlarının aritmetik ortalama değerleri analiz edilmiştir. Aritmetik ortalamalar belirlendikten sonra verilerin parametrik test koşullarını sağlayıp sağlamadığına bakılmıştır.

Çizelge 2.3. Ölçeklerin Basıklık ve Çarpıklık Değerlerine İlişkin Bulgular.

Değişkenler	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Sosyal Medya Kullanımı	-0,394	-0,490
Öğrenmeye İlişkin Tutum	-0,217	0,480

Çizelge 2.3'te görüldüğü üzere; çarpıklık ve basık değerlerinin -1.5 ve +1.5 değerleri arasında çıkmıştır. Bu değerlerden hareketle parametrik test koşulları sağlandığı söylenebilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Analizlerin üçüncü aşamasında farklılık testleri yapılmıştır. Bu testler öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve

öğrenmeye ilişkin tutumlarının demografik özellikleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede bağımsız iki değişken arasındaki anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak için Independent Sample t testi; ikiden daha fazla değişken arasında oluşabilecek anlamlı farklılığı tespit etmek için One-Way ANOVA testi yapılmıştır (Arslantürk, 2001: 140; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 172). Son aşamada sosyal medya kullanımı ve öğrenme tutumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Pearson Korelasyon analizinden yararlanılmıştır. İlişki testlerinde katsayılar -1 ve +1 arasında değerler almaktadır. Katsayıların -1'e yaklaşması negatif; +1'e yaklaşması pozitif ilişki olduğu anlamına gelmektedir (Nakip, 2013: 439). İlişkinin düzeyine karar vermek için "0,00-0,25 = çok zayıf; 0,26-0,49 = zayıf; 0,50-0,69 = orta; 0,70-0,89 = yüksek; 0,90-1,00 = çok yüksek" değer aralıkları dikkate alınmıştır (Kalaycı, 2010: 116).

2.5. Etik Konular

Çalışmanın yapılabilmesi için Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan 09.03.2020 tarihli ve 2020/4 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Çalışma için alınan etik kurul izni Ek 1'de sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bulgular kapsamında, araştırmada kullanılmış olan ankette yer alan “Kişisel Bilgi Formu”, “Sosyal Medya Kullanımı” ve “Öğrenmeye İlişkin Tutumlar” ölçeklerini cevaplandıran 532 öğrenciden kişiden elde edilen verilerin analiz edilmesiyle tespit edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

3.1. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, okudukları üniversite ve sınıflara ilişkin bulguları aktarılmaktadır (Bkz. Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Demografik Özellikleri.

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	386	72,6
Erkek	146	27,4
Yaş		
20 Yaş ve Altı	228	42,9
21-23 Yaş	232	43,6
24 Yaş ve Üstü	72	13,5
Üniversite		
Ankara Üniversitesi	121	22,7
Hacettepe Üniversitesi	113	21,2
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	19,2
Başkent Üniversitesi	110	20,7
Gazi Üniversitesi	37	7,0
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	9,2
Sınıf		
1. Sınıf	109	20,5
2. Sınıf	107	20,1
3. Sınıf	152	28,6
4. Sınıf	164	30,8
Toplam	532	100

Araştırmaya %72,6’si kadın ve %27,4’si erkek olmak üzere toplam 532 kişi katılmıştır. Kadın ve erkeklerden %42,9’u 20 yaş ve altında, %43,6’si 21-23 yaşları

arasında, %13,5'ü ise 24 ve üstü yaşındadır. Katılımcıların %22,7'si Ankara Üniversitesi, %21,2'ü Hacettepe Üniversitesi, %19,2'ü Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, %20,7'ü Başkent Üniversitesinden daha fazla katılımın olduğu görülmektedir. Gazi Üniversitesi ve Sağlık ve Sağlık Bilimleri Üniversitesinden katılımın düşük olması sosyal hizmet bölümlerinin nispeten yeni olduğundan kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte 532 öğrenciden %20,5'inin 1. Sınıf, 107'sinin %20,1'inin 2. Sınıf, %28,6'sının 3. Sınıf ve %30,8'inin 4. Sınıfta okuduğu görülmektedir.

3.2. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Özellikler

Öğrencilerin internet erişiminin sınırsız olup olmadığı, genelde hangi araçlarla internete bağlandıkları, kullanmış oldukları sosyal medya araçlarının neler olduğu, sosyal medyaya ne kadar zaman harcadıkları ve bölümleriyle ilgili olarak sosyal medya hesaplarını takip edip etmedikleri, takip etmeleri halinde hangi hesapları takip ettikleri incelenmiştir. İnternet erişiminde kullanılan araçlar ile kullanmış oldukları sosyal medya araçları çoklu yanıt biçiminde sorulmuş olup elde edilen bulgular Çizelge 3.2'de sunulmuştur.

Çizelge 3.2. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Özellikler.

Değişkenler	n	%
İnternet Erişiminiz Sınırlı mı?		
Evet	100	18,8
Hayır	432	81,2
İnternet Erişiminde Kullanılan Araçlar		
Cep Telefonu	509	57,8
Laptop	309	35,1
I Pad	16	1,8
Masaüstü	40	4,5
Diğer	6	0,7
Toplam	880	100
Kullanılan Sosyal Medya Araçları		
Facebook	120	4,9
Instagram	475	19,5
Tumblr	19	0,8
Twitter	330	13,6
Foursquare	11	0,5
Pinterest	139	5,7
Google+	278	11,4
Skype	49	2,0
Youtube	484	19,9
Blogspot	5	0,2
Whatsapp	525	21,6
Toplam	2435	100
Sosyal Medyada Ortalama Harcanan Zaman		
Sosyal Medya Kullanmıyorum	9	1,7
1-2 Saat	72	13,5
3-5 Saat	309	58,1
5-7 Saat	112	21,1
7 Saat Üstü	30	5,6
Sosyal Hizmetle İlgili Hesapları Takip Ediyor musunuz?		
Evet	467	87,8
Hayır	65	12,2
Sosyal Hizmetle İlgili Takip Ettiğiniz Hesaplar Hangileridir?		
Sosyal hizmet akademisyenlerinin hesapları	260	18,2
Sosyal hizmet meslek elemanlarının hesapları	294	20,6
Sosyal hizmet meslek örgütünün hesapları (SHUDER)	354	24,8
Sosyal hizmet ile ilgili paylaşımların olduğu eğlenceli hesaplar (Parody hesaplar)	243	17,0
Yurt dışında meslek ilgili paylaşımların olduğu hesaplar	85	5,9
Sosyal hizmet dergilerinin hesapları	138	9,7
Diğer	55	3,8
Toplam	532	100

Öğrencilerin önemli bir kısmının %81,2 internet erişiminin sınırsız olduğu tespit edilmiştir. İnternet erişiminde kullanılan araçlara bakıldığında; genel olarak cep telefonu (%57,8) ve laptop (%35,1) kullanıldığı söylenebilir. Kullanılan sosyal medya araçlarından sırasıyla Whatsapp (%21,6), Youtube (%19,9), Instagram (%19,5), ve Twitter (%13,6) araçlarının daha fazla tercih edildiği belirlenmiştir. Öğrencilerin genel olarak 3-5 saat (%58,1) ve 5-7 saatlik (%21,1) süreler arasında sosyal medyayı kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin önemli bir bölümünün (%87,8) sosyal medyada kendi bölümleriyle ilgili sayfaları takip ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu kişilerin takip ettikleri hesapların ise çoğunlukla sosyal hizmet meslek örgütünün hesapları (SHUDER) (%24,8), sosyal hizmet meslek elemanlarının hesapları (%20,6), sosyal hizmet akademisyenlerinin hesapları (%18,2), sosyal hizmet ile ilgili paylaşımların olduğu eğlenceli hesaplar (Parody hesaplar) (%17) oldukları belirlenmiştir.

3.3. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri değerlendirilmiştir. Tespit edilen bulgular Çizelge 3.3'te verilmiştir.

Çizelge 3.3. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarına İlişkin Bulgular.

Değişkenler	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	σ
Sosyal Medya Kullanımı	532	1,60	4,80	3,358	0,679
Kullanım Amacı	532	1,00	5,00	3,399	1,238
Alternatif Medya	532	1,00	5,00	3,806	0,913
İletişim	532	1,00	5,00	2,737	0,921

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medyayı kullanımlarının orta düzeyde ($\bar{X}=3,35$) olduğu söylenebilir. Boyutlar bazında bakıldığında; öğrencilerin sosyal medyayı alternatif bir medya olarak gördükleri ($\bar{X}=3,80$) söylenebilir.

3.4.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Demografik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın bu kısmında öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının cinsiyet, yaş, okudukları okul ve sınıfları açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Bu kapsamda iki değişken arasındaki farklılığı tespit etmek için Independent Sample t testi; ikiden çok değişken arasındaki farklılığı belirlemek içinse One-Way ANOVA testi yapılmıştır. Sosyal medyayı kullanımının öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımı Çizelge 3.4’te gösterilmiştir.

Çizelge 3.4. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Cinsiyeti Açısından Karşılaştırılması.

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	σ	t	p
Sosyal Medya Kullanımı					
Kadın	386	3,320	0,696	-2,116	0,035*
Erkek	146	3,459	0,622		
Kullanım Amacı					
Kadın	386	3,395	1,244	-0,106	0,916
Erkek	146	3,408	1,225		
Alternatif Medya					
Kadın	386	3,765	0,931	-1,654	0,099
Erkek	146	3,912	0,856		
İletişim					
Kadın	386	2,649	0,932	-3,608	0,000*
Erkek	146	2,969	0,855		

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medyayı kullanımları cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Ortalama puanlara göre; erkek öğrencilerin sosyal medyayı kullanmalarının kadın öğrencilerden daha olumlu olduğu söylenebilir ($t=-2,116$, $p=0,035$). Bununla birlikte sosyal medyayı erkeklerin kadınlardan daha fazla iletişim kurmak için kullandıkları tespit edilmiştir ($t=-3,608$, $p=0,000$). Kullanım amacı ve alternatif medya boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Çizelge 3.5. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Yaşları Açısından Karşılaştırılması.

Yaş	N	$\bar{X}$	σ	F	p	Tukey
Sosyal Medya Kullanımı						
20 Yaş ve Altı	228	3,353	0,626			
21-23 Yaş	232	3,385	0,709	0,600	0,549	-
24 Yaş ve Üstü	72	3,286	0,740			
Kullanım Amacı						
20 Yaş ve Altı	228	3,401	1,271			
21-23 Yaş	232	3,398	1,219	0,000	1,000	-
24 Yaş ve Üstü	72	3,398	1,211			
Alternatif Medya						
20 Yaş ve Altı	228	3,875	0,855			
21-23 Yaş	232	3,781	0,930	1,615	0,200	
24 Yaş ve Üstü	72	3,663	1,020			
İletişim						
20 Yaş ve Altı	228	2,629	0,862			
21-23 Yaş	232	2,871	0,947	4,441	0,012*	2>1
24 Yaş ve Üstü	72	2,645	0,976			

Sosyal hizmet bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yaşları açısından sosyal medya kullanımları alt boyutu olan iletişim boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($F=4,441$, $p=0,012$). Tukey testi sonuçlarına göre; yaşları 21-23 arasında olan öğrencilerin sosyal medyayı 20 yaş ve altında olanlardan daha fazla iletişim kurmak için kullandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin sosyal medya kullanım amacı ve alternatif medya boyutlarında yaş açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çizelge 3.6. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Okudukları Üniversiteler Açısından Karşılaştırılması.

Üniversiteler	N	$\bar{X}$	σ	F	p	Tukey
Sosyal Medya Kullanımı						
Ankara Üniversitesi	121	3,347	0,662	4,774	0,000*	2>1,3 2>4,6
Hacettepe Üniversitesi	113	3,615	0,596			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	3,276	0,647			
Başkent Üniversitesi	110	3,218	0,720			
Gazi Üniversitesi	37	3,349	0,689			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	3,284	0,732			
Kullanım Amacı						
Ankara Üniversitesi	121	3,469	1,082	9,480	0,000*	1>6 2>4,6 5>6
Hacettepe Üniversitesi	113	3,840	1,146			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	3,411	1,148			
Başkent Üniversitesi	110	3,106	1,315			
Gazi Üniversitesi	37	3,720	1,197			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	2,598	1,338			
Alternatif Medya						
Ankara Üniversitesi	121	3,571	1,048	8,300	0,000*	6>1,2,3 6>4,5
Hacettepe Üniversitesi	113	3,885	0,814			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	3,682	0,875			
Başkent Üniversitesi	110	3,869	0,792			
Gazi Üniversitesi	37	3,605	0,893			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	4,469	0,785			
İletişim						
Ankara Üniversitesi	121	2,882	0,883	3,938	0,002*	2>3,4
Hacettepe Üniversitesi	113	2,942	0,960			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	2,566	0,821			
Başkent Üniversitesi	110	2,572	0,992			
Gazi Üniversitesi	37	2,473	0,776			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	2,831	0,920			

Üniversiteler açısından öğrencilerin sosyal medyayı kullanmaları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=4,774$, $p=0,000$). Bu çerçevede Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin sosyal medyayı kullanmalarının Ankara, Yıldırım Beyazıt, Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha olumlu olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sosyal medyayı kullanma amaçları arasında farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=9,480$, $p=0,000$). Tukey sonuçlarına göre; Ankara ve Gazi Üniversitelerindeki öğrencilerin Sağlık Bilimleri Üniversitelerinde

okuyan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı amaçları doğrultusunda kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerin de Başkent ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı amaçları doğrultusunda kullandıkları görülmektedir. Sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumu üniversiteler açısından farklılık göstermektedir ($F=8,300$, $p=0,000$). Buna göre Sağlık Bilimleri Üniversitesinde okuyan öğrencilerin diğer üniversitelerde okuyan öğrencilere oranla sosyal medyayı daha fazla alternatif medya olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal medyayı Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin Yıldırım Beyazıt ve Başkent üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha fazla iletişim kurmak için kullandıkları tespit edilmiştir ($F=3,938$, $p=0,002$).

Çizelge 3.7. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımlarının Öğrencilerin Okudukları Sınıflar Açısından Karşılaştırılması.

Sınıf	N	$\bar{X}$	σ	F	p	Tukey
Sosyal Medya Kullanımı						
1. Sınıf	109	3,296	0,664	0,575	0,631	-
2. Sınıf	107	3,343	0,665			
3. Sınıf	152	3,405	0,666			
4. Sınıf	164	3,365	0,710			
Kullanım Amacı						
1. Sınıf	109	3,240	1,297	0,835	0,475	-
2. Sınıf	107	3,448	1,260			
3. Sınıf	152	3,472	1,193			
4. Sınıf	164	3,405	1,226			
Alternatif Medya						
1. Sınıf	109	3,897	0,872	0,560	0,641	-
2. Sınıf	107	3,775	0,925			
3. Sınıf	152	3,814	0,879			
4. Sınıf	164	3,757	0,964			
İletişim						
1. Sınıf	109	2,628	0,914	1,473	0,221	-
2. Sınıf	107	2,644	0,844			
3. Sınıf	152	2,794	0,936			
4. Sınıf	164	2,817	0,956			

Öğrencilerin sınıfları açısından sosyal medya kullanma durumları anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Sosyal hizmet eğitiminin verildiği tüm sınıflarda öğrencilerin sosyal medya kullanma durumlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

3.5.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu kısmında sosyal hizmet öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumları değerlendirilmiştir. Tespit edilen bulgular Çizelge 3.8’de verilmiştir.

Çizelge 3.8. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular.

Değişkenler	N	Min.	Max.	$\bar{X}$	σ
Öğrenmeye İlişkin Tutum	532	2,41	4,82	3,799	0,485
Kaygılanma	532	1,00	5,00	3,068	1,210
Açıklık	532	2,64	5,00	4,375	0,449
Öğrenme Doğası	532	1,00	5,00	3,474	0,913
Beklenti	532	1,00	5,00	4,387	0,565

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumlarının ($\bar{X}$ =3,79) olumlu olduğu söylenebilir. Boyutlar bazında bakıldığında; öğrencilerin öğrenme konusunda açık oldukları ($\bar{X}$ =4,37), öğrenmeyi beklentileri olduğu için gerçekleştirdikleri ($\bar{X}$ =4,38) ve öğrenmenin doğasına inandıkları ($\bar{X}$ =3,47) söylenebilir.

3.6.Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Demografik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması

Araştırmanın bu kısmında öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının cinsiyet, yaş, okudukları okul ve sınıfları açısından anlamlı bir derecede farklılık gösterip göstermediği yönünde analiz yapılmıştır. Bu kapsamda iki değişken arasındaki farklılığı tespit etmek için Independent Sample t testi; ikiden çok değişken arasındaki farklılığı belirlemek içinde One-Way ANOVA testi yapılmıştır. Öğrenmeye ilişkin tutumların, öğrencilerin cinsiyetine göre dağılımı Çizelge 3.9’da gösterilmiştir.

Çizelge 3.9. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Cinsiyeti Açısından Karşılaştırılması.

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	σ	t	p
Öğrenmeye İlişkin Tutum					
Kadın	386	3,814	0,496	1,148	0,252
Erkek	146	3,759	0,454		
Kaygılanma					
Kadın	386	3,102	1,241	1,066	0,287
Erkek	146	2,977	1,122		
Açıklık					
Kadın	386	4,370	0,451	-0,394	0,694
Erkek	146	4,387	0,445		
Öğrenme Doğası					
Kadın	386	3,418	0,891	-2,298	0,022*
Erkek	146	3,621	0,957		
Beklenti					
Kadın	386	4,439	0,538	3,467	0,001*
Erkek	146	4,250	0,613		

Kadın ve erkek öğrencilerin öğrenme doğası ($t=-2,298$, $p=0,022$) ve öğrenmeden beklentilerine ($t=3,467$, $p=0,001$) ilişkin tutumlarının anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Aritmetik ortalamalardan yola çıkarak erkeklerin öğrenmenin doğal bir süreç olduğuna kadınlardan daha fazla inandıkları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kadınların öğrenmeden yana beklentilerinin erkeklerden daha fazla olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılanların öğrenmeye ilişkin tutumları açısından kaygılanma ve açıklık boyutlarında öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Çizelge 3.10. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Yaşları Açısından Karşılaştırılması.

Yaş	N	$\bar{X}$	σ	F	p	Tukey
Öğrenmeye İlişkin Tutum						
20 Yaş ve Altı	228	3,801	0,506			
21-23 Yaş	232	3,793	0,470	0,042	0,958	-
24 Yaş ve Üstü	72	3,811	0,474			
Kaygılanma						
20 Yaş ve Altı	228	3,068	1,295			
21-23 Yaş	232	3,068	1,131	0,000	1,000	-
24 Yaş ve Üstü	72	3,067	1,196			
Açıklık						
20 Yaş ve Altı	228	4,374	0,440			
21-23 Yaş	232	4,369	0,449	0,099	0,906	-
24 Yaş ve Üstü	72	4,396	0,480			
Öğrenme Doğası						
20 Yaş ve Altı	228	3,483	0,872			
21-23 Yaş	232	3,468	0,940	0,020	0,980	-
24 Yaş ve Üstü	72	3,464	0,962			
Beklenti						
20 Yaş ve Altı	228	4,385	0,571			
21-23 Yaş	232	4,382	0,570	0,062	0,940	-
24 Yaş ve Üstü	72	4,409	0,536			

Öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının hem genel hem de boyutlar bazında bakıldığında önemli bir farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0,05$). Bu sebeple tüm yaş gruplarında öğrenmeye ilişkin tutumların birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Çizelge 3.11. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Okudukları Üniversiteler Açısından Karşılaştırılması.

Üniversiteler	N	$\bar{X}$	σ	F	p	Tukey
Öğrenmeye İlişkin Tutum						
Ankara Üniversitesi	121	3,821	0,392	4,245	0,001*	2>4,6 5>6
Hacettepe Üniversitesi	113	3,916	0,494			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	3,791	0,516			
Başkent Üniversitesi	110	3,715	0,495			
Gazi Üniversitesi	37	3,907	0,517			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	3,596	0,483			
Kaygılanma						
Ankara Üniversitesi	121	3,054	0,896	11,759	0,000*	1>6 2>1,4,6 3>6 5>4,6
Hacettepe Üniversitesi	113	3,535	1,228			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	3,163	1,216			
Başkent Üniversitesi	110	2,748	1,199			
Gazi Üniversitesi	37	3,488	1,079			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	2,226	1,338			
Açıklık						
Ankara Üniversitesi	121	4,429	0,436	2,273	0,064	-
Hacettepe Üniversitesi	113	4,280	0,474			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	4,379	0,462			
Başkent Üniversitesi	110	4,395	0,434			
Gazi Üniversitesi	37	4,282	0,481			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	4,478	0,364			
Öğrenme Doğası						
Ankara Üniversitesi	121	3,544	0,986	3,683	0,003*	4>3 6>3
Hacettepe Üniversitesi	113	3,474	0,860			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	3,197	0,820			
Başkent Üniversitesi	110	3,564	0,973			
Gazi Üniversitesi	37	3,320	0,896			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	3,787	0,763			
Beklenti						
Ankara Üniversitesi	121	4,405	0,499	0,421	0,834	-
Hacettepe Üniversitesi	113	4,343	0,506			
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	102	4,386	0,587			
Başkent Üniversitesi	110	4,388	0,642			
Gazi Üniversitesi	37	4,489	0,484			
Sağlık Bilimleri Üniversitesi	49	4,362	0,681			

Öğrencilerin genel olarak öğrenmeye ilişkin tutumları okudukları üniversitelere göre anlamlı farklılık göstermektedir ($F=4,245$, $p=0,001$). Tukey testi sonuçlarına göre; Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının, Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin üniversiteler açısından öğrenmeye ilişkin kaygı düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir ($F=11,759$, $p=0,000$). Ankara ve Yıldırım Beyazıt üniversitesinde okuyan öğrencilerin öğrenmeye ilişkin kaygı düzeylerinin, Sağlık Bilimleri üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir. Hacettepe üniversitesinde okuyan öğrenciler Ankara, Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha fazla öğrenme konusunda kaygı duymaktadırlar. Bununla birlikte Gazi Üniversitesi öğrencileri öğrenme konusunda Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha fazla kaygı duymaktadırlar. Öğrencilerin, öğrenme doğasına ilişkin tutumlarının da üniversiteler açısından farklılık göstermektedir ($F=3,683$, $p=0,003$). Buna göre; Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerin, öğrenmeyi Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha fazla doğal bir süreç olarak gördükleri söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumları açısından açıklık ve beklenti boyutlarında ise öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Çizelge 3.12. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğrencilerin Okudukları Sınıflar Açısından Karşılaştırılması.

Sınıf	N	$\bar{X}$	σ	F	p	Tukey
Öğrenmeye İlişkin Tutum						
1. Sınıf	109	3,743	0,542	2,388	0,068	-
2. Sınıf	107	3,845	0,468			
3. Sınıf	152	3,864	0,499			
4. Sınıf	164	3,745	0,435			
Kaygılanma						
1. Sınıf	109	2,906	1,321	1,617	0,184	-
2. Sınıf	107	3,160	1,281			
3. Sınıf	152	3,196	1,205			
4. Sınıf	164	2,996	1,076			
Açıklık						
1. Sınıf	109	4,355	0,460	3,168	0,024*	2>4
2. Sınıf	107	4,443	0,407			
3. Sınıf	152	4,425	0,455			
4. Sınıf	164	4,298	0,452			
Öğrenme Doğası						
1. Sınıf	109	3,486	0,797	0,068	0,977	-
2. Sınıf	107	3,443	0,928			
3. Sınıf	152	3,468	0,917			
4. Sınıf	164	3,491	0,977			
Beklenti						
1. Sınıf	109	4,376	0,574	0,471	0,703	-
2. Sınıf	107	4,396	0,677			
3. Sınıf	152	4,426	0,535			
4. Sınıf	164	4,352	0,506			

Öğrencilerin sınıfları açısından öğrenme konusundaki açıklık düzeylerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3,168$, $p=0,024$). Tukey testi sonuçları; öğrenme konusunda 2. sınıf öğrencilerinin, 4. sınıf öğrencilerine oranla daha açık oldukları söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının kaygılanma, öğrenme doğası ve beklenti düzeylerinin devam ettikleri sınıfları açısından farklılaşmadığı görülmektedir.

3.7. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ve Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki

Araştırmanın bu kısmında öğrencilerin sosyal medya kullanma durumları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Söz konusu ilişkiyi tespit etmek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Çizelge 3.13'te gösterilmiştir.

Çizelge 3.13. Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ve Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki.

Pearson Korelasyon	Sosyal Medya Kullanımı	Kullanım Amacı	Alternatif Medya	İletişim
Sosyal Medya Kullanımı	r	1	0,778**	0,503**
	p		0,000	0,000
Kullanım Amacı	r	0,778**	1	-0,025
	p	0,000		0,562
Alternatif Medya	r	0,503**	-0,025	1
	p	0,000	0,562	
İletişim	r	0,572**	0,164**	0,201**
	p	0,000	0,000	
Öğrenmeye İlişkin Tutumlar	r	0,689**	0,754**	0,160**
	p	0,000	0,000	0,000
Kaygılanma	r	0,652**	0,888**	-0,062
	p	0,000	0,000	0,150
Açıklık	r	0,138**	0,051	0,154**
	p	0,001	0,240	0,000
Öğrenme Doğası	r	0,356**	0,009	0,557**
	p	0,000	0,835	0,000
Beklenti	r	0,064	0,031	0,051
	p	0,141	0,477	0,236

Çizelge 3.12'de öğrencilerin sosyal medya kullanma durumları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında ($r=0,689$, $p<0,01$) orta düzeyde ve doğru orantılı bir ilişki olduğu görülmektedir. Sosyal medya kullanımları ve öğrenme kaygısı arasında ($r=0,652$, $p<0,01$) orta düzeyde ve doğru orantılı bir ilişki vardır. Bununla birlikte açıklık arasında doğru orantılı ve çok zayıf ($r=0,138$, $p<0,01$) ve öğrenme doğası

($r=0,356$, $p<0,01$) arasında zayıf ve doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır. Ancak sosyal medya kullanımı ve beklenti arasında bir ilişki yoktur.

Öğrencilerin sosyal medya kullanma durumlarından kullanım amacı ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında ($r=0,754$, $p<0,01$) yüksek düzeyde ve doğru orantılı bir ilişki vardır. Kullanım amacı ve öğrenmeden duyulan kaygı arasında ($r=0,888$, $p<0,01$) da yüksek düzeyde ve doğru orantılı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte açıklık arasında çok zayıf ($r=0,138$, $p<0,01$) ve öğrenme doğası ($r=0,356$, $p<0,01$) arasında zayıf ve doğru orantılı bir ilişki bulunmaktadır. Ancak sosyal medya kullanımı ve beklenti arasında bir ilişki yoktur.

Öğrencilerin sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında ($r=0,160$, $p<0,01$) çok zayıf ve doğru orantılı bir ilişki vardır. Öğrencilerin sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları ve öğrenme konusunda açık olma düzeyleri arasında ($r=0,154$, $p<0,01$) da çok zayıf ve doğru orantılı ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenmeyi doğal bir süreç olarak görme durumları ile sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları arasında orta düzeyde ve doğru orantılı ($r=0,557$, $p<0,01$) bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin sosyal medyayı iletişim amacıyla kullanma düzeyleri ile öğrenmeye ilişkin tutumları arasında çok zayıf ve doğru orantılı ($r=0,187$, $p<0,01$) bir ilişki olmakla birlikte öğrenmeden duydukları kaygı ($r=0,089$, $p<0,05$) ve öğrenme konusundaki açıklık ($r=0,088$, $p<0,05$) düzeyleri arasında da çok zayıf ve doğru orantılı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ayrıca iletişim boyutu ve öğrenme doğası arasında zayıf ve doğru orantılı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=0,277$, $p<0,01$).

4. TARTIŞMA

Son dönemlerde bilgi ve iletişim dünyasında yaşanan gelişmeler beraberinde insanların yaşam tarzlarında ve yaşayışlarında da değişmeye sebep olmuştur. Web 2 teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte hayatımıza giren sosyal medya araçları bu süreçte insanların hayatlarının vazgeçilmez bir parçası olmuş, insanlar arasındaki mekan ve zaman farklılıklarının ortadan kalkmasını sağlamıştır. Bununla birlikte insanlar sosyal medyanın imkanlarını kullanarak bazı ihtiyaçlarını giderebilmekte ve bu şekilde kendilerini motive edebilmektedirler. Dolayısıyla bu ağların iletişim aracı olarak kullanılmasının ötesinde eğlenme, sosyalleşme, gözlem yapma ve bilgi edinme gibi ihtiyaçların karşılandığı alanlar haline geldiği söylenebilir. Özellikle bilgi edinme sürecinde; bireylerin bilgiye ulaşmada, karşılaştıkları sorunları çözmede, okul ödevlerini ve akademik çalışmalarını hazırlamada kısacası yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek için sosyal medyayı bir araç olarak kullandıkları görülmektedir. Sosyal medyanın insanlara sağlamış olduğu bu olanaklardan hareketle sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanma durumları ve öğrenmeye ilişkin tutumları incelenmiştir.

Ankara ilinde faaliyet gösteren 6 üniversitede gerçekleştirilen alan çalışmasında, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medyayı orta düzeyde kullandıkları tespit edilmiştir. Zaremohzzabieh ve ark. (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sosyal medya araçlarından özellikle Facebook'u kullanma alışkanlıklarının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Sigeze (2020) üniversite öğrencilerinin Instagram ve LinkedIn gibi sosyal medya araçlarına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmada öğrenciler sosyal medyayı alternatif bir medya olarak görmekle birlikte sosyal medyayı orta düzeyde amaçlarını gerçekleştirmek ve iletişim kurmak amacıyla kullandıkları bulguları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sosyal medyayı iletişim amacıyla kullanmaları Coşkun'un (2019) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca Chen (2011), 317 Twitter kullanıcısı üzerinde yaptığı araştırmada, kullanıcıların diğerleriyle iletişim kurma isteğinin sosyal ağları kullanmalarını

önemli oranda etkilediğini tespit etmiştir. Lee ve ark. (2015) sosyal medya araçlarından olan Instagram'ı öğrencilerin daha çok etkileşim amacıyla kullandıklarını tespit etmişlerdir. Kolokytha ve ark. (2015) sosyal medyanın daha çok iletişim amacıyla öğrenciler arasında kullanıldığını bulmuşlardır. Bu bulgulardan hareketle bireylerin, sosyal medyayı yerel, ulusal ve uluslararası bağlamda; münazara, tartışma ve bilgi paylaşma gibi isteklerini yerine getirmek üzere iletişim amacıyla kullandıkları söylenebilir (Sağbaş ve ark., 2016: 159). Bu bulguların bu şekilde çıkmış olmasını; özellikle Covid 19 pandemisi ile birlikte uzaktan eğitim modelinin uygulanması nedeniyle pek çok sosyal hizmet bölümü öğrencisinin sosyal medya araçlarını daha sık öğrenme ve öğretme amaçlı kullanmalarına bağlamak yanlış olmayacaktır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin en fazla kullandıkları sosyal medya araçlarına baktığımızda; Whatsapp, Youtube, Instagram ve Google + olduğu görülmekte olup; bu sosyal medya araçlarının özelliklerinin sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarına yönelik çıkan bulguları desteklediği görülmektedir.

Çalışmada sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanım durumları demografik özellikleri açısından incelenmiştir. Genel olarak erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla sosyal medya kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, Çam ve İşbulan'ın (2012) çalışma bulgularıyla paralellik göstermekle birlikte Çarkçı'nın (2019) bulgularıyla çelişmektedir. Çalışmamızda kadın ve erkek sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanım durumları arasında bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Boyutlar bazında ise hem kadın hem de erkeklerin sosyal medyayı amaçları doğrultusunda kullandıkları ve sosyal medyayı alternatif bir medya olarak gördükleri belirlenmiştir. Ancak erkeklerin sosyal medyayı kadınlardan daha fazla iletişim amacıyla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Benzer bir bulguya Cengiz (2020)'de ulaşmıştır. Bu durumda O'Keeffe ve Clarke-Pearson'ın (2011: 801) da belirttiği gibi erkeklerin arkadaşları ve aileleriyle bağlantıda kalma, yeni arkadaşlar edinme, resim paylaşma ve fikir alışverişinde bulunma, teknolojik gelişmeleri daha fazla takip etme ve bunun paralelinde sosyal medyayı iletişim amacıyla daha fazla kullanma eğiliminde olduklarını söylebiliriz.

Yaş açısından öğrencilerin genel olarak sosyal medya kullanımları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Coşkun (2019); yaş açısından sosyal medya kullanım düzeyinin anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Ancak Hasanoğlu (2019); yaş oranı düştükçe sosyal medya kullanım alışkanlığının arttığını tespit etmiştir. Öğrencilerin yaş oranı düştükçe sosyal medya kullanımının artmasıyla ilgili olarak Sadovski ve arkadaşları (2017) benzer bir bulguya ulaşmıştır. Boyutlar bazında; sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin yaşlarına göre sosyal medyayı kullanma amaçları ve sosyal medyayı alternatif medya olarak görme düzeyleri birbirine yakın çıkmıştır. İletişim boyutunda yaş açısından anlamlı bir farklılık olmakla birlikte 21-23 yaşlarında olan öğrencilerin, yaşları 20 yaş ve altında olan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı iletişim kurmak için kullandıkları saptanmıştır.

Çalışmada sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin; sosyal medya kullanımlarının Ankara ilinde sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelere göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Bu çerçevede Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının; Ankara, Yıldırım Beyazıt, Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha olumlu olduğu söylenebilir. Öğrencilerin sosyal medyayı kullanma amaçları arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre; Ankara ve Gazi Üniversitelerindeki sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin, Sağlık Bilimleri Üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı amaçları doğrultusunda kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin de Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı amaçları doğrultusunda kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları üniversiteler açısından farklılık göstermektedir. Buna göre Sağlık Bilimleri Üniversitesinde okuyan öğrencilerin, diğer üniversitelerde okuyan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı alternatif medya olarak gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin Yıldırım Beyazıt ve Başkent üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha fazla sosyal medyayı iletişim kurmak için kullandıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulguları Çizelge 2.2’de belirtildiği üzere üniversitelerin kullandıkları

sosyal medya araçlarının çeşitliliği ve takipçi sayıları desteklemektedir. Nitekim çizelgede Ankara, Hacettepe ve Gazi üniversitelerinin sosyal medya araçlarını daha yoğun kullandıkları görülmektedir. Sosyal medya araçlarının söz konusu üniversitelerde bu kadar ilgi görmesinin, sosyal hizmet eğitimi açısından birçok olanağı içerisinde barındırdığı düşünülmektedir. Sosyal ağların birçok özelliği ve olanaklarının olması üniversitelerin eğitim öğretim süreçlerini daha aktif, yaratıcı, işbirlikçi öğrenme ile desteklemelerine, öğrenci-öğrenci, öğrenci içerik ve eğitimci-öğrenci etkileşimi arttırmada, öğrencilerin araştırma, sorgulama ve problem çözme becerilerini kullanmaları ve geliştirmeleri konusunda daha fazla destek olabildiği düşünülmektedir.

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sınıfları açısından sosyal medya kullanımlarında ise anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Benzer bir bulguya Aydan (2018) ulaşmıştır. Aydan, çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanım amacının sınıfları açısından anlamlı farklılık göstermediğini belirlemiştir. Romero (2014) yaptığı çalışmada; sosyal medya kullanımının ülkelerde farklılık gösterdiğini, dolayısıyla Meksika’da yüksek lisans öğrencileri sosyal medyayı daha fazla kullanırken; Kore’de ise 4. Sınıf öğrencilerinin sosyal medyayı daha fazla kullandığını tespit etmiştir.

Sosyal hizmet bölümü Öğrencilerinin öğrenmeye ilişkin tutumlarının genel olarak olumlu düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda öğrenmeye ilişkin boyutlar açısından öğrencilerin öğrenme sürecinde orta düzeyde kaygı yaşadıkları, ancak öğrenmeden beklentilerinin olduğu ve bu nedenle öğrenme konusunda açık oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin öğrenmeyi doğal bir süreç olarak gördükleri de tespit edilen diğer bir bulgudur. Öğrenme süreçlerinde bireylerin öğrenmesini etkileyen birçok faktör vardır. Öğrencilerin duygu durumları bu faktörlerden biridir. Kaygı düzeyinin yüksek olması bireylerin öğrenme süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Phillips (1984) öğrenme sürecini etkileyen önemli faktörlerden birinin kaygı olduğunu ifade etmiştir. MacIntyre ve Gardner (1989) öğrenme sürecine negatif yönde etki eden faktörlerden birinin bireyin kaygı düzeyini artması olduğunu belirtmişlerdir. Benzer biçimde Aydın ve Zengin (2008) yüksek

kaygının başarının düşmesine neden olduğunu ifade etmiştir. Sosyal medya bireylere kaygı düzeyi düşük rahat bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Bu bulgu; sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenme süreçlerinde üzerlerinde bulunan kaygının azaltılması durumunun bireyin kolay öğrenmesinde önemli bir etmen olduğunu ve sosyal medya araçlarının öğrenme süreçlerinde kullanılmasının öğrencilerin öğrenme süreçlerindeki kaygıyı azaltma noktasında önemli olduğunu işaret etmektedir. Nitekim yapılan çalışma sonucunda elde edilen sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya araçlarını kullanarak okudukları alana yönelik hesapları ve gelişmeleri takip ettikleri bulgusu ile sosyal medya araçlarının öğrenme süreçlerinde öğrencilerin ilgisini büyük oranda çektiği ve sosyal medya araçları kullanılarak oluşturulacak öğrenme ortamlarının sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenme süreçlerine yüksek düzeylerde katkı sunabileceği söylenebilir.

Robbins ve Singer'e (2014) göre öğrenciler, birbirleriyle etkileşim halinde ödevlerini yaparken, birbirleriyle bağlantı kurmak için sosyal medya araçlarını tercih etmektedirler. Sosyal medya araçları, öğrencilerin okul dışında geçirdikleri zamanlarda fikir alışverişinde bulunmalarına olanak tanımaktadır. Yabancı dil, yazılı anlatım ve yaratıcılık becerilerini geliştirilmesinde bu araçlar öğrencilere yardımcı olmaktadır (O'Keeffe ve Clarke-Pearson, 2011: 801). Bu temelde sosyal hizmet bölümü öğrencilerin öğrenmeye ilişkin genel tutumları cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Boyutlar bazında; öğrencilerin öğrenme konusunda yaşadıkları kaygı ve öğrenmeye açık olma düzeyi birbirine yakın çıkmıştır. Erkek öğrencilerinin kadınlara oranla öğrenmenin doğal bir süreç olduğuna inandıkları ortaya çıkmıştır. Ancak kadın sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenmeden beklentilerinin erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu görülmüştür. Beklenti alt boyutunda çalışmamızla benzer bulgulara; Kara, Tekin, Ünişen ve İzci'nin (2016) yapmış olduğu çalışmada rastlanmıştır. Bu durum söz konusu çalışmada yeni konuların öğrenilmesi sürecinin kadın öğrencilerin beklentilerini artırdığı şeklinde açıklanmıştır. Araştırmaya katılan kadın sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sayısından da anlaşılabacağı üzere sosyal hizmet alanına kadınların daha fazla ilgi duyduğu ve bu bölümü tercih ettiği görülmektedir. Bu nedenle kadın öğrencilerin sosyal hizmet alanına yönelik öğrenmeden beklentilerinin daha yüksek çıkmış olması

doğal karşılanmaktadır. Yaş açısından öğrenmeye ilişkin tutumlar ve alt boyutlarının anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada; Hacettepe Üniversitesinde okuyan öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının, Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durumda; sosyal hizmet alanında köklü bir eğitim geçmişine sahip Hacettepe Üniversitesi sosyal hizmet bölümüne öğrenim görmek için gelen öğrencilerin diğer üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere göre öğrenme motivasyonlarının daha yüksek olduğu, ayrıca Hacettepe Üniversitesinin pandemi sürecinde kullanmış olduğu sosyal medya araçlarının çeşitliliğinin, öğrencilerin öğrenmeye ilişkin tutumlarına olumlu yönde katkı sağlamış olabileceği söylenebilir. Ankara ve Yıldırım Beyazıt üniversitesinde okuyan öğrencilerin öğrenmeye ilişkin kaygı düzeylerinin, Sağlık Bilimleri üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir. Hacettepe üniversitesinde okuyan öğrenciler Ankara, Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha fazla öğrenme konusunda kaygı duymaktadırlar. Bununla birlikte Gazi Üniversitesi öğrencileri Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerden daha fazla öğrenme konusunda kaygı duymaktadırlar. Ayrıca Başkent ve Sağlık Bilimleri üniversitelerinde okuyan öğrencilerin, Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde okuyan öğrencilerden daha fazla öğrenmeyi doğal bir süreç olarak gördükleri söylenebilir. Öğrencilerin okudukları sınıflar açısından yalnızca açıklık düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve öğrenme konusunda 2. sınıf öğrencilerinin, 4. sınıf öğrencilerine oranla daha açık oldukları belirlenmiştir. Bu durum sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenimlerinin ilk yıllarında daha fazla öğrenme ihtiyacı için olmaları durumu ile açıklanabilir. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine yönelik yapılacak yeniliklerde öğrencilerin öğrenmeye daha açık oldukları öğrenim hayatlarının ilk yıllarından itibaren başlamasının önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin sosyal medya kullanımları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Bu çerçevede öğrencilerin sosyal medya kullanımları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Çangal (2020), Elverici ve Karadeniz (2018) ile Sobaih ve ark. (2016) sosyal medyanın öğretme ve öğrenme sürecine önemli faydalarının olduğunu tespit

ederek bu çalışmanın bulgularıyla örtüşen bir sonuca vardıkları söylenebilir. Ancak Lee ve Sing (2013) ise sosyal medya aracılığıyla öğrenmenin güvenilir bulunmadığını tespit etmişlerdir. Sosyal medya kullanımları ve öğrenme kaygısı arasında orta düzeyde bir ilişki vardır. Bununla birlikte açıklık arasında çok zayıf ve öğrenme doğası arasında zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Ancak sosyal medya kullanımları ve öğrenmeden beklentileri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Gerek pandemi etkisi ve gerekse sosyal medya araçlarının gelişmesi nedeniyle sosyal medyanın kullanımı konusunda öğrenciler arasında bir artış olsa da araştırmaya katılan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin henüz istenildiği düzeyde sosyal medya araçlarını öğrenme için kullanmadıkları söylenebilir.

Öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının kullanım amacı ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında yüksek düzeyde bir ilişki vardır. Alabdulkareem'in (2015) sosyal medyanın eğitimde kullanılmasının ve öğretim-öğrenim üzerindeki olası etkilerinin hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından kabul gördüğüne yönelik bulgusu, çalışmamızın bulgusuyla paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Yine Al-Mukhaini ve ark. (2014) benzer bir bulgu bularak sosyal medyayı, etkili ve rahat bir öğrenme yolu sağladığı için bu ortamlarda öğrenmeye ilişkin tutumlarının olumlu yönde olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada kullanım amacı ve öğrenmeden duyulan kaygı arasında da yüksek düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte açıklık arasında çok zayıf ve öğrenme doğası arasında zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Ancak sosyal medya kullanımları ve beklenti arasında bir ilişki yoktur.

Öğrencilerin sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında çok zayıf bir ilişki vardır. Öğrencilerin sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları ve öğrenme konusunda açık olma düzeyleri arasında da çok zayıf ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin öğrenmeyi doğal bir süreç olarak görme durumları ile sosyal medyayı alternatif medya olarak görme durumları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal medyayı iletişim amacıyla kullanma düzeyleri ile öğrenmeye ilişkin tutumları arasında çok zayıf bir ilişki olmakla birlikte öğrenmeden duydukları kaygı ve

öğrenme konusundaki açıklık düzeyleri arasında da çok zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu, bireysel öğrenme süreçlerine odaklanma eğiliminde olan klasik öğretim modellerinin aksine, sosyal medya işbirliği platformlarının, ortaklaşa üretilebilecek enerji ve zeka hakkında bireysel düşüncede bir değişim sağlaması bakımından alternatif bir medya olduğuna işaret etmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ve öğrenmeye ilişkin tutumlarının hangi düzeyde olduğu ve sosyal medya kullanımı ile öğrenme tutumları arasında nasıl bir ilişki olduğunu tespit etmektir. Bu kapsamda Ankara ilinde bulunan ve bünyesinde sosyal hizmet bölümü olan 6 üniversitede, toplam 532 öğrenci üzerinde bir alan çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma katılımcılarının %72,6'sı kadın %27,4'ü erkektir.

Öğrencilerin çoğunluğu sınırsız internet erişimine sahip olup genel olarak cep telefonu ve laptop gibi araçlarla internete bağlandıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler sırasıyla Whatsapp, Youtube, Instagram ve Twitter gibi sosyal medya araçlarını daha fazla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Gün içerisinde ortalama 3-7 saat sosyal medyanın kullanıldığı saptanmış olup öğrencilerin önemli bir bölümünün sosyal medyada kendi bölümleriyle ilgili sayfaları da takip ettikleri, bu sayfalardan en çok takip edilenlerin; Sosyal hizmet akademisyenlerinin hesapları (260 kişi Takip Ediyor), Sosyal hizmet meslek elemanlarının hesapları (294 kişi Takip Ediyor), sosyal hizmet meslek örgütünün hesapları (SHUDER) (354 kişi Takip Ediyor) olduğu görülmüştür.

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medyayı kullanımları orta düzeyde ve öğrenmeye ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çerçevede öğrencilerin sosyal medya kullanımları ve öğrenmeye ilişkin tutumları arasında da orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu durum sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin eğitim süreçlerinde sosyal medya destekli öğretim yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerin mesleğin bilgi, beceri değer üçlüsünün temel taşı olan bilgiyi daha kolay ve eksiksiz öğrenmelerini sağlayacaktır.

Çalışmada sosyal medyanın daha çok sosyal hizmet bölümü öğrencileri arasında iletişim amacıyla kullanıldığı tespit edilmiştir. Ancak sosyal medya yalnızca eğitimci-öğrenci arasındaki iletişimi değil, öğrenci-öğrenci arasındaki iletişimi de

geliştirebilme ve öğrenme süreçlerindeki etkileşimi artırma potansiyeli taşımaktadır. Öğrenciler ödevler veya sınavlar, ders kaynakları vb. konularda birbirleriyle konuşmak için sosyal ağları kullanabilmektedirler. Bu nedenle sosyal medyanın bu tür öğrenme gereksinimlerini karşılamak için başta eğitimciler olmak üzere öğrenciler ve akademisyenler için yükseköğretim kurumlarının bu tür araçların kullanımını özendirmeleri büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında Ankara ilinde sosyal hizmet bölümü bulunan Üniversitelerin kullandıkları sosyal medya araçları incelenmiş, uzaktan eğitim sisteminde çok farklı sosyal medya araçlarının üniversiteler tarafından kullanıldığı görülmüştür. Sosyal medya, bir sosyal öğrenme kaynağı ve yeni okuryazarlık uygulamaları için bir alan olarak kullanılabilmektedir. Bu nedenle iyi bir sosyal öğrenme platformu oluşturmak için teknoloji uzmanları, eğitimciler, sosyal öğrenme teorisyenleri, psikologlar, sosyologlar ve öğrenciler arasında derin bir işbirliğinin devlet tarafından sağlanması ve kullanılan bu sosyal medya araçlarından öğrenme süreçlerine en çok katkı sağlayanlarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Teknoloji ve sosyal medyanın ilerde öğrencileri geleneksel becerileri ve bilgileri öğrenmekten alıkoyabileceği ve hatta eğitimci ve öğrencilerin geleneksel rollerini değiştirebileceği potansiyeli taşıdığı söylenebilir. Araştırma kapsamında sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversitelerin sosyal hizmet bölümü özelinde kullandıkları sosyal medya araçlarına ve takipçi sayılarına bakılmış, üniversitelerin bazılarını sosyal hizmet bölümü özelinde sosyal medya araçlarına sahip olmadığı ve gereken önemi göstermediği görülmüştür. Bu nedenle sosyal hizmet alanında eğitim veren yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin istek ve beklentilerine cevap verebilecek, ilgilerini daha fazla çekebilecek, çağa uygun yöntemlerin ve uygulamaların geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Yapılan çalışma kapsamında; Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarının orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Birer sosyal hizmet uzmanı adayı olan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin; sosyal medyanın kötüye kullanımının etik ve profesyonel sonuçları konusunda; sosyal medya araçlarını

kullanmanın riskleri, etik ikilemleri, bu platformlarda mesleki itibarlarını nasıl koruyacakları, etik çatışmalardan nasıl kaçınacakları, gizlilik, mahremiyet ihlalleri, kişisel ve kamusal yaşam arasında uygun olmayan sınırlar konularının bilincinde olmaları önemlidir. Sosyal medya araçlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen geleceğin sosyal hizmet uzmanı adaylarının eğitim süreçlerinde; sosyal medyanın etik ve profesyonel tuzakları konularında eksikliklerinin akademik anlamda giderilmesi gerekmektedir.

Genel olarak sosyal medyayı insanların arkadaşları, meslektaşları, akranları ve aileleriyle iletişim halinde olmak için sosyal medya araçlarını kullandıkları göz önüne alınarak, bu tür araçların modern eğitime de sağlayabileceği olası faydaları keşfetmek önemlidir. Bu noktada ileride yapılacak çalışmalarda eğitim sisteminde bulunan öğrenci, öğretim üyeleri ve personel gibi aktörler arasındaki iletişimi geliştirmek için sosyal medyayı ne düzeyde kullandıkları araştırılabilir.

Sonuç olarak bu çalışmada sosyal medya kullanımı ve öğrenme tutumları arasında pozitif bir ilişkinin çıkmış olması sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin kendi öğrenim mimarilerini yaratmak için geleneksel öğrenme tarzından çevrimiçi öğrenmeye geçiş sağlamak istediklerine işaret etmektedir. Dolayısıyla özelde sosyal hizmet alanında genel olarak ise tüm üniversiteler ve diğer eğitim kurumlarının öğrencilerin bu alandaki ilgi ve beklentilerini karşılamak için sosyal medya destekli çevrimiçi öğrenme yöntemlerini uygulaması, ortaya çıkan sorunları çözmesi ve tüm öğrencileri kendi eğitim ortamlarını oluşturmak için bu stili kullanmaya teşvik etmelerinin öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Sosyal hizmet eğitiminde araştırma evrenini oluşturan üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarının artırılması için sosyal hizmet eğitim programlarına öğrencilerin içsel süreçlerine uygun bir şekilde sosyal medya araçlarının kullanımının dahil edilerek, öğrenme süreçlerinin yeniden düzenlenmesi,

öğrencilerin farklı grup, alan ve uygulamalara erişerek çalışmasının sağlanması, öğrenmeye yönelik tutumlarının arttırılması yönünde önemli bir gerekliliktir.

Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve öğrenmeye ilişkin tutumlarından hareketle üniversitelerin, öğrencilerin teknolojinin faydalarından yararlanmaları için gerekli altyapıyı, öğrencilerin farklı ilgi ve beklentilerine uygun bir şekilde oluşturmaları gerekmektedir. Mevcut durumun evreni oluşturan üniversitelerin öğrenme süreçlerinde sosyal medya kullanımları ve ABD’de bulunan sosyal hizmet eğitimi veren bazı üniversitelerin sosyal medya kullanımları ile karşılaştırdığımızda; istenen seviyede olmadığı görülebilmektedir. Dolayısıyla mevcut durumun öğrencilerin meslek bilgisi ve becerisi açısından kendilerini yetersiz hissetmeleri, derslere karşı ilgi göstermemeleri, uygulamayı önemsememeleri gibi sorunlara neden olabileceği düşünülmektedir. Özellikle Covid 19 pandemisi sürecinde bu durum daha belirgin bir hale gelmiştir.

Sosyal hizmet mesleği değişen koşullara göre sürekli kendisini yenilemektedir. Ancak; akademik çalışmalar sonucunda ve sosyal hizmet uygulama sürecinden gelen yeni bilgileri öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktarılabilmesi zaman alabilmektedir. Sosyal hizmet bölümü öğrencileri tarafından sosyal medya araçları üzerinden takip edilen; Sosyal hizmet uzmanları ve Sosyal hizmet akademisyenleri tarafından bu süreçte sosyal medya araçlarının gücünün kullanılması öğrencilere büyük kolaylık sağlayacaktır. Bu sorunun üstesinden gelinebilmesi için hem devletin hem de akademik kurumların öğrencileri sosyal medya kullanmaya yönlendirmeleri ve yeni ortaya çıkan bilgileri öğrenmeleri konusunda teşvik etmeleri gerekmektedir.

Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve öğrenmeye ilişkin tutumlarını birlikte ele alan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu nedenle sosyal hizmet alanı ile ilgili bu tür çalışmaların çoğaltılması gerektiği düşünülmektedir. Yapılacak bu çalışmalarla elde edilen sonuçlardan hareketle ülkede sosyal hizmet eğitiminde sosyal medyanın kullanımına yönelik olarak ortak bir politika ve programın geliştirilmesi gün geçtikçe önem kazanmaktadır.

ÖZET

Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)

Sosyal medya; sosyal ağların, wiki'lerin, blogların, mikroblogların kullanılması suretiyle kullanıcıların çeşitli içerikler oluşturdukları ve paylaştıkları araçları tanımlamak için günümüzde yaygın olarak kullanılan bir kavramdır. Sosyal medyanın ortak hedefleri ve ilgi alanları olan kişilerin diyalog ve işbirliği yoluyla sosyal ilişkiler kurmasını sağlayan bir alan olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Eğitim açısından öğrencilerin öğrenimlerini iyileştirmek, beceri ve yeterliliklerini geliştirmek, öğrenci-öğrenci ve eğitimci-öğrenci arasındaki etkileşimi kolaylaştırmak, sınıf içi ve dışı çalışmalarda bulunmak üzere kaynakları iyi kontrol etmek ve etkin bir biçimde kullanmak açısından sosyal medyanın büyük önem taşıdığı ifade edilmektedir.

Bu önemden hareketle öğrencilerin sosyal medyayı kullanımları ve öğrenme tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Ankara ilinde faaliyet gösteren 6 üniversitede çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni; 6 üniversitede okumakta olan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında toplam 532 kişiden anket tekniği ile toplanan veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin sosyal medya kullanımlarının orta düzeyde fakat öğrenmeye ilişkin tutumlarının genel olarak olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada sosyal medya kullanımları ile öğrenmeye ilişkin tutumların öğrencilerin bazı demografik özellikleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmada sosyal medya kullanımı ve öğrenme tutumları arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal medya kullanımlarının alt boyutları olan kullanım amacı, alternatif medya ve iletişim boyutları ile öğrenmeye ilişkin tutumların alt boyutları olan kaygılanma, açıklık, öğrenme doğası ve beklenti boyutları arasında çeşitli düzeylerde pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına dayalı olarak sosyal medya araçları kullanılarak oluşturulacak öğrenme ortamlarının sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin öğrenme süreçlerine yüksek düzeylerde katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ankara, Sosyal Hizmet, Öğrenme, Sosyal Medya

SUMMARY

Investigation of the Relationship Between Social Media Use and Learning Attitudes of Social Work Students (Ankara Sample)

Social media; It is a widely used concept today to describe the tools by which users create and share various content through the use of social networks, wikis, blogs, microblogs. It is accepted by everyone that social media is a field that enables people with common goals and interests to establish social relationships through dialogue and cooperation. In terms of education, it is stated that social media is of great importance in terms of improving students' learning, improving their skills and competencies, facilitating the interaction between student-student and educator-student, controlling resources well and using them effectively in order to work in and out of the classroom.

Based on this importance, a study was carried out in 6 universities operating in Ankara in order to reveal the relationship between students' use of social media and their learning attitudes. The universe of the research; It consists of students of social work department studying at 6 universities. Within the scope of the study, the data collected from a total of 532 people using the questionnaire technique were analyzed with the SPSS 20 package program.

As a result of the analysis, it was revealed that students' social media use was moderate, but their attitudes towards learning were generally positive. In the study, it was determined that the use of social media and the attitudes towards learning differed significantly in terms of some demographic characteristics of the students. In the study, it was found that there was a moderate relationship between social media use and learning attitudes. In addition, it has been determined that there is a positive relationship at various levels between the sub-dimensions of social media use, purpose of use, alternative media and communication dimensions, and the dimensions of anxiety, openness, learning nature and expectation, which are sub-dimensions of attitudes towards learning. Based on the research findings, it is thought that learning environments that will be created by using social media tools can contribute to the learning processes of social work students at a high level.

Keywords: Ankara, Social Work, Learning, Social Media

KAYNAKLAR

- ABDİLLAH, L. A. (2016). Exploring student's blended learning through social media. *ComTech*, 7 (4): 245-254.
- ABDULHALİK, A. F. ve RAFEENA, H. M. (2020). The role of social media in learning english as a second language: A study based on the Students of National Apprentice & Industrial Training Authority (NAITA), Trincomalee, Sri Lanka. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 10 (7): 162-166.
- AGHAEI, N. M. (2010). *Social media usage in academia: Campus students perceptions of how using social media supports educational learning* (Masters Thesis). Uppsala University, Computer and System Science, Sweden.
- AKAR, E. (2006). *Blogla Pazarlama*. İstanbul: Tiem Eğitim ve Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.
- AKAR, E. (2010). *Sosyal Medya Pazarlaması: Sosyal Webde Pazarlama Stratejileri*. Ankara: Efil Yayınevi.
- AKBAŞ, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim 11. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- AKGÜN, A. E., KESKİN, H. ve GÜNSEL, A. (2009). *Bilgi Yönetimi ve Öğrenen Örgütler*. Ankara: Eflatun Yayın No: 33.
- AKREŞ, H. (2019). Uzaktan eğitim alanında ana dili Arapça olmayanlara Arapça öğretiminde, sosyal medya faktörü. *International Journal of Kurdish Studies*, 5 (1): 312-327.
- AKSU, M. (2013). *Meslek lisesi yönetici ve öğretmenlerinin öğrenen örgüt algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- AKÜZÜM, C. ve SARAÇOĞLU, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32): 803-817.

- AKYÜREK, M. İ. (2020). Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve sosyal medyaya ilişkin tutumları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **1**: 58-92.
- AKYÜZ, A. (2013). Sosyal Medya, Müşteri Etkileşimi ve Sosyal CRM. İçinde Sosyal medya araştırmaları. Konya: Çizgi Kitabevi.
- ALABDULKAREEM, S. A. (2015). Exploring the use and the impacts of social media on teaching and learning science in Saudi. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, **182**: 213-224.
- ALAKURT, T. (2016). Öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım motivasyonları ile öğrenme stillerinin incelenmesi. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, **49** (1): 43-63.
- ALİKILIÇ, Ö. ve ONAT, F. (2007). Bir halkla ilişkiler aracı olarak kurumsal bloglar. *Journal of Yasar University*, **2**: 899-927.
- ALKAN, C. (1987). Öğrenme-öğretme süreçleri ilkeler. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, **20** (1): 209-229.
- ALLEN, K. ve NELSON, D. (2013). A case study on integrating social media in an online graduate youth development course. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, **9** (4): 566-574.
- AL-MUKHAİNİ, E. M., AL-QAYOUDHİ, W. S. ve AL-BADİ, A. H. (2014). Adoption of social networking in education: a study of the use of social networks by higher education students in Oman. *Journal of International Education Research*, **10** (2): 143-154.
- ALTUNBAŞ, F. ve KUL, M. (2015). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı alışkanlıklarının ölçülmesi: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, **51**: 414-423.
- ALTUNIŞIK, R., ÇOŞKUN, R., BAYRAKTAROĞLU, S., YILDIRIM, E. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Sakarya: Sakarya Kitabevi Yayını.
- ANAMERİÇ, H. (2005). Yönetim bilgi sistemlerinin yönetim fonksiyonları üzerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, **2**: 25-43.
- ANLI, Ö. F. (2011). Sosyal bir fenomen olarak bilimsel bilgi-bilim sosyolojisinden bilimsel bilginin sosyolojisine. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, **12**: 53-78.

- AR, M. E. ve İLKÖRÜCÜ, Ş. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının sağ ve sol beyin bölgelerine ve eğitimle olan ilişkisine yönelik bilgilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, **3** (2): 675-691.
- ARSLANTÜRK, Z. (2001). Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- ASLAN, A. ve ATICI, B. (2016). Öğrenme stillerine uygun sanal öğrenme çevrelerinin öğrenci başarısına etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **18** (1): 359-373.
- ASLAN, T. ve BALLI, E. (2020). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **2** (1): 59-74.
- ATAK, M. ve ATİK, İ. (2007). Örgütlerde sürekli eğitimin önemi ve öğrenen örgüt oluşturma sürecine etkisi (Hava Kuvvetleri Komutanlığı sürekli eğitim modeli örneği). *Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi*, **3** (1): 63-70.
- ATAMAN, A. (2004). Gelişim ve Öğrenme. 2.baskı, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ATILGAN, D. (2009). Bilgi yönetimi kavramı ve gelişimi. *Türk Kütüphaneciliği*, **1**: 201-212.
- ATLAS, A. (2017). Yeme içme sektöründe sosyal medyanın rolü: sosyal medya kullanıcılarının işletmelere yaptığı yorumların incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ATLI, D. (2014). Bilgi çağında işletmeler açısından bilgi yönetimi ve stratejik önemi. *XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Mersin Üniversitesi 2014, İstanbul.
- AVCI, U. (2009). Öğrenme yönelimliliğin yenilik performansı üzerine etkisi: Muğla mermer sektöründe bir inceleme. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, **5** (10): 121-138.
- AYDAN, H. (2018). Sosyal medya kullanımı ile sosyal medya bağımlılık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Ege Üniversitesi örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, **5** (4): 351-369.
- AYDIN, A. (2004). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. İstanbul: Tek Ağaç Yayınevi.

- AYDIN, O. ve ÖZDAMAR, N. (2020). Mobil öğrenme ve Türkiye’de açıköğretim faaliyeti yapan üniversitelerin mobil öğrenme uygulamalarının incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, **6** (4): 113-154.
- AYDIN, SELAMİ VE ZENGİN, BUĞRA (2008). Yabancı dil öğreniminde kaygı: Bir literatür özeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, **4** (1): 81-94.
- AYDINTAN, B., GÖKSEL, A. ve BİNGÖL, D. (2010). Örtülü bilgi paylaşım niyeti üzerinde sosyal sermaye ve denetim merkezi odaklılığının rolü: hekimlikte bir alan araştırması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **12** (1): 1-26.
- AYHAN, U. (2010). Öğrenen örgütler ve kamu kuruluşları. *Sayıştay Dergisi*, **76**: 77-100.
- AYRES, R. (2002). Learner attitudes towards the use of CALL. *Computer Assisted Language Learning*, **15** (3): 241-249.
- BABAYİĞİT, Ö. (2016). Öğrenme stilleri ve eğitimdeki önemi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, **1** (1): 1-8.
- BACANLI, H. (2004). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BAHAR, E. (2011). Konaklama işletmelerinde bilgi yönetimi: altyapı, uygulama ve karşılaşılan engeller. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, **3** (2): 51-68.
- BAL, Y. ve ARICI, N. (2011). Mobil öğrenme materyali hazırlama süreci. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, **4** (1): 7-12.
- BALABAN-SALI, J. (2006). Tutumların Öğretimi. (Ed. Ali Şimşek), *İçerik Türlerine Dayalı Öğretim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s. 133-162.
- BALAKRİSHNAN, V., TEOH, K. K., POURSHAFİE, T. ve LIEW, T. K. (2017). Social media and their use in learning: A comparative analysis between Australia and Malaysia from the learners’ perspectives. *Australasian Journal of Educational Technology*, **33** (1): 81-97.
- BALAY, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **37** (2): 61-82.
- BARCZYK, C. C. ve DUNCAN, D. (2011). Social networking media as a tool for teaching business administration courses. *International Journal of Humanities and Social Science*, **1** (17): 267-276.

- BARRETT, O. B. ve BRAHAM, P. (1995). Media, Knowledge and Power. London: Routledge.
- BARUTÇUGİL, İ. (2002). Bilgi Yönetimi. İstanbul: Kariyer Yayın No: 24.
- BAUER, T. ve ERDOĞAN, B. (2012). An introduction to organizational behavior. Creatiwe Commons.
- BAYRAKTAR, M. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Sosyal Medya Bağımlılığı ve Koşullu Öz-Değer Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun, :30.
- BAYRAKTAROĞLU, S. ve KUTANİS, Ö. R. (2002). Öğrenen kamu örgütlerine doğru. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **3**: 51-65.
- BAYRAM, A. T. (2012). Pazarlama veri tabanının güncel bir unsuru olan sosyal medyanın otel pazarlamasındaki yeri. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- BAYSAL, C. ve TEKARSLAN, E. (1998). Davranış Bilimleri. İstanbul: Dönence Basım ve Yayınları.
- BEDÜK, A. (2002). Bilgi çağı, örgütlerde bilginin önemi ve bilgi teknolojilerinin örgütlere sunduğu değişim ve olanaklar. *I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı*, Kocaeli.
- BEHAN, K. ve HOLMES, D. (1990). Understanding Information Tecnology: Text, Reading and Cases, Newyork: Prentice Hall.
- BENSGHİR, T. K. (1996). Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim. Ankara: TODAİ Yayın No: 274.
- BETZ, F. (2010). Teknolojik Yenilik Yönetimi: Değişimle Gelen Rekabet Avantajı. Çev.: P. Güran, Ankara: Sistem Ofset Yayın.
- BODDY, J. ve DOMİNELİ, L. (2017). Social media and social work: The challenges of a new ethical space. *Australian Social Work*, **70** (2): 172-184
- BOR, H. A. (2018). Ergenlerde sosyal medyaya yönelik tutum, sosyal medya kullanımında gelişmeleri kaçırma korkusu ve sosyal kaygı arasındaki ilişkiler. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- BOULOS, M. N., MARAMBA, I., ve WHEELER, S. (2006). Wikis, blogs and podcasts: a new generation of web-based tools for virtual collaborative clinical practice and education. *BMC medical education*, **6** (41): 1-8.
- BOYACI, M. (2007). Öğrenen organizasyonlar: Teorik bir yaklaşım. Yüksek Lisans Projesi, Sütçü İmam Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kahramanmaraş.
- BOYD, D. M. ve ELLİSON, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, **13** (1): 210-230.
- BOZTAŞ, M. ve ÖZMIZRAK, M. (2012). Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) yazılımları kurulum ve kullanım sürecinin bilgi yönetimi kavramıyla etkileşimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, **21**: 65-79.
- BRACHET, C. (2006). “L’appropriation des podcasts par les médias traditionnels: quels enjeux pour la production de contenus médiatiques. *Reseau International de Chercheurs en Sciences Sociales*, p.1-12.
- BROEKENS, J., KOSTERS-WALTER A. ve VERBEEK-FONS. J. (2007). Affect, anticipation and adaptation: affect-controlled selection of anticipatory simulation in artificial adaptive agents. *Adaptive Behavior*, **15** (4): 397-422.
- BÜLBÜL, Y. (2008). Teknonomi: Tarihsel Açıdan Teknoloji-Ekonomi İlişkisi. İstanbul: Çalış Ofset.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- CAN, H., AŞAN, Ö. ve AYDIN, E. M. (2016). Örgütsel Davranış. İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım.
- CARDOSO, G. (2006). The Media in The Network Society: Browsing, News, Filters and Citizenship. Lisbon: Centre For Research and Studies in Sociology.
- CASS, J. (2007). Strategies and Tools for Corporate Blogging. USA: Elsevier.
- CENGİZ, A. B. (2020). Sosyal medyada kullanıcı davranışları: kullanıcıların gizlilik ve mahremiyet algıları. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- CEVİZCİ, A. (2015). Bilgi Felsefesi. 3. Baskı, İstanbul: Say Yayınları.

- CHAE, H. C., KOH, C. E. ve PRYBUTOK, V. R. (2014). Information technology capability and firm performance: Contradictory findings and their possible causes. *MIS Quarterly*, **38** (1): 305-326.
- CHEN, G. M. (2011). Tweet this: A uses and gratifications perspective on how active Twitter use gratifies a need to connect with others. *Computers in Human Behavior*, **27** (2): 755-762.
- COŞKUN, D. C. (2019). Z kuşağı mensubu öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıkları. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- COŞKUN, E. ve ÖZTÜRK, M. C. (2016). Steam dünyası: Dijital oyun bloglarına yönelik bir değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, **4** (2): 677-702.
- ÇAM, E. ve İŞBULAN, O. (2012). A new addiction for teacher candidates: Social networks. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, **11** (3): 14-19.
- ÇAM, S. (2002). Öğrenen Organizasyon ve Rekabet Üstünlüğü. İstanbul: Papatya Yayınları.
- ÇANGAL, Ö. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde sosyal medya kullanımının yazma becerisine etkisi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- ÇARKÇI, Z. (2019). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÇELEN, N. (1999). Öğrenme Psikolojisi Kuramları. İstanbul: İmge Kitabevi.
- ÇEMBERCİ, M., SÖZER, E. G. ve CİVELEK, M. E. (2015). Firmalar arası bilgi paylaşımı ile tedarik zinciri yönetimi performansı ilişkisinde bilgi kalitesinin moderatör etkisi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, **13** (25): 141-159.
- ÇETİN, E. (2009). Sosyal iletişim ağları ve gençlik: Facebook örneği. *Uluslararası Davraz Kongresi Bildiri Kitabı*, s.1094-1105.
- ÇETİNDAMAR, D. ve GÜNSEL, A. (2009). Teknolojik yetenek kapasitesinin değerlendirilmesi. http://research.sabanciuniv.edu/13806/1/REF_04_09.pdf. (07.11.2019).

- DEMİRCAN, B. (2006). İnternet ve kamusal alan: kamusal tartışma zemini olarak çevrimiçi forumlar. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DEMİREL, Ö. (2011). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: PEGEM Akademi.
- DEWSON, A., HOUGHTON, D. ve PATTEN, J. (2008). Blogging and Other Social Media: Exploiting the Technology and Protecting the Enterprise. New Jersey: Gower Publishing.
- DUCATE, L. ve LOMİCKA, L. (2009). Podcasting: An effective tool for honing language students' pronunciation?. *Language Learning & Technology*, 13 (3): 66-86.
- DURNA, U. ve DEMİREL, Y. (2008). Bilgi yönetiminde bilgiyi anlamak. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30: 129-156.
- DUYAN, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri, Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Genel Merkezi Yay.
- ELİAÇIK, A. B. ve ERDOĞAN, N. (2015). Mikro bloglardaki finans toplulukları için kullanıcı ağırlıklandırılmış duygu analizi yöntemi. *9. Ulusal Yazılım Mühendisliği Sempozyumu*, s.782-793.
- ELVERİCİ, E. S. ve KARADENİZ, Ş. (2018). The effects of social media on social presence in teaching a foreign language. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4 (2): 174-185.
- ERASLAN, L. (2016). Sosyal Medyayı Anlamak (Bir Sosyal Medya Rehberi). İstanbul: Nobel Yaşam.
- ERBEN, Ş. E. ve BALABAN-SALI, J. (2015). Blogalanda blog yazarlarının etkileşim biçimleri ve görsel öğelerin kullanımı. *Global Media Journal TR Edition*, 5 (10): 176-207.
- ERDEN, M. ve AKMAN, Y. (1997). Gelişim Öğrenme-Öğretme, Ankara: Arkadaş Yayınları.
- ERDEN, M. ve AKMAN, Y. (1998). Gelişim Öğrenme-Öğretme: Gelişim Psikolojisi. Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- ERDEN, M. ve AKMAN, Y. (2004). Gelişim ve Öğrenme. Ankara: Arkadaş Yayınları.

- ERDOĞAN, M. (1998). Sistem kavramı ve bilgi işleme. *Muhasebe Bilgi Sistemi*, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 963, 1-9.
- EREN, E. (2006). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. İstanbul: Beta Yayınları.
- EREN, E. (2017). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. 16. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- ERGENÇ, Ayfer. Web 2.0 ve Sanal Sosyalleşme: Facebook Örneği (2011). (Maltepe Üniversitesi, Sos. Bil. Ens./Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- ERİGÜÇ, G. ve BALÇIK, P. Y. (2007). Öğrenen örgüt ve hemşirelerin değerlendirmelerine yönelik bir uygulama. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, **10** (1): 75-106.
- ERTMER, P. A. ve NEWBY, T. J. (2013). Behaviorism, cognitivism, constructivism: comparing critical features from an instructional design perspective. *Performance Improvement Quarterly*, **26** (2): 43-71.
- FANG, L., MISHNA, F. ZHANG, V. F. WERT, M. V. ve BOGO, M. (2014). Social media and social work education: understanding and dealing with the new digital World. *Social Work in Health Care*, **(53)**: 800-814.
- FİDAN, H. (2013). İktisadi açıdan bilgi kavramı ve bilgi kavramına yaklaşımlar üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, **4** (9): 94-104.
- FİLİZ, O., EROL, O., DÖNMEZ, F. İ. ve KURT, A. A. (2014). BÖTE bölümü öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, **3** (2): 17-28.
- FOLTZ, P. W. (1996). Comprehension, coherence, and strategies in hypertext and linear text. *Hypertext and Cognition*, <http://www-psych.nmsu.edu/~pfoltz/reprints/Ht-Cognition.html> [Erişim Tarihi: 16.09.2019].
- GIBSON, L. J., IVANCEVICH, J. M., DONNELLY, J. H. ve KONOPASKE, R. (2012). Organizations: Behavior, Structure, Processes. Fourteenth Edition, USA: McGraw-Hill.
- GÖKER, G. ve KESKİN, S. (2015). Sosyal medya türevi olarak sosyal içerik platformları: Betimsel bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **8** (8): 861-874.

- GRAF, S. ve LİST, B. (2005). An evaluation of open source e-learning platforms stressing adaptation issues. *Advanced Learning Technologies*, ICALT, pp. 1-3.
- GRAHAM, H. T., ve BENNETT, R. (1998). Human Resources Management. 9th Edition, Great Britain: Financial Times Pitman Publishing.
- GÜÇLÜ, N. ve SOTİROFSKİ, K. (2006). Bilgi yönetimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (4): 351-371.
- GÜLBAHAR, Y., KALELİOĞLU, F. ve MADRAN, R. O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *İnet-tr 2010 Türkiye’de İnternet Konferansı*, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- GÜLEŞ, H. K. ve ÖZATA, M. (2005). Sağlık Bilişim Sistemleri. İstanbul: Nobel Yayın.
- GÜLSEÇEN, S., GÜRSUL, F., BAYRAKDAR, B., ÇİLENGİR, S. ve CANIM, S. (2010). Yeni nesil mobil öğrenme aracı: Podcast. *Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, Muğla Üniversitesi, 10-12 Şubat.
- GÜNEY, S. (2017). Örgütsel Davranış. 4. Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- HALABUZA, D. (2014). Guidelines for social workers’ use of social networking websites. *Journal of Social Work Values & Ethics*, 11 (1): 23-32.
- HASAN, M. M. ve HOON, T. B. (2013). Podcast applications in language learning: A review of recent studies. *English Language Teaching*, 6 (2): 128-135.
- HASANOĞLU, Y. (2019). Sosyal medya kullanım düzeyinin yalnızlık ve yaşam doyumu açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- HAZAR, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı-bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32: 151-175.
- HSU, C.-L., LİU, C.-C., ve LEE, Y.-D. (2010). Effect of commitment and trust towards microblogs on consumer behaviour intention: A relationship marketing perspective. *International Journal of Electronic Business Management*, 8 (4): 292-303.
- İŞİK, N. ve KILINÇ, E. C. (2013). Bilgi ekonomisi ve iktisadi büyüme: OECD ülkeleri üzerine bir uygulama. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, (26): 21-54.

- İŞİK, O. (2015). Sağlık bilgi sistemlerinin gelişimi. *Sağlık Kurumlarında Bilgi Sistemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2862.
- İL, S. (2002). Sosyal hizmet eğitiminde yeniden tanımlanan eğitimci rolü. K. Karataş ve S. İl, (Ed.) *Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeniden Yapılanma I içinde* (95–104). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- İRAZ, R. ve YILDIRIM, E. (2004). İşletmelerde stratejik bilgi yönetiminin yenilikçi faaliyetlerin sürdürülebilirliğine etkisi. *Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, **8**: 79-95.
- İŞLEK, M. S. (2012). Sosyal medyanın tüketici davranışlarına etkileri: Türkiye’deki sosyal medya kullanıcıları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- KABİLÂN, M. K., AHMAD, N. ve ABİDİN, M. J. Z. (2010). Facebook: An online environment for learning of english in institutions of higher education?. *The Internet and Higher Education*, **13** (4): 179-187.
- KAĞNICIOĞLU, H. (2003). Çağdaş bilgi sistemi ve dijital işletmeler. *Yönetim Bilgi Sistemi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1471, 1-19.
- KALAYCI, Ş. (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. 5. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KALKAN, V. D. ve KESKİN, H. (2005). KOBİ’lerde bilgi yönetimi süreci ve araçları: literatür değerlendirmesi ve bir araştırma. *Bilig*, **35**: 173-206.
- KALKINMA BAKANLIĞI (2014). Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı. <http://www.bilgitoplumu.gov.tr>. (27 Ekim 2014).
- KAMILOĞLU, F. ve YURTTAŞ, Ö. U. (2014). Sosyal medyanın bilgi edinme ve kişisel gelişim sürecine katkısı ve lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *İletişim*, **21**: 129-150.
- KARA, A. (2010). Öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, **9** (32): 49-62.
- KARAKUŞ, R. (2016). Yansıtıcı soru temelli wiki ortamlarının öğrencilerin üst biliş becerilerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- KARAL, H. ve KOKOÇ, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanım amaçlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, **1** (3): 251-263.

- KARAÖZ, M. (2003). Öğrenme ve farklı talep fonksiyonlarını içeren ekonomik üretim miktarı model önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- KARASAR, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KAYA, H. ve AKÇİN, E. (2002). Öğrenme Biçimleri-Stilleri ve Hemşirelik Eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **6** (2): 31-35.
- KESKİN, M., ÖZER-KAYA, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **5** (2): 59-67.
- KEVÜK, S. (2006). Bilgi ekonomisi. *Journal of Yasar University*, **1** (4): 319-350.
- KILIÇ, E. C. (2010). E-pazarlama: İnternet üzerinden pazarlama ve yöntemleri üzerine bir araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KILIÇ, R. ve AYTEKİN, A. G. (2010). Üniversitede çalışan personelin öğrenen örgüt kültürüne ilişkin algılarının belirlenmesine yönelik bir araştırma: Balıkesir Üniversitesi örneği. *Akademik Fener Dergisi*, **14**: 151-168.
- KİBAROĞLU, Y. ve ÜNLÜ, M. (2015). Coğrafya derslerinde beyin temelli öğrenme yönteminin öğrenci tutumlarına etkisi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, **32**: 61-73.
- KLOKYTHA, E., LOUΤROUKİ, S., VALSAMİDİS, S. ve FLOROU, G. (2015). Social media networks as a learning tool. *Procedia Economics and Finance*, **19**: 287-295.
- KOÇAK, N. G. (2012). Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir’de bir uygulama. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- KONGAR, E.(2007). Sosyal Çalışmaya Giriş. Ankara: Sabev Yayınevi.
- KORUCU, A. T. ve BİÇER, H. (2017). Eğitimde kullanılan teknoloji destekli işbirlikli ortamlar. *Akademik Bilişim Konferansları*, s.1-8.
- KÖKSAL, N. (2011). Beyin Temelli Öğrenme. Ed.: Ö. Demirel, *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: PEGEM Akademi.

- KÖSE, H. (2008). İnternette “açık” ve demokratik yayıncılık: “sanal ortam günlükleri” ve wiki”ler”. *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, **13**: 83-94.
- KÖSE, T., YİMEN, E. ve MEDE, E. (2016). Perceptions of EFL learners about using an online tool for vocabulary learning in EFL classrooms: A pilot project in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, **232**: 362-372.
- KÖSEOĞLU, Ö. (2012). Sosyal ağ sitesi kullanıcılarının motivasyonları: Facebook üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, **7** (2): 58-81.
- KUTANİS, Ö. R. (2006). Örgütlerde Davranış Bilimleri. Sakarya: Sakarya Yayınevi.
- KUT, S. (1988). Sosyal Hizmet Mesleği- Nitelikleri, Temel Unsurları ve Müdahale Yöntemleri. Ankara.
- LAUDON, K. C. ve LAUDON, J. P. (2014). Yönetim Bilişim Sistemleri: Dijital İşletmeyi Yönetme. Çev.: U. Yozgat. İstanbul: Nobel Yayın No: 256.
- LEE, B. ve SİNG, S. A. (2013). Social media as an informal learning platform: Case study on adult learning at SIM University, Singapore. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* **93**: 1158-1161.
- LEE, E., LEE, J. A., MOON, J. H. ve SUNG, Y. (2015). Pictures speak louder than words: Motivations for using Instagram. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, **18** (9): 552-556.
- LEHMAN, R. (2006). The role of emotion in creating instructor and learner presence in the distance education experience. *Journal of Cognitive Affective Learning*, **2** (2): 12-26.
- LİETSALA, K. ve SİRKKUNEN, E. (2008). Social Media: Introduction to The Tools And Processes of Participatory Economy. Finland: Tampere University Press.
- LUNDVALL, B. A. ve JOHNSON, B. (1994). The learning economy. *Journal of Industry Studies*, **1** (2): 23-42.
- MACINTYRE, D. PETER ve GARDNER, R. C. (1989). Anxiety and second-language learning: Toward a theoretical clarification. *Language learning*, **39** (2), 251-275.

- MANAVCIOĞLU, K. (2009). İnternette kullanıcıların oluşturduğu ve dağıttığı içeriklerin etik açıdan incelenmesi: Sosyal medya örnekleri. *Medya ve Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Elazığ: Karınca Yayınları.
- MARANGOZ, M., YEŞİLDAĞ, B. ve SALTİK, I. A. (2012). E-Ticaret işletmelerinin web ve sosyal ağ sitelerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *IUYD*, 3 (2): 53-78.
- MERİÇ, B. (2010). İnternet üzerindeki paylaşım sitelerinin ve blogların tüketici davranışları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- MICHELS, S., GOUCHER, N. P. ve MCCARTHY, D. (2006). Considering knowledge uptake within a cycle of transforming data, information and knowledge. *Review of Policy Research*, (23) 1.
- MİLTENBERGER, G. R. (2008). Behavior Modification: Principles and Prosedurs, USA: Thomsan Learning Inc.
- MUHAN, M. (2017). Sosyal medya araçlarının satış pazarlama stratejilerindeki yerinin, tüketicilerin sosyal medyadaki pazarlama algısı üzerinden belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- MURRAY, C. (2008). School and social networking: Fear or education?. *Synergy Perspectives: Local*, 6 (1): 8-12.
- MUTLU, E. (1992). Kitle İletişim Kuramları ve Türkiye’de Basın Yayın Eğitimi. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllığı (1991-1992).
- NAGY, J., ve PECHO, P. (2009). Social networks security. *Third International Conference on Emerging Security Information, Systems and Technologies*, p.321-325.
- NAKİP, M. (2013). Pazarlama Araştırma Teknikleri. 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- O’KEEFFE, G. S. ve CLARKE-PEARSON, K. (2011). The impact of socialmedia on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127 (4): 800-804.
- ODABAŞI, B. ve CELKAN, H. Y. (2010). Beyin temelli öğrenme yaklaşımının 12. sınıf öğrencilerinin başarıları üzerine etkisi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (3): 87-104.

- ODABAŞI, Y. (1999). Anket Yöntemi. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Ed.; A. A. Bir, 79-97, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1081.
- ODABAŞI, Y. ve BARIŞ, G. (2002). Tüketici Davranışı. İstanbul: Media Cat Yayınları.
- OKAN, Z. ve TORUN, P. (2007). Learner attitudes towards CALL applications at YADIM. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2): 162-179.
- ONAT, F. ve ALİKILIÇ, Ö. A. (2008). Sosyal ağ sitelerinin reklam ve halka ilişkiler ortamları olarak değerlendirilmesi. *Journal of Yasar University*, 3 (9): 1111-1143.
- OSMANLI, S. (2013). Yönetim bilgi sistemlerinde otomasyon programlarının rolü: Karabük Üniversitesi yöneticilerine yönelik bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- OSTRANDER, B. (2007). Problems and solutions to corporate blogging: Model corporate blogging guidelines. *Journal of High Technology Law and Benjamin Ostrander*, 7: 226-229.
- ÖNER, N. (2005). Bilginin Serüveni. Ankara: Vadi Yayınları.
- ÖZ, H. (2015). Investigating the relationship between foreign language learning and CALL attitudes among EFL freshman students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 176: 1041-1049.
- ÖZDEN, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- ÖZDEN, Y. (2004). Eğitimde Yeni Değerler. Ankara: PEGEM Yayıncılık.
- ÖZEL, A. P. ve SERT, N. Y. (2014). Dijital halkla ilişkiler aracı olarak kurumsal bloglar: Türkiye'nin en büyük 500 şirketi üzerine bir araştırma. *Global Media Journal: TR Edition*, 5 (9): 303-321.
- ÖZGEN, H., KILIÇ, C. K. ve KARADEMİR, B. (2004). Öğrenmenin kurumsallaşmasında toplam kalite yönetimi yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2): 175-188.
- ÖZGENER, Ş. (2009). İş Ahlakının Temelleri Yönetimsel Bir Yaklaşım. 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- ÖZKALP, E. (2004). Örgütsel öğrenme, örgütsel vatandaşlık davranışı ve örgütsel bağlılık. *Örgütsel Davranış*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1468, s. 85-100.
- ÖZKALP, E. ve KIREL, Ç. (2008). Örgütsel Davranış. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- ÖZKÖK, F. ve GÜMÜŞ, F. (2009). Sürdürülebilir turizmde bilgini önemi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7 (1): 51-71.
- ÖZPINAR, B. (2016). Geleneksel medyanın gündem belirlemede sosyal medyanın etkisi: Soma örneği. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZTÜRK, Ş. (2015). Sosyal medyada etik sorunlar. *Selçuk İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 9 (1): 287-311.
- ÖZÜDOĞRU, Ş. (2014). “Bir web 2.0 uygulaması olarak bloglar: Blogların dinamikleri ve blog alemi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 1 (1): 36-50.
- PAK, M. D., ATTEPE-ÖZDEN, S. ve İÇAĞASIOĞLU-ÇOBAN, A. (2018). “Ezberletmeyin, öğretin!”: Öğrencilerin gözünden sosyal hizmet eğitiminde etkili eğitmenin özellikleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29 (2): 226-244.
- PASCOE, M. K. (2021). Considerations for integrating technology into social work practice: A content analysis of nine professional social work associations’ Codes of Ethics. *International Social Work*, pp.1-15.
- PEACHEY, N. (2015) Tech tools for teachers: Podcasting <http://www.onestopenglish.com/methodology/tech-tools-for-teachers/podcasting/> [Erişim Tarihi: 17.12.2019].
- PELTEKOĞLU, F. B. (2012). Sosyal Medya Sosyal Değişim: Sosyal Medya Akademik. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- PICARD, R. W., PAPERT, S., BENDER, W., BLUMBERG, B., BREAZEAL, C., CAVALLO, D., MACHOVER, T., RESNICK, M., ROY, D. ve STROHECKER, C. (2004). Affective learning-a manifesto. *BT Technology Journal*, 22 (4): 253-269
- PHILLIPS, Deborah (1984). The Illusion of Incompetence among Academically Component Children. *Child Development*, 55, 2000-20116.

- PİNTO-LLORENTE, M. SÁNCHEZ-GÓMEZ, M. CRUZ, GARCÍA-PEÑALVO, F. J. ve CASILLAS-MARTÍN, S. (2017). Students' perceptions and attitudes towards asynchronous technological tools in blended-learning training to improve grammatical competence in english as a second language. *Computers in Human Behavior*, **72**: 632-643.
- RAHİMİ, M. ve KATAL, M. (2012). The role of metacognitive listening strategies awareness and podcast-use readiness in using podcasting for learning english as a foreign language. *Computers in Human Behavior*, **28** (4): 1153-1161.
- REDDİNG, S. (2002). Path dependece, endogenous innovation and growth. *International Economic Review*, **43** (4): 1215-1248.
- ROBBİNS, S. P. ve SİNGER, J. B. (2014). The medium is the message: Integrating social media and social work education, journal of social work. *Education*, **50** (3): 387-390.
- ROMERO, C. O. (2014). Social media as learning tool in higher education: The case of Mexico and South Korea. *Sinécica*, **43**: 1-15.
- ROYAL, C. (2009). What do people do online?.*Implications For the Future of Media*. <https://slideplayer.com/slide/4798950/>, [Erişim Tarihi: 23.12.2019].
- SABAN, A. (2000). Öğrenme Ve Öğretme Süreci: Yeni Teori Ve Yaklaşımlar, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım: 70-75.
- SADOWSKI, C., PEDİADİTİS, M. ve TOWNSEND, R. (2017). University students' perceptions of social networking sites (SNSs) in their educational experiences at a regional Australian University. *Australasian Journal of Educational Technology*, **33** (5): 77-90.
- SAĞBAŞ, E. A., BALLI, S. ve ŞEN, M. (2016). Sosyal medya ve gençler üzerindeki etkileri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı* (s.153-163), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- SAĞIROĞLU, Ş. ve ALKAN, M. (2007). Elektronik İmza ve Uygulamaları. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını No: 2007-56.
- SANGÜL, M. (2013). Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Ders Kitabı, <http://mebk12.meb.gov.tr/>. [Erişim Tarihi: 18.11.2020].
- SANKUR, B. (2004). Bilişim Sözlüğü. Pusula Yayın No: 90.

- SCOTT, D. M. (2007). The New Rules of Marketing & PR: How to Use New Releases, Blogs, Podcasting, Viral Marketing, Online Media To Reach Buyers. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- SCOTT, D. M. (2009). Pazarlamanın ve İletişimin Yeni Kuralları. İstanbul: MediaCat Yayınları.
- SELVİ, Ö. (2012). Bilgi toplumu, bilgi yönetimi ve halkla ilişkiler. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, **3**: 191-214.
- SENEMOĞLU, N. (2002). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Gazi Kitabevi.
- SERİN, H. (2012). Beyin temelli öğrenme ve müfredat bazında öğrenci merkezlilik. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, **18**: 49-59.
- SİGEZE, Ç. (2020). Adana ilindeki üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve yaşam memnuniyeti ilişkisi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (52): 136-150.
- Slidetodoc.com/sosyal-hizmetin-temelleri, [Erişim Tarihi: 12.11.2020].
- https://en.wikipedia.org/wiki/Adobe_Connect, [Erişim Tarihi: 15.12.2020].
- SLİM, H. ve HAFEDH, M. (2019). Social media impact on language learning for specific purposes: A study in english for business administration. *Teaching English with Technology*, **19** (1): 56-71.
- SMİTH, E. E. ve KOSSLYN, S. M. (2014). Bilişsel Psikoloji. Çev.: M. Şahin, Ankara: Nobel Yayınevi.
- SOBAİH, A. E. E., MOUSTAFA, M. A., GHANDFOROUSH, P. ve KHAN, M. (2016). To use or not to use? Social media in higher education in developing countries. *Computers in Human Behavior*, **58**: 296-305.
- SÖKMEN, A. (2013). Örgütsel Davranış. Ankara: Detay Yayıncılık.
- STEPP-GREANY, J. (2002). Student perceptions on language learning in a technological environment: Implications for the new millennium. *Language Learning and Technology*, **6** (1): 165-180.
- STOKES, R. (2009). Emarketing the Essential Guide to Online Marketing. Second Edition, Quirk Emarketing (Pty) Ltd.

- SUNG, D. ve YEH, C. Y. (2012). Perceptions of using online technology in language education: An interview study with Taiwanese University students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, **51**: 405-410.
- SÜMER, M. (2015). Farklı öğrenme biçimlerine sahip öğrenenlerin web destekli işbirlikçi öğrenme araçlarından wikiye ilişkin görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırma Dergisi*, **1** (2): 49-64.
- ŞAHİN, M. (2008). Yönetim Bilgi Sistemi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayın No: 1471.
- ŞAHİN, Ş. (2014). Bilişim sistemleri uygulamalarının işletme performansına etkileri. *Dicle Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **6** (2): 43-56.
- ŞEŞEN, H. (2006). Personelin öğrenen örgüt algılamalarının örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ŞİMŞEK, Ş., AKGEMCİ, T. ve ÇELİK, A. (2011). Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış. Ankara: Gazi Kitabevi.
- TABACHNICK, B. G. ve FİDEL, L. S. (2013). Using Multivariate Statistics. USA: Pearson Education Limited.
- TAHIROV, A. (2009). Bilgisayar destekli bilgi sistemleri. http://journal.qu.edu.az/article_pdf/1041_510.pdf. [Erişim Tarihi: 11.11.2020].
- TAŞCI, D. ve KOÇ, U. (2007). Örgütsel vatandaşlık davranışı-örgütsel öğrenme değerleri ilişkisi: Akademisyenler üzerinde görgül bir araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **7** (2): 373-382.
- TAŞCI, C. (2004). Bilgi teknolojileri. *Temel Bilgi Teknolojileri*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1418, 1-20.
- TAVUKÇUOĞLU, C. (2004). Bilişim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Asil Yayın.
- TEKİN, H. (2003). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınevi.
- TEKİN, M., GÜLEŞ, H. K. ve ÖĞÜT, A. (2003). Teknoloji Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- TELEKOMÜNİKASYON KURUMU. (2002). <http://www.btk.gov.tr/>. [Erişim Tarihi: 20.11.2020].
- TELLİ, S. G. ve ALTUN, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, **3** (1): 25-34.
- TEPECİ, M. ve KOÇAK, N. G. (2005). Ekiplerde öğrenme: Öğrenen örgütler olmanın anahtarı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **14** (1): 379-393.
- THURAIARAJ, S., HOON, E. P., ROY, S. S. ve FONG, P. K. (2015). Reflections of students' language usage in social networking sites: Making or marring academic english. *The Electronic Journal of e-Learning*, **13** (4): 302-316.
- TİMİSİ, N. (2003). Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi. Ankara: Dost Kitapevi.
- TODES, D. (2008). İvan Pavlov-Hayvan Makinesini Araştırırken. Çev.: E. Kılıç, Ankara: TÜBİTAK-Popüler Bilim Kitapları.
- THOMPSON, N. (2016). Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak. (Çev.: Buğra Yıldırım, Burcu Hatipoğlu, Çağıl Öngen). Ankara: Dipnot Yayınları.
- TONTA, Y. (1999). Bilgi toplumu ve bilgi teknolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*, **13** (4): 363-375.
- TOPALOĞLU, M. ve KOÇ, H. (2002). Büro Yönetimi, Kavramlar ve İlkeler. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TOPSES, G. (2006). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TOSUN, N. (2010). İletişim Temelli Marka Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınları.
- TUNA, Y. (2011). Duygular. *Birey ve Davranış*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2329, s.20-40.
- TUNCAY, T. (2020). Çevrimiçi sosyal hizmet eğitimi: fırsatlar ve engeller. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, **4** (1): 18-25.
- TUNÇER, P. (2012). Yönetim ve Organizasyon. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- TURANCI, E. (2016). Modanın dijital medya dünyasında sunumu: Moda blogları üzerine bir inceleme. *TRT Akademi*, **1** (2): 450-471.

- TURGUT, E. ve BEĞENİRBAŞ, M. (2016). Yenilikçi iklimin ve sosyal sermayenin bilgi paylaşımı ve yenilikçi davranışa etkisi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, **15** (1): 113-147.
- TUTAR, H. (2016). Öğrenme ve öğrenme kuramları. H. Tutar içinde, Davranış Bilimleri (s. 255-276). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- UÇAK, Ö. N. (2010). Bilgi: Çok yüzlü bir kavram. *Türk Kütüphaneciliği*, **24** (4): 705-722.
- ULUS, T., İNCE, C. H., ALİUSTAOĞLU, F. S. ve MELEZ, İ. E. (2010). Araştırma nasıl tasarlanır (I). *Adli Tıp Dergisi*, **24** (2): 40-47.
- UZUNBOYLU, H. (2011). Bilişim Teknolojileri- Avrupa Bilgisayar Yetkinlik Sertifikası (ECDL) Programına Göre. Ankara: Pegem Akademi Yayın No: 14749.
- UZUNÖZ, A. (2004). Öğrenme. Davranış Bilimlerine Giriş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1355, s. 225-237.
- VERMUNT, J. D. (1996). Metacognitive, cognitive and affective aspects of learning styles and strategies: A phenomenographic analysis. *Higher Education*, **31**: 25-50.
- VURAL, Z. B. A. ve BAT, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University*, **20** (5): 3348-3382.
- www.manpower.com.tr, [Erişim Tarihi: 21.12.2021].
- www.bristol.ac.uk, [Erişim Tarihi: 21.03.2022].
- YANG, S. C. ve CHEN, Y. J. (2007). Technology-enhanced language learning: A case study. *Computers in Human Behavior*, **23** (1): 860-879.
- YAZICIOĞLU, Y. ve ERDOĞAN, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.
- YELKİKALAN, N. (2006). 21. yüzyılda girişimcinin yeni özelliği: Duygusal zekâ. *Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, **1** (2): 39-51.

- YENİÇIKTI, N. F. (2016). Halkla ilişkiler aracı olarak instagram: Sosyal medya kullanan 50 şirket üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, **9** (2): 92-115.
- YENİLMEZ, K. ve ERSOY, M. (2012). Web temelli forumlarda matematik ve eğitime ilişkin yapılan tartışmalar üzerine bir inceleme. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, **3** (3): 148-160.
- YILDIRIM, S. (2004). Bilgi ekonomisi ve bilgi ekonomisinin türkiye açısından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **7** (12): 105-124.
- YILMAZ, H. ve GÖRMÜŞ, Ş. A. (2012). Stratejik girişimciliğin, algılanan örgütsel destek ve örgütsel öğrenme üzerine etkilerinin araştırılması: tekstil sektöründe ampirik bir çalışma. *Journal of Yaşar University*, **26** (7): 4483-4504.
- YILMAZ, M. (2009). Öğrenme ve Bilgi İlişkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **29** (1): 173-191.
- YILMAZ, M. (2012). Türk blog ve forum ortamlarında “One Minute” çıkışı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **5** (20): 315-332.
- YİĞİT, Y. (2013). Bazı değişkenlere göre okul yöneticileri ve öğretmenlerin bilgi yönetimi tutumları ile öğrenen okul (örgüt) algıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- YİĞİTOĞLU, V. (2007). Türkiye’de internet reklamcılığı ve internet kullanıcılarının internet reklamlarına karşı tutum ve davranışları. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- YOLCUOĞLU, İ. G. (2012). Sosyal Hizmete Giriş, Ankara: Sabev Yay.
- ZAMARİ, Z. M. A., AIRİL HAİMİ MOHD, I., SHEEMA, L. ve YUSOF, J. (2012). Students’ perception of using online language learning materials. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, **67**: 611-620.
- ZAREMOHZZABİEH, Z., SAMAH, B. A., OMAR, S. Z., BOLONG, J., ve KAMARUDİN, N. A. (2014). Addictive Facebook use among university students. *Asian Social Science*, **10** (6): 107-116.
- ZASTROW, C. (2010). Sosyal Hizmete Giriş. (D. B. Çiftçi, Çev.) Ankara: Nika Yayınevi.

ZHOU, H. ve BENTON, W. C. (2007). Supply chain practice and information sharing. *Journal of Operations Management*, **25** (6): 1348-1365.

ZHU, H. ve ANDERSEN, S. T. (2021). Digital competence in social work practice and education: experiences from Norway. *Nordic Social Work Research*, pp. 1-16.

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Etik Kurul Kararı

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : 78977401-730.08.03-E.2690
Konu : Etik Kurul Başvurusu Hk.

12/03/2020

Sayın Doç. Dr. Gonca POLAT

İlgi : 03/03/2020 tarihli ve - sayılı yazı.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nda alınan 09/03/2020 tarih ve 2020/04-14 sayılı kararı yazımız ekinde sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Fatih BAYRAM
Kurul Başkanı

Ek: Etik Kurul Kararı (1 sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebys.karabuk.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BEACB0A9J

Adres: Karabük Üniversitesi Demir Çelik Kampüsü Merkez/Karabük
Telefon: 444 0478
e-Posta: iletisim@karabuk.edu.tr Elektronik Ağ: <http://www.karabuk.edu.tr>

Bilgi için: Nebahat IŞIK
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

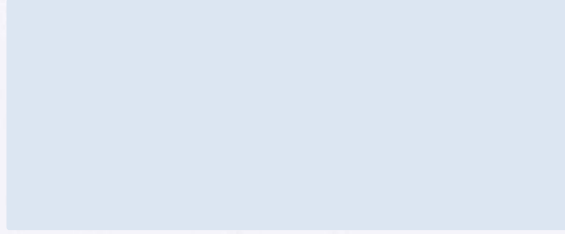
TOPLANTI TARİHİ : 09.03.2020
TOPLANTI NO : 2020/04

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu toplanmış ve aşağıdaki kararı almıştır.

Karar 14:

04/03/2020 tarihli Doç. Dr Gonca POLAT'ın Etik Kurul form ve ekleri görüşüldü.

Ankara Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr Gonca POLAT'ın danışmanlığında yürütülen “Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)” konulu çalışma kapsamında uygulanmak üzere ekte sunulan çalışmasının etik kurallara uygunluğu oy birliği ile kabul edilmiştir.

Ek 2: Gönüllü Katılım (Bilgilendirilmiş Onam) Formu

Teknolojinin başlangıcı ve gelişiminden bu yana ilk olarak internet, son zamanlarda ise özellikle sosyal medya gelişerek ve değişerek hayatımızın tartışmasız önemli bir parçası haline gelmiştir. Bir çok alanda kullanılan sosyal medya, eğitimde de önemli bir rol üstlenmiştir. Sosyal medya eğitimde; hızlı iletişim, aktif katılım, işbirlikçi ortam, doküman kaynak paylaşımı, bilgi ve becerilerin paylaşımı gibi önemli imkanları kullanıcılarına kolay bir şekilde sunmaktadır. Günümüzde meslekler sosyal medyanın faydalarından yararlanarak mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak için çaba sarf etmektedir. Odak noktası değişen ve gelişen toplumun en önemli parçası “insan” olan ve kendisini sürekli olarak yenileyerek geliştirmesi gereken sosyal hizmet mesleğinin de bu süreçte geri kalmaması için sosyal hizmet alanında bu konuda yapılacak olan bir araştırmayla, bu alana önerilerde bulunulması düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada; Bu nedenle bu çalışma; Ankara İlinde öğrenim gören Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi amacı ile planlanmıştır.

Bu araştırmayı, Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü’nde yürütmekte olduğum yüksek lisans tezim kapsamında Karabük Üniversitesi Etik Kurulu, Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Gazi Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Başkanlıklarından aldığım izinle yapmaktayım. İlişikteki anketler Sosyal Medya Kullanımlarınız ile Öğrenme İlişkin tutumlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sizden istenen bilgiler sadece araştırma için kullanılacak ve tamamen gizli kalacaktır.

Araştırmaya katılmanız sadece sizin gönüllü olmanıza bağlıdır ve bu konuda hiçbir zorunluluğunuz bulunmamaktadır. Çalışmanın herhangi bir aşamasında hiçbir neden göstermeksizin ayrılabilirsiniz. Katılmayı kabul ederseniz araştırmacı tarafından “görüşme formu, sosyal medya kullanım ölçeği ve öğrenmeye ilişkin tutum ölçeği uygulanacaktır. Araştırmada kullanılan formlar toplam 10-20 dakikanızı alacaktır. Çalışmanın değerlendirilmesi sırasında isminiz kaydedilmeyecek ve verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli kalacaktır. Çalışmada yer alan görüşme formu ve ölçekteki tüm soruların gerçeğe uygun olarak cevap verilmesi araştırma sonuçlarının bilimsel ve güvenilir olması açısından önemlidir.

Araştırmanın gönüllü olur-onam formunu okudum. Araştırma ile ilgili istediğim tüm açıklamalar yeterli yapılmıştır ve tüm sorularıma tatmin edici cevaplar verilmiştir. Araştırmaya kendi rızamla gönüllü olarak katılmak istiyorum.

Gönüllünün adı-soyadı İmzası

Tarih:

Bu araştırma ile ilgili yukarıda yer alan ve istenen diğer bilgiler katılımcıya tarafımdan açıklanmıştır ve yazılı onamını aldım.

Araştırmacının adı-soyadı İmzası

Tarih:

Araştırmacı: Yüksek Lisans Öğrencisi Recep KARAKAŞ

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

Danışman: Doç Dr. Gonca POLAT

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

Ek 3: Bilgi Formu

1.Cinsiyet: 1 () Kadın 2 () Erkek

2.Yaş:

3.Hangi Okulda Öğrenim Görüyorsunuz?

.....

4.Sınıfı:

5. İnternete erişiminiz sınırlı mı?

() Evet () Hayır

6. İnternete Erişiminde Kullandığınız Öncelikli Araçlar Nelerdir ?

() Cep Telefonu () Lap-top () I Pad () Masaüstü () Diğer

7. Hangi sosyal medya araçlarını kullanıyorsunuz?

() Facebook () Twitter () Google+ () Youtube

() Instagram () Foursquare () Vine () Blogspot

() Tumblr () Pinterest () Skype () Whatsapp

8.Sosyal medyada ortalama kaç saat zaman harcıyorsunuz?

() Sosyal Medya Kullanmıyorum

() 1 Saat

() 3-5 Saat

() 5-7 Saat

() 7 Saat üzeri

9. Sosyal medyada sosyal hizmet mesleği ile ilgili takip ettiğiniz hesaplar var mı?

() Evet

() Hayır

10. (Cevabınız Evet ise) Sosyal hizmet mesleği ile ilgili takip ettiğiniz hesaplar aşağıdakilerden hangisi/hangileridir?

- () Sosyal hizmet akademisyenlerinin hesapları
- () Sosyal hizmet meslek elemanlarının hesapları
- () Sosyal hizmet meslek örgütünün hesapları (SHUDER)
- () Sosyal hizmet ile ilgili paylaşımların olduğu eğlenceli hesaplar (Parody hesaplar)
- () Yurt dışında meslek ilgili paylaşımların olduğu hesaplar
- () Sosyal hizmet dergilerinin hesapları
- () Diğer (Belirtiniz).....

.....

.....

.....

.....

Ek 4: Sosyal Medya Kullanım Alışkanlığı Ölçeği

Aşağıdaki ifadelere ne derecede katıldığınızı her ifadenin karşısındaki seçeneklerden uygun gördüğünüz rakamın üzerini işaretleyiniz.						
1=Hiç Katılmıyorum	2=Katılmıyorum	3=Kısmen Katılıyorum	4=Katılıyorum	5=Kesinlikle Katılıyorum		
SOSYAL MEDYA KULLANIM ÖLÇEĞİ						
1	Sosyal medyanın alternatif medya olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
2	Sosyal medyada yer alan haberlerin gerçek olduğunu düşünmüyorum	1	2	3	4	5
3	Sosyal medya ile öğrenmenin kolay olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
4	Sosyal medyayı bilgi almak amacıyla kullanıyorum	1	2	3	4	5
5	Sosyal medyayı arkadaşlarımı takip etmek için kullanıyorum	1	2	3	4	5
6	Sosyal medyayı zaman geçirmek için kullanıyorum	1	2	3	4	5
7	Sosyal medyayı arkadaş edinmek için kullanıyorum	1	2	3	4	5
8	Sosyal medyayı merak ettiklerimi / ilgi duyduklarımı takip etmek amacıyla kullanıyorum	1	2	3	4	5
9	Sosyal medyayı oyun için kullanıyorum	1	2	3	4	5
10	Sosyal medya ile fikirlerimi rahatlıkla paylaşabiliyorum	1	2	3	4	5
11	Sosyal medyanın özgürlük alanı olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
12	Zaman zaman kaç kişi tarafından takip edildiğimi kontrol ederim	1	2	3	4	5
13	Sosyal medya ile iletişim kurmanın kolay olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5
14	Sosyal medya yüz yüze veya telefonla ifade edemeyeceğim duygu ve düşüncelerimi kolaylıkla ifade etmemizi sağlamaktadır	1	2	3	4	5
15	Arkadaşlarımdan düşüncelerimi, fotoğraflarımı veya beğendiklerimi diğer insanlarla paylaşıyor olmasından mutluluk duyuyorum	1	2	3	4	5

Ek 5: Öğrenme Tutumları Ölçeği

Aşağıdaki ifadelere ne derecede katıldığınızı her ifadenin karşısındaki seçeneklerden uygun gördüğünüz rakamın üzerini işaretleyiniz.					
1=Kesinlikle Katılmıyorum	2=Katılmıyorum	3=Kısmen Katılıyorum	4=Katılıyorum	5=Kesinlikle Katılıyorum	
ÖĞRENMEYE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ					
1	Deneyimlerimden ders almayı bilirim				1 2 3 4 5
2	Zeki olanlar daha rahat öğrenirler				1 2 3 4 5
3	Yeni şeyler öğrenmeye sürekli hazırım				1 2 3 4 5
4	Yeni konular öğrendikçe düşüncelerim farklılaşmaktadır				1 2 3 4 5
5	Yeni konular öğrenmek hoşuma gidiyor				1 2 3 4 5
6	Öğrenme ömür boyu devam eder				1 2 3 4 5
7	Öğrendiklerimi çabuk unutmam beni tedirgin ediyor				1 2 3 4 5
8	Öğrendiklerim hayata bakış açımı değiştiriyor				1 2 3 4 5
9	Zorunlu değilse, öğrenmek istemem				1 2 3 4 5
10	Öğrenmede zeka önemlidir				1 2 3 4 5
11	Öğrenmek zor iştir, yeni şeyler öğrenirken zorlanıyorum				1 2 3 4 5
12	Zor olan konuları öğrenmek bana zevk veriyor				1 2 3 4 5
13	Ne öğrenirsem 30 yaşına kadar öğrenirim				1 2 3 4 5
14	Öğrenirken çok zaman kaybetmem beni olumsuz etkilemektedir				1 2 3 4 5
15	Yeni şeyler öğrenmek, işimle ilgili motivasyonumu artırıyor				1 2 3 4 5
16	Yeni konular anlatılırken rahatsızlık duyuyorum				1 2 3 4 5
17	Hayatta karşılaşılan problemlerle ilgili etkili ve doğru karar verebilmek için sürekli öğrenmek gerekir				1 2 3 4 5
18	Öğrenme ölüme kadar devam eden bir süreçtir				1 2 3 4 5
19	Yeni konular öğrenirken konsantrasyon sorunu yaşıyorum				1 2 3 4 5
20	Yeni şeyler öğrenerek insanlarla iletişimi geliştirmek istiyorum				1 2 3 4 5
21	Dikkatimi yoğunlaştıramamam beni rahatsız ediyor				1 2 3 4 5
22	Yeni konular anlatıldığında canım sıkılır				1 2 3 4 5
23	Yeni şeyler öğrenmek yaptığım işlerde başarılı olmamı sağlıyor				1 2 3 4 5
24	Öğrendikçe yanlış kararlarımın sayısı azalmaktadır				1 2 3 4 5
25	Yeni bir konuyu öğrenirken zorlanmıyorum				1 2 3 4 5
26	Her insanın öğrenme kapasitesi farklıdır				1 2 3 4 5

27	Yeni bir konuyu öğrenmeye çalışmak keyiflidir	1	2	3	4	5
28	Öğrenmek hep ilgimi çekmiştir	1	2	3	4	5
29	Yeni konulara başlarken tedirgin olurum	1	2	3	4	5
30	Şimdiye kadar çok şey öğrendim ama faydasını hiç görmedim	1	2	3	4	5
31	Her türlü konuyu rahatça öğrenebilirim	1	2	3	4	5
32	Sürekli yeni şeyler öğrenmekten yoruldum	1	2	3	4	5
33	Zeki olanlar daha iyi öğrenirler	1	2	3	4	5
34	Yeni konular öğrenirken başım ağrır	1	2	3	4	5
35	Öğrenmeye karşı tedirgin değilim	1	2	3	4	5
36	Öğrenmeye açık bir insan değilim	1	2	3	4	5
37	Şu an sahip olduğum bilgiler benim için yeterlidir	1	2	3	4	5
38	Daha öğreneceğim çok şey var	1	2	3	4	5
39	Çalışmayı sevmediğimden öğrenmek istemiyorum	1	2	3	4	5
40	Öğrendikçe hedeflerim büyüyor	1	2	3	4	5

Ek 6: Anket İzin Yazıları

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı
Sosyal Hizmet Bölümü Başkanlığı

Sayı : E-41312307-903.07.01-386074

20.01.2022

Konu : Recep KARAKAŞ Hk.

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI NA

Anabilim Dalımız yüksek lisans programı öğrencisi Recep KARAKAŞ'ın Doç.Dr.GoncaPOLAT'ın danışmanlığında "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları İle Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezinin anket formlarını Bölümümüz 1.2.3.ve 4. sınıf öğrencilerine uygulayabilmesi uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Elif GÖKÇEARSAN
Bölüm Başkanı

Ek: Dilekçe (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 0CA1B632-6C4D-4F97-B27E-427B069A0639 Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>
Keçiören Tepebaşı Mahallesi Fatih Caddesi, No:197/7/1 Bilgi için:Dündü KAYA
Telefon No: 0312 3812350 Belge Geçer No: 0312 3812355 Sekreter
Kep Adresi: ankunvrek@ankuni.hso1.kep.tr Telefon No:(312) 381 23 50-6523

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ

TS-EN-ISO 9001
KALİTE SİSTEM BELGESİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALINA

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Recep Karakaş Doç. Dr. Gonca POLAT danışmanlığında yürütmekte olduğu "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği) " konulu yüksek lisans tezinin anket uygulamalarını bilgimiz ve iznimiz dahilinde tamamlamıştır.

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-61737632-199-277361
Konu : Recep KARAKAŞ'ın Tez
Çalışması İzni hk.

31.01.2022

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

İlgi : 25.01.2022 tarihli ve E-23757613-604.01.01-386581 sayılı yazı.

İlgi yazınıza istinaden Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Recep KARAKAŞ'ın "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile İlgili Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)" başlıklı tez çalışmasına ilişkin, Fakültemiz Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerine yönelik anket uygulamaları iznimiz ve bilgimiz dahilinde yapılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Bülent ELBASAN
Dekan

Belge Doğrulama Kodu :BS4CTZAT93

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr/belgedogrulama.aspx>

Emek Mah. Bıyık Cad. 6. Cad. (eski 81. sokak) No:2 06490 Çankaya/ANKARA
Tel:0 (312) 216 26 01 Faks:0 (312) 216 26 36
e-Posta : rbf@gazi.edu.tr İnternet Adresi : <http://rbf.gazi.edu.tr>
Kep Adresi : gaziuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için :Songül Bingöl
Bilgisayar İşletmeni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı
Sosyal Hizmet Bölüm Başkanlığı

Sayı : E-74823957-300-00002000522
Konu : Recep Karakaş/Tez Çalışması İzni

26.01.2022

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi: Ankara Üniversitesi Rektörlüğünün 386581 sayılı ve 25.01.2022 tarihli yazısı.

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Recep KARAKAŞ'ın; Doç. Dr. Gonca POLAT danışmanlığında yürütmekte olduğu "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Medya Kullanımları ile Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)" konulu yüksek lisans tezinin anket uygulamaları, bilgimiz ve iznimiz dahilinde tamamlanmıştır.

Gereğini bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN
Bölüm Başkanı

Ek:1- Dilekçe ve ekler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 1532B98D-B246-4A3B-BE2A-6AC331EF9489

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/bn-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet

Bilgi için: Havva AKGÜN

QRKOD

Bölüm: 06800-Beytepe/ANKARA

E-posta: Elektronik Ağı: www.hacettepe.edu.tr

Bilgisayar İşletmeni

Telefon: (0 312) 297 63 62-64 Faks: 0 312 297 63 65

Telefon: 0312 297 63 62-63 64

Kep:

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.01.2022-97752

T.C.
SAĞLIK BİLİMLERİ ÜNİVERSİTESİ
Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı
Sosyal Hizmet Bölüm Başkanlığı

Sayı : E-89855607-806.01.03--97752
Konu : Yüksek Lisans Programı Öğrencisi
Recep KARAKAŞ'ın Anket İzin İsteği

24.01.2022

GÜLHANE SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 38435356-806.01.03-E.2205 sayılı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Recep
KARAKAŞ'ın Anket İzin İsteği Hakkında 04.03.2020 tarihli yazı

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi Recep KARAKAŞ'ın Anabilim öğretim üyelerinden Doç.Dr.Gonca POLAT danışmanlığında yürüttüğü "Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları İle Öğrenmeye İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezine ilişkin anket çalışmasını bölümümüz öğrencilerine uygulaması uygun görüldüğünün Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne bildirilmesi hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Nurdan DUMAN
Bölüm Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSPBCNZ31P* Pin Kodu : 40172

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/sbu-ebys>

Adres: Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane Kalliyesi, Tıbbiye Cad. No:38 Selimiye
Telefon: 0 312 567 15 00 Faks: 216 346 36 40
Web: <http://sbu.edu.tr>
Kep Adresi: sbu@hs01.kep.tr

Bilgi için: Sinan TÜRKMEN
Uzman: Veri Hazırlama ve Kontrol
İşletmeni

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-27139605-903.07.02-98294
Konu : Recep KARAKAŞ'ın Tez Çalışması İzni
hk.

27.01.2022

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi : 25.01.2022 tarihli ve E-23757613-604.01.01-386581 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programı öğrencisi Recep KARAKAŞ'ın " Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile ilgili başlıklı tez Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara Örneği)" tez çalışmasının anket uygulamalarını Fakültemiz Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri üzerinde yapabilmesinde Dekanlığımızca sakınca görülmemiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Yahya ÖZDOĞAN
Dekan V. a.
Dekan Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: DADB0EC6-135F-402B-8051-C15357A66C13
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Esenboğa Merkez Kampüsü Dumlupınar
Mahallesi Çubuk / ANKARA
Telefon: 0312 906 2020
Faks: 0312 906 2967

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ybu-ebys>

Bilgi için: Engin DEMEN
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No: (312) 906 19 12

Ek 7: Ölçek İzinleri

28.04.2022 23:03

Posta - recep karakaş - Outlook

Re: Recep KARAKAŞ Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Mehmet Kul

22.04.2021 Per 00:41

Kime: recep karakaş

Sevgili recep çok geç de olsa mailine şimdi cevap verebiliyorum. Referans kuralları dikkate alarak kullanabilirsiniz. Ayrıca SPSS veya Q Motot analizleriniz de de yardımcı olabilirsiniz. kolaylıklar diliyorum. yeni mail adresim

recep karakaş

, 14 Şub 2020 Cum, 11:37 tarihinde şunu yazdı:

"Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Karabük Örneği)" konulu Yüksek Lisans Tez Araştırmamda kullanmak üzere " Sosyal Medya Kullanım Ölçeği" başlıklı ölçme araçlarınızı kullanmak istiyorum.

İzinlerinizi arz ederim.

Recep KARAKAŞ

Ankara Üniversitesi

Sosyal Hizmet Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

Dr. Mehmet KUL

"Friendship is always a sweet responsibility, never an opportunity." (Khalil Gibran)

Ynt: Recep KARAKAŞ Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

recep karakaş

>

14.02.2020 Cum 12:06

Kime: Ahmet Kara

Çok Teşekkür ederim hocam

Gönderen: Ahmet Kara

Gönderildi: 14 Şubat 2020

Kime: recep karakaş

Konu: Ynt: Recep KARAKAŞ Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Sayın hocam tabi ki kullanabilirsiniz

Huawei telefonumdan gönderildi

----- Orijinal mesaj -----

Gönderici: recep karakaş

Tarih: 14 Şub 2020 Cum 11:34

Al:

Konu: Recep KARAKAŞ Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

"Karabük Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları ile Öğrenme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Karabük Örneği)"
konulu Yüksek Lisans Tez Araştırmamda kullanmak üzere "Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği"
başlıklı ölçme araçlarınızı kullanmak istiyorum.

İzinlerinizi arz ederim.